

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA GÖRE
İŞLETME BİRLEŞMELERİ VE MALİ TABLOLAR ÜZERİNDE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
NURCAN GÜRSOY

Tez Danışmanı
Doç. Dr. TURGUT ÖZKAN

Ocak 2009
İSTANBUL

ÖNSÖZ

Günümüzde ekonominin küreselleşmesiyle, bölgesel pazarlar arasındaki sınırlar kalkmakta ve dünya tek bir pazar olma yolunda ilerlemektedir. Bu nedenle işletmeler faaliyet gösterdikleri bölgesel pazarlarla yetinmemekte ve sınırlarını aşmaya çalışmaktadırlar. İşletmeler bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için başka şirketlerle birleşme yolunu seçmektedirler.

Bu çalışmada, işletme birleşmesi kavramının Uluslararası Finansal Raporlama Standartları çerçevesinde açıklanması ve işletme birleşmesinin mali tablolarda yarattığı etkileri incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen ve araştırmam süresince desteğini esirgemeyen tez danışmanım, Sayın Hocam Doç. Dr. Turgut ÖZKAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tezin yazım aşamasında desteğini esirgemeyen Bölüm Müdürüm Sayın Levent UYSAL'a, mesai arkadaşlarıma ve Tuncay BAYRAK'a, kendilerinden uygulama alanında değerli bilgiler aldığım Genel Müdür Yardımcım Sayın Görgün ÖZDEMİR'e, öğrenim hayatım boyunca bana destek veren aileme, özellikle annem Aynur GÜRSOY ve babam Mehmet GÜRSOY'a ve dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Nurcan GÜRSOY
Ocak 2009

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

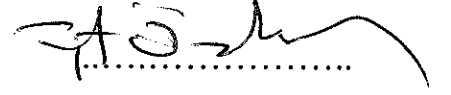
İşletme programı yüksek lisans öğrencisi **Nurcan GÜRSOY** tarafından hazırlanan “**Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Göre İşletme Birleşmeleri ve Mali Tablolar Üzerinde Etkileri**” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 30.01.2009

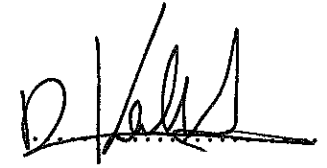
(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

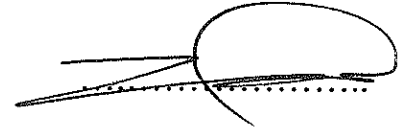
Jüri Üyesi: Doç.Dr.Turgut ÖZKAN
Danışman-HAL.Ü. İşletme ABD Öğr.Üyesi)

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Derman KÜÇÜKALTAN
Trakya Üniv. Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Fevzi ER
HAL.Ü. İşletme ABD Öğr.Üyesi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM İŞLETME BİRLEŞMELERİNİN TÜRK MEVZUATI AÇISINDAN İNCELENMESİ

1.1. İşletme Birleşmesi Kavramı	2
1.1.1. Türk Ticaret Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri	2
1.1.1.1. Tam Birleşme (Yeni Kuruluş)	2
1.1.1.2. Devir	4
1.1.2. Vergi Kanunları Açısından İşletme Birleşmeleri	4
1.1.2.1. Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre İşletme Birleşmeleri	5
1.1.2.1.1. Vergisiz Birleşmeler	5
1.1.2.1.2. Vergili Birleşmeler	6
1.1.2.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri	7
1.1.2.3. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri ..	8
1.1.3. Sermaya Piyasası Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri	8
1.1.4. Rekabet Hukuku Açısından İşletme Birleşmeleri	9
1.2. Mevzuata Göre İşletme Birleşmeleri Süreci	11
1.2.1. İşletme Birleşmelerinde Birleşme Öncesi Yapılması Gerekenler	11
1.2.2. İşletme Birleşmeleri Prosedürü	13
1.2.2.1. Yeni Kuruluş Yoluyla Birleşme Prosedürü	13
1.2.2.2. Devir Yoluyla Birleşme Prosedürü	13
1.2.3. İşletme Birleşmelerinde Hukuki Süreç	14
1.2.4. Birleşme İşlemine İlişkin Esaslar	15
1.2.4.1. Yetkili Organların Ön kararı	16
1.2.4.2. Esas Alınacak Mali Tablolar ve Bağımsız Denetim	16
1.2.4.3. Bilirkişi İncelemesi	17
1.2.4.4. Birleşme Oranının Hesaplanmasında Uygulanacak Yöntemler ..	17
1.2.4.5. Uzman Kuruluşun İncelemesi	17
1.2.4.6. Birleşme Sözleşmesi, Yönetim Kurulu Raporları ve Kurula Başvuru	17
1.2.4.7. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi	17
1.2.4.8. Sözleşmenin Onaylanması ve Sermaye Arttırım Kararı	19
1.2.4.9. Kurul Kaydına Alınma	19
1.2.4.10. Hisse Senetlerinin Teslim Esasları	19

İKİNCİ BÖLÜM
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA
GÖRE İŞLETME BİRLEŞMELERİ VE FARKLI ÜLKELERDE
UYGULAMALARI

2.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	21
2.1.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Genel Tanım	21
2.1.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Gelişimi	21
2.1.3. İşletme Birleşmesi Alanında Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi	23
2.2. İşletme Birleşmesi Alanında Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Genel Bakış	23
2.2.1. Kapsam	24
2.2.2. İşletme Birleşmelerinin Tanımlanması	24
2.2.3. Ortak Kontrole Tabi İşletmelerin Birleşmesi	26
2.2.4. Muhasebeleştirme Yöntemi	26
2.2.4.1. Edinen İşletmenin Belirlenmesi	27
2.2.4.2. İşletme Birleşmesinin Maliyeti	29
2.2.4.2.1. İşletme Birleşmesi Maliyetinin Gelecekte Koşula Bağlı Olayların Gerçekleşmesine Bağlı Olarak Düzeltilmesi	31
2.2.4.3. İşletme Birleşmeleri Maliyetinin Edinilen Varlıklara, Üstlenilen Yükümlülüklerle ve Koşullu Yükümlülüklerle Dağıtılması	32
2.2.4.3.1. Edinilen İşletmenin Tanımlanabilir Varlık ve Yükümlülükleri	34
2.2.4.3.2. Edinilen İşletmenin Maddi Olmayan Varlıkları	35
2.2.4.3.3. Edinilen İşletmenin Koşullu Yükümlülükleri	36
2.2.4.3.4. Şerefiye	38
2.2.4.3.5. Edinen İşletmenin, Edinilen İşletmenin Tanımlanabilir Varlıklar, Yükümlülükler ve Koşullu Yükümlülüklerin Net Gerçeğe Uygun Değerindeki Payının Birleşme Maliyetini Aşan Kısmı	39
2.2.4.4. Geçici Olarak Belirlenmiş Başlangıç Muhasebesi	40
2.2.4.4.1. Başlangıç Muhasebesinin Tamamlanmasından Sonra Yapılan Düzeltmeler	41
2.2.4.4.2. Başlangıç Muhasebesinin Tamamlanmasından Sonra Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Muhasebeleştirilmesi	41
2.2.5. Dipnotlarda Açıklanacak Hususlar	42
2.2.6. Geçiş Hükümleri ve Yürürlük Tarihi	45
2.2.7. Önceden Muhasebeleştirilmiş Şerefiye	45
2.2.8. Önceden Muhasebeleştirilmiş Negatif Şerefiye	46
2.2.9. Önceden Muhasebeleştirilmiş Maddi Olmayan Varlıklar	46
2.2.10. Özkaynak Yönetimine Göre Muhasebeleştirilmiş İştirakler	47
2.2.11. Sınırlı Geriye Dönük Uygulamalar	48

2.3. Dünya’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve Uygulaması	48
2.3.1. İngiltere’de İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve Glaxo Wellcome (İngiltere) - Smithkline Beecham (İngiltere) Örneği	49
2.3.2. ABD’de İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve America Online (ABD) - Time Warner (ABD) Örneği	52
2.3.3. Almanya’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı	54
2.3.4. İtalya’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı	56
2.3.5. Fransa’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı	57
2.3.6. Japonya’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı	58
2.4. Türkiye’de İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve Uygulaması	58
2.4.1. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu	59
2.4.2. Sermaye Piyasası Kurulu	60
2.4.3. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu	60
2.4.4. Aycell - Aria Birleşmesi Örneği	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İŞLETME BİRLEŞMELERİNİN MALİ TABLOLARA ETKİSİ

3.1. Temel Mali Tablolar	63
3.1.1. Bilanço	63
3.1.2. Gelir Tablosu	63
3.2. Finansal Tabloların Konsolidasyonu	64
3.2.1. Konsolidasyon Kavramı	64
3.2.2. Finansal Tablolarda Konsolidasyonun Amaçları	65
3.2.3. Konsolidasyon Yöntemleri	66
3.2.3.1. Tam Konsolidasyon Yöntemi	66
3.2.3.2. Oransal Konsolidasyon Yöntemi	67
3.2.3.3. Özkaynak Yöntemi (Kısmi Konsolidasyon)	67
3.2.3.4. Maliyet Yöntemi	68
3.3. Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması	68
3.3.1. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar	69
3.3.1.1. Konsolide Bilanço Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar	71
3.3.1.2. Konsolide Gelir Tablosu Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar	72
3.4. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi	73
3.4.1. Finansal Tabloların Konsolidasyona Hazır Hale Getirilmesi	73
3.4.2. Finansal Tablo Kalemlerinin Toplanması	74
3.4.3. Eliminasyon İşlemleri	74

3.4.3.1.Bilançoların Konsolidasyonu Sırasında Yapılacak Elimine İşlemleri	74
3.4.3.1.1. Ana Kurumun Bağlı Kuruma Katılma Tutarının Giderilmesi	75
3.4.3.1.2. Ana Kurumun Katılım Tutarı İle Bağlı Kurumun Defter Kayıtları Arasındaki Farkın Tespiti	75
3.4.3.1.3. Azınlık Payları	75
3.4.3.1.4. Sabit Varlıklara İlişkin Giderme	76
3.4.3.1.5. Borç ve Alacaklarla Alım-Satım İlişkisinden Doğan Farkların Giderilmesi	76
3.4.3.1.6. Ödenmemiş Sermaye	76
3.4.3.1.7. Zararlar	77
3.4.3.1.8. Kâr	77
3.4.3.1.9. Avans ve Depozitolar	77
3.4.3.1.10. Karşılık Hesapları	77
3.4.3.1.11. Konsolidasyon Şerefıyesi	78
3.4.3.2.Gelir Tablosu Elimine İşlemleri	79
3.4.3.2.1. Kurumlar Arası Mal veya Duran Varlık Satışından Doğan Karların Giderilmesi	79
3.4.3.2.2. Kurumlar Arası Gelir ve Gider Tutarlarının Giderilmesi	79
3.4.3.2.3. Kurumlar Arası Ödenen Kâr Paylarının Giderilmesi	80
3.4.3.2.4. Bağlı Değer Niteliğindeki Satış Kârlarına İlişkin Düzeltme	80
3.4.3.2.5. Amortisman Giderlerinin Düzeltilmesi	80
3.5. İşletme Birleşmesi Gerçekleşen Şirketlerin Finansal Tablo Örnekleri	81
3.5.1. Daimler–Chrysler Birleşmesinin Birleşme Öncesi ve Birleşme Sonrası Finansal Tabloların İncelenmesi	81
3.5.2. Garanti-Osmanlı Bankası Birleşmesinin Öncesi ve Birleşme Sonrası Finansal Tabloların İncelenmesi	83
3.6. Uygulama	87
3.6.1. Birleşme Kararının Alınmasını Gerektiren Nedenler	87
3.6.2. Birleşme Sürecinde Yapılan İşlemler	90
3.6.3. Birleşme Öncesi ve Birleşme Sonrası Bilanço ve Gelir Tabloları	91
3.6.4. Birleşmenin Getirdiği Avantaj ve Dezavantajlar	101
SONUÇ	102
KAYNAKLAR	105
ÖZGEÇMİŞ	110

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA GÖRE
İŞLETME BİRLEŞMELERİ VE MALİ TABLOLAR ÜZERİNDE ETKİLERİ

Hazırlayan
NURCAN GÜR SOY

Tez Danışmanı
Doç. Dr. TURGUT ÖZKAN

01/2009

ÖZET

Birleşme, iki şirketin iş veya ekonomik olarak birleşerek daha büyük bir şirket oluşturmasıdır. İki firma, göreceli olarak ortak-eşit bir esasta birleştirilir. Şirket birleşmeleri, etkinlik ve rasyonelliği artırmada olduğu kadar, güçlük içinde bulunan şirketlerin kurtarılmasında da önemli bir araçtır. Bu gibi eylemler genellikle, hisse senedi değiş tokuşu veya para ödemeyi amaçlayarak yapılır. Birleşmeler bir kazançtan ziyade, siyasal veya pazarlama ile ilgili sebepler içinde yapılır.

Şirket birleşme ve devralmaları, 90'lı yıllarda şirketlerin rekabeti azaltma, müşteri çevrelerini genişletme, pazar paylarını ve pazar güçlerini arttırma, risk azaltma ve vergi avantajları sağlama gibi ekonomik kaygıları nedeniyle başta ABD olmak üzere tüm dünya genelinde hızla tercih etmeye başladığı bir uygulamadır. Bir birleşme, her iki şirket için vergiden muaf olarak başarılabilir. Birleşmelerin arkasında yatan nedenler ele alındığında verimlilik kazanımları sağlama nedeni ile yeni coğrafyalara girerek rekabet üstünlüğü elde etme nedeninin ön plana çıktığı görülmektedir.

İşletme birleşmeleri ile ilgili muhasebe uygulamalarında Türkiye Muhasebe Standartları ile Uluslararası Muhasebe Standartları arasında uyum sağlanması bakımından Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarından "IFRS 3" nolu standardı aynen kabul etmiş ve uygulamaya koymuştur.

Mali tablolar işletmenin finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak sunar. Genel amaçlı mali tabloların hedefi, geniş bir kullanıcı kitlesinin özellikle tasarruf sahiplerinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olması ve işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamasıdır.

Anahtar Kelimeler ; Birleşme, UFRS, Mali Tablolar

ABSTRACT

In business or economics a merger is a combination of two companies into one larger company. Two firms are combined on a relatively co-equal basis. Unification of the companies is not only important for increasing the efficiency and rationality but also for saving the companies that are in difficulty. Such actions are commonly voluntary and involve stock swap or cash payment to the target. Mergers rather than an acquisition is done purely for political or marketing reasons.

Corporation Mergers and Acquisitions are the preferred applications all around the world and in USA, because of the economic concerns of the companies like dampening the competition, extension of the circle of customers, redouble market shares and market powers, risk improvement and to make tax advantages. A merger may be accomplished tax-free for both companies. It has been observed that the strongest motives for the mergers are achieving efficiency gains and entering and obtaining competition advantages in new regions.

According to establish concordance between Turkish Bookkeeping Standards and International Bookkeeping Standards about management coalition Association of Turkish Bookkeeping Standards accepted the standard numbered "IFRS3" of International Financial Reporting Standards and put into application.

Financial statements offer in accordance with the truth financial state and cash flow, financial performance of operations. Aim of general purpose financial statement is to supply information about financial state and cash flow of operations facilitating to adjudge of wide one user mass especially savers. Furthermore, financial statements shows how many effective managers use resources commended themselves. Interim period financial statements facilitate in respect of respect that is took of necessary devices and is realized drift from aims of operations in due time. Arranged of interim period financial statements facilitate not only operation owners but also to decision of other concerned parties.

Key Words: Merger, IFRS, Financial Statement

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AOL	: America Online
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
GSK	: Glaxo-SmithKline
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
GW	: Glaxo Wellcome
IFRS	: International Financial Reporting Standards
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
m.	: Madde
RKK	: Rekabet Kurulu Kanunu
s.	: Sayfa
SB	: SmithKline Beecham
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TIM	: Telecom Italia Mobile
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UFRYK	: Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi
UMFK	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
vb.	: Ve benzeri
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. : DaimlerChrysler AG Seçilmiş Finansal Veriler	82
Tablo 3.2. : Garanti-Osmanlı Bankası Karşılaştırmalı Bilançoları	86
Tablo 3.3. : B İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Bilançosu	92
Tablo 3.4. : B İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Gelir Tablosu	94
Tablo 3.5. : A İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Bilançosu	95
Tablo 3.6. : A İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Gelir Tablosu	97
Tablo 3.7. : A İşletmesinin Birleşme Sonrası Ayrıntılı 30.06.2007 Tarihli Konsolide Bilançosu	98

GİRİŞ

İşbirliği ile değer yaratmayı isteyen liderler işletme birleşme ve devirlerinde işbirliğinin temel ilkelerinden yararlanacak olurlarsa bu konuda uzun bir yol kat edebilirler. Birleşme ve devirler, maliyetleri kısmanın ve işi büyütmenin basit birer yolu gibi görünse de genelde finansal beklentilerin karşılanmasında yetersiz kalırlar. İşbirliklerinin liderleri, birleşen şirketlerin bir bütün haline getirilmesi için daha fazla çaba göstermelidir.

Şirket yönetimi bir başka şirketi devralıp almama kararını vermek zorunda kaldığında, zorlu bir stratejik karar süreci yaşamaya başlar. Hesaba katılması gereken konular uzun ve karmaşıktır. Yöneticiler, devralınması düşünülen şirketin değerlemesini doğru yapmalı, potansiyel sinerjileri hesaplamalı, birleşmeden sonraki yönetim kurulu ve yönetim yapısının nasıl olacağı üzerinde düşünmeli, rakiplerin tepkilerini tahmin edebilmeli ve bu işlemin yararlarının yatırımcılar ile analistlere en iyi nasıl anlatılacağına karar vermelidir.

İşletmeler ayakta kalabilmek ve rekabet avantajı sağlamak amacıyla birleşirler. Bunun yanısıra işletmelerin, riskleri azaltmak, yeni pazar ve bölgelerde faaliyet göstermek, sinerji yaratmak gibi amaçları da söz konusudur. Şirketleri birleşmeye iten temel neden aslında “1+1” denkleminin sonucunu “2”den daha büyük bir değer’e eşitleyebilmektir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde işletme birleşmesi kavramı açıklanarak, mevzuata göre birleşme süreci incelenecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartı’nın genel bir tanımı yapılarak, işletme birleşmesi alanında UFRS üzerinde durulacak, ayrıca Dünya’da işletme birleşmeleri mevzuatı ve Türkiye’de UFRS’nin uygulaması konularına değinilecektir.

Üçüncü bölümde ise işletme birleşmelerinin mali tablolar üzerindeki etkileri ve birleşme sonrası konsolide finansal tabloların düzenlenmesi konuları incelenerek, şirket birleşmesi yaşayan firmaların finansal tablolarına yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETME BİRLEŞMELERİNİN TÜRK MEVZUATI AÇISINDAN

İNCELENMESİ

1.1. İşletme Birleşmesi Kavramı

Birleşme, her geçen gün artan ve tam rekabet koşullarının söz konusu olduğu piyasalarda faaliyetlerini sürdüren şirketlerin, daha etkin bir piyasa payına sahip olmak için tercih ettikleri büyüme yollarından biridir.

Birleşme iki ya da daha fazla işletmenin faaliyetlerini beraber yürütmek amacıyla bir araya gelmesi olarak basit bir şekilde ifade edilebilir. İşletme birleşmesi kavramını birleşme ve devralma şeklinde iki grupta incelenebilir.

İşletme birleşmeleri: İki ya da daha fazla işletmenin, büyüme amacıyla faaliyetlerinin ekonomik ve hukuksal açıdan tek bir birlik haline getirilmesidir (Akay,1997,s:12).

Devralma: Bir ya da daha çok sayıda şirketin, içlerinden birisinin yasal varlığını devam ettirmesi ve diğerlerinin yasal varlıklarına son vererek mevcudiyetini koruyan şirketin bünyesinde bir araya gelmeleridir (Karapınar,2006,s:23).

1.1.1. Türk Ticaret Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri

TTK'na göre birleşme, iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbiriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmalarından veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine katılmasından ibarettir (TTK m.146).

Birleşme, yalnız aynı türden olan şirketler arasında olabilir. Birleşme bakımından kollektif ile komandit şirketler ve anonim ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, aynı türden sayılır (TTK m.147).

TTK'daki bu tanıma göre; birleşme için, ya iki veya ikiden fazla sayıda şirket birleşerek yeni bir şirket oluşturmalıdır ya da bir şirket başka bir şirkete bütün aktif ve pasifiyle katılarak infisah edip katıldığı şirketin içinde erimelidir.

İşletme birleşmeleri TTK'na göre iki grupta incelenir.

1.1.1.1. Tam Birleşme (Yeni Kuruluş)

Birden fazla anonim şirketin, kurulması kararlaştırılan yeni bir anonim şirket tarafından tüm taşınır ve taşınmaz malların "tasfiyeye tabi kılınmaksızın yeni

kurulacak şirkete geçmesi yoluyla devralınması” tam birleşme olarak tanımlanmaktadır (İpekçi,1998,s:124).

Tam birleşme durumunda birleşen işletmelerin hukuki varlıkları sona erer ve yeni bir ticaret ünvanı ve hukuki yapı altında bir ticaret şirketi ortaya çıkar.Yeni kurulan ortaklık, varlıkları sona eren ortaklıkların aktif ve pasifinden meydana gelmiştir. TTK’nda yeni kuruluş ile ilgili geçerli hükümler şöyledir (TTK m.452);

- Şirketler imzaları noterce tasdikli birleşme sözleşmesinde; birleştiklerini, yeni anonim şirketin esas sözleşmesini düzenlediklerini, bütün hisselerin taahhüt olduğunu, mevcut şirketlerin mallarını sermaye olarak yeni şirkete koyduklarını ve yeni şirketin lüzumlu organlarını tayin ettiklerini tesbit ederler;
- Birleşme sözleşmesi birleşen şirketlerden her birinin umumi heyeti tarafından tasdik olunur;
- Tasdik kararıyla kuruluşu onaylanan yeni şirket esas sözleşmesi üzerine mütaakip kuruluş işlemlerini yöntemine uygun bitirerek durum tescil ve ilan olunur;
- Tescilden sonra eski şirketlerin hisse senetleri karşılığında birleşme mukavelesi gereğince yeni şirketin hisse senetleri verilir.

Birleşme kararı, ilan gününden itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder. Şu kadar ki; ilandan önce birleşen şirketler borçlarını öder yahut borca tekabül eden parayı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yahut muteber diğer bir bankaya verir veyahut alacaklılar şirketlerin birleşmesine razı olmuş ise birleşme kararı ilan gününden itibaren hüküm ifade eder. Birleşen şirketlerin alacaklılarından her biri ilandan itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar katileşmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat şirket tarafından verilmedikçe birleşme hüküm ifade etmez (TTK m.150).

Yukarıda açıklanan süre içinde itiraz edilmezse, "Birleşme sözleşmesi" kesinleşir. Yeni kurulan şirket, infisah eden şirketlerin yerine geçer. Bunların tüm hak, alacak ve borçları yeni kurulan şirkete geçer (TTK m.151).

Aynı biçimde dağıtılan ortaklık veya ortaklıklara ait taşınırların mülkiyeti ile taşınırların mülkiyeti ile taşınırlar üzerindeki sınırlı ayni hakların devralan veya yeni kurulan ortaklığa geçmesi için tescil gerekmez (Türk,1986,s:180).

Birleşen şirketin sahip olduğu yatırım indirimi belgesi, teşvikler inşaat ruhsatı, maden arama ruhsatı, vb. külli halefiyet yoluyla birleşilen şirkete intikal eder. Bu durumda ilgili makamlara gerekli bilgi ve belgelerin verilmesi suretiyle vize alınması gerekmektedir.^[1]

Kıymetli evrakın geçişi de önemlidir. Bu geçiş işlemi hamiline yazılı senetlerde teslim, emre yazılı olanlarda teslim ve ciro yoluyla olanaklıdır. Yeni ortaklık bu senetleri ciro zincirinde kopukluk olmaksızın yeniden kullanabilir. Birleşme suretiyle dağılan ortaklıkların öbür ortaklıklardaki katılım payları da yeni ortaklığa geçer.

Birleşmede dava hakları da devralan, ya da yeni kurulan şirkete geçer. Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın dahi devrini içerir. (TTK m.51).

1.1.1.2. Devir

Bir ticaret şirketi mal varlığını tamamen, başka bir ticaret şirketine devretmek suretiyle, infisah olur. Yani iki ticaret şirketi, bir tanesinin bünyesinde birleşir. Bünyesinde birleşilen ticaret şirketine devri alan, iltihak olunan şirket, diğerine ise katılan, iltihak edilen şirket denir.^[2]

Devralmada, dağılan ortaklara ilişkin haklar külli halefiyet ilkesinin sonucu olarak kendiliğinden devralan ya da yeni kurulan şirkete geçeceğinden bu haklara konu olan sicillerin de yeni şirket adına kayıt yapılarak düzeltilmesi gerekir. Bu düzeltme yeni oluşan ortaklığın yazılı başvurusu üzerine gerçekleşir. Bunun için ilgili kuruluşa yeni kurulan şirketin ticaret sicil kaydının da verilmesi gerekir (Yelkenci,2006,s:47).

1.1.2. Vergi Kanunları Açısından İşletme Birleşmeleri

İşletme birleşmeleri, birçok vergi kanununu ilgilendirmektedir. İşletme birleşmelerinin vergi kanunları karşısında durumunu inceleyebilmek için işletmelerin hangi tür vergi mükellefi olduklarını bilmeliyiz. Vergi mevzuatımız açısından sermaye şirketleri vergi mükellefidir ve Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)'na tabidir. Şahıs şirketlerinin (Kollektif ve Komandit şirket) ortakları ise Gelir Vergisi'ne tabidir. Hem sermaye hem de şahıs şirketleri ile ilgili işletme birleşmeleri hükümleri Katma Değer Vergisi Kanununda da yer almaktadır. Bu kapsamda işletme birleşmeleri kavramı ile ilgili hükümleri KVK, Gelir Vergisi

^[1] <http://www.kobifinans.com.tr/tr/dergi/020501/2243> (Erişim Tarihi:11/05/2008)

^[2] http://www.alomaliye.com/ozan_uslu_birlesme_devir.htm (Erişim Tarihi:12/05/2008)

Kanunu (GVK) ve Katma Değer Vergisi Kanunu açısından açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1.2.1. Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre İşletme Birleşmeleri

TTK hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler kurumlar vergisi mükellefidir. Bu şirketlerin birleşmesine ait hükümler KVK madde 18-20'de düzenlenmiştir.

KVK'nda birleşme "bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme sebebiyle infisah eden kurum bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur" hükmü yer almıştır (KVK m.18). KVK, bu hükümlerle birleşmeyi "Tasfiye" olarak kabul etmiştir ve doğacak tasfiye kârı vergiye tabi tutulmuştur. KVK'nun 19. maddesinde öngörülen şartlarda yapılan birleşmeler ise "Devir" olarak nitelendirilmiştir. Devir halinde bütün aktif ve pasif değerler bir değerlendirilmeye tabi tutulmaksızın aynen devralan şirkete intikal ettiğinden, bu tip birleşmelerde birleşme kârı doğmamakta dolayısıyla bu vergilendirme de olmamaktadır. Bu durumda yalnız devralınan anonim şirketin devir tarihine kadar elde ettiği dönem kazancı kurumlar vergisine konu olmaktadır (Konor,1997,s:51).

İşletme birleşmeleri KVK'na göre vergili ve vergisiz birleşmeler olarak ikiye ayrılabilir.

Vergisiz Birleşmeler

Vergisiz birleşmenin şartları, KVK'nun 19. ve 20. maddelerinde belirtilmiştir. Şirketler aşağıdaki şartları gerçekleştirmeleri halinde vergisiz birleşme olacaktır.

- Birleşme işlemine taraf kurumların kanuni veya iş merkezlerinin Türkiye'de bulunması (KVK m 19/1 a). KVK'na göre kanuni ve iş merkezi Türkiye de bulunan bir kurum tam mükellef bir kurumdur. (KVK m.3). Kanunun her iki mükellefin de tam mükellef kurum olmasını istemesinin sebebi, birleşmeden doğan kârın vergilendirilmeyip, daha sonra birleşilen kurum bünyesinde vergilendirilecek olmasıdır. Bu da her iki kurumun tam mükellef kurum olmasını gerektirir.
- Müfeseh kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde (tüm aktif ve pasifleri ile birlikte, kül halinde) devralınarak, kendi bilançosuna aynen geçirilmesi (KVK m.19/1 b),

KVK'nun 18. maddesi hükmüne göre, münfesi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilecek, birleşmeden doğan kârlar ise hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.^[3]

Vergili Birleşmeler

KVK'nın 18. maddesine göre “Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur” hükmü yer almaktadır.

Birleşme döneminin başlangıcı birleşmeye esas alınan bilançonun düzenlendiği tarihtir. Birleşmenin sona ermesi ise birleşilen şirketin sermaye artırımına ilişkin esas sözleşme değişikliğinin tescil ve ilan edildiği tarih olacaktır. Birleşme dönemi, birleşmenin başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki dönem olacaktır. Bu dönem içerisinde oluşacak kâr ise birleşme kârı olacak ve tasfiye kârının tespitine göre hesaplanması gerekecektir.^[4]

Birleşme kârı üç sebepten kaynaklanabilir,^[5]

- 1) Birleşen şirketin, tüzel kişiliğinin sona ereceği tarihe kadar devam eden ticari faaliyeti nedeniyle doğacak olan kar,
- 2) Birleşen şirketin aktif kıymetlerine (emtia, gayrimenkul, demirbaş vb.) biçilen yeni değerler nedeniyle oluşacak kar,
- 3) Birleşen kurum kayıtlarında gözükmesi dahi birleşen kurum şerefiyesinin realize edilmesinden doğacak kar.

Birleşme halinde hesap dönemi yerine birleşmeye ilişkin tasfiye dönemi geçerli olacaktır.

Bir veya daha fazla kurumun diğer bir kurumla birleşmesi durumunda, birleşme sebebiyle infisah eden kurumların birleşme kârı için tasfiye hükümleri geçerli olacaktır. Dolayısıyla, birleşme tarihine kadar, birleşen kurumda ortaya çıkan faaliyet kârları ile birlikte değer artışlarının da vergilendirilmesi gerekecektir.^[6]

^[3] http://www.kobifinans.com.tr/tr/bilgi_merkezi/020503/14607 (Erişim Tarihi:14/05/2008)

^[4] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

^[5] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

^[6] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

Birleşme kârının hesaplanması sırasında, birleşen kurumların ortaklarına birleşilen kurum tarafından verilen değerlerin, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımını hükümlerine göre belirlenmesi gerekeceği tabidir.^[7]

Vergili birleşme olarak da ifade edilebilen bu tür birleşmelerde, tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir. Şu kadar ki; münfesi kurumun veya kurumların, ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçecektir.^[8]

Öte yandan, birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilecektir.^[9]

Birleşme kârı ise tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet değeri arasındaki olumlu farktan ibaret olacaktır.^[10]

KVK'nın 18. maddesinde tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevlerin, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olacağı belirtilmiştir. Birleşme halinde, birleşen kurum adına birleşme kârı üzerinden tarh olunan vergilerin, birleşme nedeniyle infisah eden kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içinde ödeneceği KVK'nın 21. maddesi ile hükme bağlanmıştır. Buna ilaveten birleşen kurumların bu Kanuna göre tahakkuk etmiş olup, henüz vadeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenecektir.^[11]

1.1.2.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri

GVK açısından işletme birleşmeleri, GVK madde 81'deki hükümlere uygun olarak düzenlenmiş devir işlemleri ile 81. maddeye uygun düzenlenmeyen devir işlemlerini kapsamaktadır.

GVK'nun 81/1. maddesinde, GVK açısından kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin sahibinin ölümü halinde işletmenin mirasçıları tarafından devralınmasına ait hükümler yer almaktadır.

GVK'nun 81/2. maddesi, GVK açısından kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi işletmenin sermaye şirketlerine devrine ilişkin "Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve

^[7] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

^[8] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

^[9] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

^[10] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

^[11] http://www.verginet.net/dtt/1/Birlesme_islemlerinde_Vergileme.aspx (Erişim Tarihi:17/05/2008)

pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır)” hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan şahıs şirketleri olan kollektif ve komandit şirketler ile ilgili düzenleme GVK md. 81/3’te “Kollektif ve adi komandit şirketlerin nevi değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi (kollektif ve adi komandit şirketlerin şekil değiştirerek anonim şirket haline dönüşmesi halinde şekil değiştiren kollektif ve adi komandit şirketlerin ortaklarının anonim şirketteki ortaklık paylarını gösteren hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır)” hükmü vardır.

Böylece, bu madde hükümlerini sağlayan devralmalar gelir vergisi konusu olmayacaktır.

1.1.2.3. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri

Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 17/4-c maddesinde, “GVK’nun 81. maddesinde belirtilen işlemler ile KVK’na göre yapılan devir ve bölünme işlemleri (Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 30-a maddesinin hükmü uygulanmaz. İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirimine yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılır)” hükmü yer almaktadır.

Söz konusu hüküm doğrultusunda devir işlemlerinin yapılması durumunda, devredilen malların emsal bedelleri üzerinden katma değer vergisi hesaplanmayacak ve beyan edilmeyecektir. Bu durum katma değer vergisi açısından da bir vergi ertelemesine yol açmaktadır.^[12]

1.1.3. Sermaye Piyasası Kanunu Açısından İşletme Birleşmeleri

Birleşme veya devralma işleminin taraflarından bir veya daha fazlasının halka açık bir şirket olması durumunda, sermaye piyasası mevzuatına da uyulması gerekmektedir. Birleşme tarafı olan halka açık şirketin, birleşme sözleşmesinin

^[12] <http://www.legalisplatform.net/makale-detay.asp?ID=136&syf=2> (Erişim Tarihi:17/05/2008)

onaylanacağı genel kuruldan önce Sermaye Piyasası Kanunu (SPK)'nun onayını alması ve birleşme nedeniyle ihraç edilecek olan hisse senetlerinin SPK kaydına alınması gerekmektedir (Günak,1997,s:45). Birleşme prosedürüne müdahale edilmemekle birlikte, birleşme işlemlerinde kamunun aydınlatılmasına ilişkin ve birleşen işletmelerin düzenleyecekleri mali tablolara ilişkin düzenlemeler SPK'na alınmıştır (Erkan,2003,s:79).

Birleşme ve devralmalarda taraflardan biri halka açık anonim ortaklık ise, birleşme nedeniyle ihraç edilecek hisse senetlerine “Kurul kaydı” zorunluluğu getirmiştir. Birleşme durumunda, birleşme öncesi “Kurul onayı” alınması şart kılınmıştır (İmamoğlu,1999,s:39).

Birleşme öncesi SPK tarafından istenen belgeler: ^[13]

- Birleşmeye veya devralmaya taraf olan ortaklıkların, mahkemece tayin edilen bilirkişi tarafından hazırlanan fiyat tespit (değerleme) raporu,
- Birleşmeye veya devralmaya taraf olan ortaklıkların mali tablolarına ilişkin Bağımsız Özel Denetleme Çalışması ve Raporlamasının İlke ve Kuralları Tebliği çerçevesinde hazırlanacak özel bağımsız denetleme raporları,
- Varsa oluşturulacak ortaklığın, ana sözleşme taslağı ya da birleşilen veya devralan şirketin ana sözleşmesinde yapılacak değişikliğin taslağı,
- Birleşen veya devralınan ortaklığın ortaklarına verilecek hisselerin miktar ve oranı ile hisselerin niteliğine ilişkin bilgi,
- Kurul’ca istenecek diğer bilgi ve belgeler.

1.1.4. Rekabet Hukuku Açısından İşletme Birleşmeleri

Bir ya da birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır. Hangi tür birleşme ve devralmaların hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kurula

^[13] http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_2/2_1_1_1_SeriI_No26.pdf (Erişim Tarihi:20/05/2008)

bildirilerek izin alınması gerektiğini Kurul, çıkaracağı tebliğlerle ilan eder (RKK m.7).

Yukarıdaki madde kapsamına giren birleşme veya devralma anlaşmaları Kurula bildirildiği tarihten itibaren Kurul, onbeş gün içinde yapacağı ön inceleme sonucunda birleşme veya devralma işlemine ya izin vermek ya da bu işlemi nihai incelemeye almaya karar verdiği takdirde, ön itirazını bildiren yazısı ile birlikte birleşme veya devralma işleminin nihai karara kadar askıda olduğunu ve uygulamaya sokulamayacağını, gerekli gördüğü diğer tedbirlerle birlikte ilgililere usulüne göre tebliğ etmek zorundadır.^[14]

Kurulun süresi içinde birleşme veya devralmaya ilişkin müracaata herhangi bir cevap vermediği ya da herhangi bir işlem yapmadığı hallerde, birleşme veya devralma anlaşmaları bildirim tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girerek hukuki geçerlilik kazanır (RKK m.10).

Bildirilmesi zorunlu olan birleşme ve devralma işleminin Kurula bildirilmemiş olduğu hallerde, Kurul, herhangi bir şekilde işlemde haberdar olduğu zaman kendiliğinden birleşme veya devralmayı incelemeye alır. İnceleme sonucunda (RKK m.11) ;

- Birleşme veya devralmanın 7. madde kapsamına girmediğine karar vermesi durumunda birleşme veya devralmaya izin verir, ancak ilgililere bildirimde bulunmadıkları için para cezası uygular.
- Birleşme veya devralmanın 7. madde kapsamına girdiğine karar vermesi halinde; para cezası ile birlikte, birleşme veya devralma işleminin sona erdirilmesine; hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmiş olan tüm fiili durumların ortadan kaldırılmasına; şartları ve süresi Kurul tarafından belirlenecek şekilde ele geçirilen her türlü payın veya mal varlığının eğer mümkünse eski maliklerine iadesine, bu mümkün olmadığı takdirde üçüncü kişilere temlikine ve devrine; bunların eski malik veya üçüncü kişilere temlik edilmesine kadar geçen süre içinde devralan kişilerin devralınan teşebbüslerin yönetimine hiçbir şekilde katılmayacağına ve gerekli gördüğü diğer tedbirlerin alınmasına karar verir.

^[14] <http://www.aifd.org.tr/PDF/Mevzuat/tr/70.pdf> (Erişim Tarihi:20/05/2008)

1.2. Mevzuata Göre İşletme Birleşmeleri Süreci

İşletme birleşmelerinde takip edilmesi gereken süreç ana başlıklarıyla aşağıdaki gibidir (Kavak,2005,s:58) :

- Her iki şirket yönetim kurulları birleşme esasları hakkında gerekli ön çalışmaları yapar,
- Genel kurullarda gerekli prensip kararları alınır,
- Genel kuruldan yetki alan yönetim kurulları birleşme sözleşmesini imzalar ve taraflarca belirlenen örneğe uygun olarak çıkartılan bilançolar sözleşmeye eklenir.
- Birleşme sözleşmesi onaylanmak üzere her iki genel kurula sunulur,
- Birleşme sözleşmesini onaylayan her iki genel kurulun kararları kendi sicillerine tescil ettirilerek ilan edilir.
- Devralan şirket, katılan şirket mallarının sermaye değerinin bilirkişiye tespit ettirir,
- Birleşme sözleşmesi genel kurullarda onanmasından sonra her iki şirkette mukavele değişikliği için Ticaret Bakanlığından izin alınır.
- Devralan şirket izinden sonra sermaye artırım işlemlerini yapar ve ana mukave değişikliğini mahkemeye onaya sunar.
- Devralan şirket sermaye artırımını da içeren birleşme ile ilgili mukavele değişikliğini ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.
- Katılan anonim şirketin infisah ettiği tescil edilir ve borçların tamamen ödenmesinden veya alacakların birleşmeye muvafakat etmelerinden sonra da sicilden silinir ve keyfiyet ilan edilir.

1.2.1. İşletme Birleşmelerinde Birleşme Öncesi Yapılması Gerekenler

Hangi birleşme şekli olursa olsun bununla ilgili gerekli işlemler bazı farklılıklar dışında aynı şekilde yürütülür. Yapılması gereken işlemler şöyle sıralanabilir:^[15]

- Birleşen ve birleşilen şirketlerin yöneticileri birleşmenin esasları konusunda mutabakata varırlar ve bir birleşme sözleşmesi taslağı hazırlanır.
- İlgili şirketlerin genel kurulları toplanarak birleşme konusu görüşülür, birleşme şartları ve esasları belirlenerek bu konuda kararlar alınır.
- Genel kurulların birleşme konusunda olumlu kararlar vermeleri halinde birleşen şirketlerin yöneticileri şirketlerin özvarlıklarının tespiti için yetkili

^[15] http://www.kobifinans.com.tr/tr/bilgi_merkezi/020501/2243 (Erişim Tarihi:22/05/2008)

mahkemeye başvururlar. Mahkeme bilirkişi vasıtasıyla bu tespiti yaptırırken, bilirkişinin her iki şirketin özvarlıklarını, değiştirme birimini ve birleşilen şirketin yapacağı sermaye artırım tutarını, birleşmede bir sakınca olup olmadığının belirlenmesini ister. Mahkemeye müştereken yapılacak müracaatta değişim esaslarını içeren birleşme sözleşmesi taslağı ile anasözleşmenin sermaye artırım maddesine ilişkin tadil metni örneği de dilekçeye eklenir.

- Bilirkişi raporunu mahkeme kararı alındıktan sonra birleşen şirketlerin yönetim kurulları, genel kurullardan çıkan karar ve verilen direktifler doğrultusunda ve bilirkişi raporundaki görüşleri de dikkate alarak kesin birleşme sözleşmesini düzenlerler.
- Birleşen şirketlerin genel kurulları gerek birleşme sözleşmesini onaylamak gerekse devralan şirket genel kurulu sermaye artırım ve anasözleşme değişikliğini; katılan şirket ise tasfiyesiz infisahı ayrıca karara bağlamak üzere toplanır. Birleşme sözleşmesi ve bilançoların onaylanması, sermaye artırım, birleşme, katılma ve tasfiyesiz infisah kararları genel kurullarda onaylanarak karara bağlanır.
- Genel kurullarda verilen bu kararlar her şirketin kendi ticaret siciline tescil ettirilir.
- Devralan şirket sermaye artırım yapacağı için eski sermayesinin ödendiğine ilişkin YMM veya SMMM raporu düzenlenir.
- Birleşme sözleşmesinin onayı ve sermaye artırım için Sanayi ve Ticaret Bakanlığından (veya devralan şirketin merkezinin bulunduğu ilin Sanayi ve Ticaret Müdürlüğünden) önizin alınır. Katılan şirket de aynı dilekçeyi imzalamak zorundadır.
- Bakanlık verilen belgeleri inceleyerek birleşme konusunda kanunen yapılması gereken işlemlerin usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol ettikten sonra sermaye artırımına ilişkin değişiklik tasarisını tasdik ederek şirkete iade eder.
- Bakanlıktan izin alındıktan sonra devralan şirketin genel kurulu toplantıya çağrılır ve sermaye artırımına ilişkin anasözleşme değişikliği karara bağlanır.
- Karar safhasından sonra Ticaret Siciline başvurularak sermaye artırımını da içeren birleşme olayı tescil ve ilan ettirilir.
- Birleşme kararının ilanından itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder.

1.2.2. İşletme Birleşmeleri Prosedürü

Türk hukuku, 2 tür şirket birleşmesine imkan vermektedir.^[16]

- Devralıcı birleşme
- Yeni şirket kurulması yolu ile birleşme

Her iki şekilde de birleşmeye katılan şirketler tasfiyesiz infisah ederler ve onlara ait malların intikalinde "külli halefiyet" ilkesi geçerlidir. Birleşme prosedürü birleşme türleri itibariyle iki şekilde işlemektedir.^[17]

- 1) Yeni Kuruluş Yoluyla Birleşme Prosedürü
- 2) Devir Yoluyla Birleşme Prosedürü

1.2.2.1. Yeni Kuruluş Yoluyla Birleşme Prosedürü

İki veya daha çok ticaret şirketinin aktif ve pasiflerini birleştirerek tüzel kişiliklerini sona erdirmek koşulu ile, yeni bir ticaret şirketi kurmalarıdır. Buna füzyon, tam birleşme veya gerçek anlamda birleşme gibi adlar verilmektedir (Kiper,1995,s:37).

Yeni kuruluş yolu ile birleşme işlemleri aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.^[18]

- Aynı sermaye tespiti için, birleşen şirketlerin malvarlıklarının mahkeme bilirkişisi tarafından değerlendirilmesi,
- Birleşme sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması,
- Yeni kurulacak şirketin kuruluş hazırlıklarının yapılması, esas sözleşmesinin imzalanması ve noterce tasdiki,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığında izin alınması,
- Genel Kurulların toplantıya çağrılması ve yeni kurulacak Şirket esas sözleşmesinin onaylanması,
- Yeni şirketin kurulması, tescil ve ilanı,
- Birleşen eski şirketlerin sona erdiğinin/infisahının tescil ve ilanı.

1.2.2.2. Devir Yoluyla Birleşme Prosedürü

Bu tür birleşmede, bir ortaklık bir veya birden fazla ortaklığı devralır. Bu ortaklığa devralan ortaklık, katılan ortaklara da devrolan ortaklık denir. Devrolan

^[16] <http://www.teknointel.com/isletme/hukuk.htm> (Erişim Tarihi:25/05/2008)

^[17] <http://www.teknointel.com/isletme/hukuk.htm> (Erişim Tarihi:25/05/2008)

^[18] <http://www.teknointel.com/isletme/hukuk.htm> (Erişim Tarihi:25/05/2008)

ortaklıklar infisah ederler ve mal varlıklarını külli intikal yolu ile devralana ortaklığa geçer (Yasaman,1987,s:35).

Devir yoluyla birleşme işlemlerini şöyle sıralayabiliriz.^[19]

- Birleşme sözleşmesinin hazırlanması,
- Devreden şirketin özvarlık tespiti için mahkemece bilirkişi incelemesi yapılması,
- Birleşme sözleşmesinin imzalanması,
- Devralacak şirketin esas mukavele değişikliği metninin hazırlanması ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığında sermaye arttırım ve birleşme izinlerinin alınması,
- Katılan ve devralan şirketin genel kurullarının ayrı ayrı toplantıya çağırılması,
- Birleşme kararının birleşen şirketlerce tescil ve ilanı,
- Katılan şirketin sona erdiğinin/infisahının tescil ve ilanı .

1.2.3. İşletme Birleşmelerinde Hukuki Süreç

İşletme birleşmeleri kavramına TTK'da üç bölümde yer verilmiştir. Birinci bölüm işletme birleşmeleri kavramı tarifinin yer aldığı TTK m.146'dır.

İkinci bölüm ise birleşme için geçerli olan şartların yer aldığı hükümlerdir. Bu bölüm üç kısımdan oluşur. Birinci kısım birleşen şirketlerin aynı neviden olmasıdır. Bu konuda TTK m.147'de "birleşme bakımından kollektif ile komandit şirketler ve anonim ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, aynı neviden sayılır" hükmü yer almaktadır. İkinci kısımda karar adı altında TTK m.148'de "Birleşme için ilgili şirketlerin, mukavalelerinin değişmesi hakkındaki usul ve şartlar dairesinde, ayrı ayrı karar vermeleri ve bu kararın tescil ve ilan olunması gerekir" hükmü yer almaktadır. İkinci bölümün son kısmında ise bilanço adı altında TTK m.149'da "Birleşen şirketlerin her biri, aralarında tesbit edilecek bir örneğe göre tanzim edilmiş olan bilançosunu ilan eylemeye ve birleşme sebebiyle varlıkları sona eren şirketler ise ayrıca kendilerine ait borçların ne suretle ödeneceğine dair tanzim edecekleri beyannameyi bilanço ile birlikte ilana mecburdurlar" hükmü ile ifade edilmiştir.

^[19] <http://www.teknointel.com/isletme/hukuk.htm> (Erişim Tarihi:25/05/2008)

Üçüncü bölüm ise işletme birleşmelerini hükümlerinin yer aldığı son bölümdür. Kanunda bu bölüm Alacaklıların itiraz hakkı ve Külli halefiyet adı altında sırasıyla TTK m.150’de ve TTK m.151’de;

”Birleşme kararı, ilan gününden itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder. Şu kadar ki; ilandan önce birleşen şirketler borçlarını ifa yahut borca tekabül eden parayı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yahut muteber diğer bir bankaya tevdi etmiş veyahut alacaklılar şirketlerin birleşmesine razı olmuş ise birleşme kararı ilan gününden itibaren hüküm ifade eder. Borç karşılığının bankaya tevdi keyfiyetinin ilanı lazımdır. Birleşen şirketlerin alacaklılarından her biri ilandan itibaren üç ay içinde salahiyyetli mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar katileşmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat şirket tarafından verilmedikçe birleşme hüküm ifade etmez (TTK m.150).

“Yukarıdaki maddede tayin olunan müddet içinde itiraz edilmemişse, birleşme muamelesi katileşir ve kalan yahut yeni kurulan şirket, ortadan kalkan şirketlerin yerine geçer. Bunların bütün hak ve borçları, kalan veya yeni kurulan şirkete intikal eder. Şirketlerin birleşmesinden yeni bir şirket meydana gelmişse, keyfiyetin ayrıca tescil ve ilanı zaruridir” hükümleri ile ifade edilmiştir.

1.2.4. Birleşme İşlemine İlişkin Esaslar

Sermaye Piyasası Kurulu’nun birleşmeye ilişkin iki düzenlenmesi bulunmaktadır. Bunlar (Karapınar;2006,s:30) :

- Seri: I, 31 Sıra Nolu Birleşme Esaslarına İlişkin Esaslar Tebliği
- Seri: XI, 25 Sıra Nolu Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ’ dir.

Seri: I, 31 Sıra Nolu tebliğ halka açık tüm işletmeleri kapsamına almaktadır. Tebliğ’de, birleşme türleri ile birleşme öncesi ve sonrasında izlenecek usul detaylı olarak açıklanmaktadır. Ortaklık, devralma veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde taraflardan en az birinin halka açık anonim ortaklık olması durumunda, birleşme işlemlerinde uyulacak esasları düzenlenmektedir. Aşağıda bu esaslar açıklanmaya çalışılacaktır.

1.2.4.1. Yetkili Organların Ön kararı

Birleşme işlemlerine başlanması için birleşmeye taraf ortaklıklarda yönetim kurulunun karar alması yeterlidir (SPK 3.bölüm seri:1 no:31 m.4).

1.2.4.2. Esas Alınacak Mali Tablolar ve Bağımsız Denetim

Birleşmeye taraf ortaklıkların birleşme işlemine esas alınacak finansal tablolarının Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanması ve Kurulun bağımsız denetim standartları çerçevesinde özel bağımsız denetimden geçirilmesi zorunludur (SPK 3.bölüm seri:1 no:33 m.5/1).

Birleşmeye esas alınacak finansal tabloların tarihi ile birleşme sözleşmesinin nihai olarak onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki süre 6 ayı aşamaz (SPK 3.bölüm seri:1 no:33 m.5/2).

Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde yeni ortaklığın tesciline, ortaklık devralma yoluyla birleşmede ise sermaye artırımının tesciline, sermaye artırımının gerekmediği durumlarda ise birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısının tesciline kadar birleşmeye taraf olan ortaklıkların esas faaliyet konularının dışında kalan ve birleşme oranının hesaplanmasında esas alınan özkaynakları ve finansal tabloları etkileyen işlemler yapıldığı takdirde söz konusu ortaklıklar son durum itibarıyla yeni finansal tablolarını hazırlamak, Kurulun bağımsız denetim standartları çerçevesinde özel bağımsız denetimden geçirmek ve birleşme işleminde yeni finansal tabloları esas almak zorundadırlar (SPK 3.bölüm seri:1 no:33 m.5/3).

Bu çerçevede, birleşmeye taraf ortaklıkların kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararlarının (SPK 3.bölüm seri:1 no:33 m.5/4);

- Birleşmeye esas alınacak finansal tablo tarihinden önce veya,
- Kurulun kâr dağıtımına ilişkin düzenlemelerinde öngörülen süre içerisinde kalınması koşuluyla, birleşme işleminin tamamlanmasından sonra alınması zorunludur.

TTK'nın 324. maddesi hükmü çerçevesinde aktiflerin satış fiyatı esas alınarak düzenlenen bilançoya göre sermayesinin 2/3'ü karşılıksız kalan ortaklık, devralan ortaklık sıfatıyla birleşme işlemine katılamaz (SPK 3. bölüm seri:1 no:33 m.5/5).

1.2.4.3. Bilirkişi İncelemesi

Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynaklarının tespiti amacıyla mahkemece atanan bilirkişi tarafından inceleme yapılır ve söz konusu inceleme bilirkişi tarafından rapora bağlanır (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.6).

1.2.4.4. Birleşme Oranının Hesaplanmasında Uygulanacak Yöntemler

Birleşme oranı, birleşmeye taraf ortaklıklarca benimsenen yöntem esas alınarak hesaplanır (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.7).

1.2.4.5. Uzman Kuruluşun İncelemesi

Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynaklarının tespiti amacıyla mahkemece atanan bilirkişi incelemesine ek olarak nitelikleri Kurulca belirlenen bağımsız denetim kuruluşları, bu kuruluşların üyelik anlaşmasına sahip olduğu yabancı şirketlerle yapılan lisans, know-how ve benzeri sözleşmeler çerçevesinde faaliyette bulunan danışmanlık şirketleri, halka arza aracılık ve yatırım danışmanlığı yetki belgesinin her ikisine birlikte sahip olan aracı kurumlar veya mevduat kabul etmeyen bankalardan biri tarafından da inceleme yapılır ve söz konusu inceleme rapora bağlanır (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.8).

1.2.4.6. Birleşme Sözleşmesi, Yönetim Kurulu Raporları ve Kurula Başvuru

Birleşme sözleşmesi, birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından kanunda belirtilen asgari unsurları içerecek şekilde hazırlanır (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.9).

Birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından birleşme oranı başta olmak üzere birleşme sözleşmesini açıklayan, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan ve değerlemeyi etkileyen hususlara yer veren ayrıntılı bir rapor hazırlanır (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.10).

Birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantılarından önce kanunda yer alan belgelerle Kurula başvurularak onay alınması zorunludur (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.11).

1.2.4.7. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi

Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde ve yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde kanunda yer alan örneğe uygun olarak taraflarca hazırlanan ve

Kurul tarafından onaylanan duyuru metninin ve eki birleşme sözleşmesinin, hisse senetleri Borsa'da işlem gören ortaklıklarca bir gazetenin Türkiye baskısı ile ortaklık merkezinin bulunduğu yerde çıkan en yüksek tirajlı iki mahalli gazeteden birinde; hisse senetleri Borsa'da işlem görmeyen ortaklıklarca mahallinde yayınlanan veya dağıtılan en az iki gazetede, birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce ilan edilerek tasarruf sahiplerine duyurulması zorunludur. Ortaklıklar, mahalli gazetede ilan yükümlülüklerini ülke çapında dağıtılan gazetelerde ilan etmekle de yerine getirebilirler (SPK 3.bölüm seri:1 no:31 m.12).

Birleşmeye taraf ortaklıklardan en az birinin hisse senetlerinin Borsada işlem görmesi halinde, söz konusu duyuru metni ve eki birleşme sözleşmesi Borsa Bülteni'nde ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'nin web sayfasında da ilan edilmek üzere genel kurul toplantısından en az 30 gün önce Borsa'ya gönderilir. Hisse senetleri Borsa'da işlem görmeyen ortaklıklarda ise duyuru metni ve eki birleşme sözleşmesi birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce başlamak üzere, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde yeni ortaklığın tesciline, ortaklık devralma yoluyla birleşmede ise sermaye artırımının tesciline, sermaye artırımının gerekmediği durumlarda ise birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısının tesciline kadar Kurul'un web sayfasında ilan edilir (SPK 3.bölüm seri:1 no:31 m.12).

Birleşme sözleşmesi, işleme taraf ortaklıkların son üç yıllık mali tabloları, varsa bağımsız denetim raporları ile faaliyet raporları, birleşmeye esas mali tablolara ilişkin bağımsız denetim raporları, bilirkişi raporu, uzman kuruluş raporu, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan yönetim kurulu raporu, duyuru metni, birleşmeye esas mali tablo tarihi ile birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki en son 3 aylık ara mali tablolar, devir veya birleşmeden itibaren 3 yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini mali tablolar ile birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce pay sahiplerinin bilgilendirilmesi amacıyla işleme taraf ortaklıkların merkez ve şubelerinde incelemeye açık bulundurulur. Ayrıca, ortaklar masrafi ortaklığa ait olmak üzere söz konusu belgelerin birer suretini isteyebilirler (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.12).

1.2.4.8. Söleşmenin Onaylanması ve Sermaye Arttırım Kararı

Kurul'un onayından sonra birleşme sözleşmesi, birleşme işlemine taraf ortaklıkların genel kurullarında onaylanır (SPK 3.bölüm seri:1 no:31 m.13).

Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde devralan ortaklığın genel kurulunda devralma ve sermaye arttırım kararı alınırken, devrolan ortaklığın genel kurulunda devrolma ve bu suretle infisah kararı alınır (SPK 3.bölüm seri:1 no:31 m.13).

Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise birleşmeye taraf ortaklıkların genel kurullarında birleşme ve bu suretle infisah kararı alınır (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.13).

1.2.4.9. Kurul Kaydına Alınma

Birleşmeye taraf ortaklıkların 13'üncü madde çerçevesinde yapılan genel kurul toplantılarını takip eden 15 gün içerisinde;

- Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde ihraç edilecek hisse senetleri ile devralan ortaklığın Kurul kaydında bulunmayan hisse senetlerinin,
- Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise birleşme neticesinde kurulacak olan yeni ortaklığın, birleşme nedeniyle tüzel kişilikleri sona eren ortaklıkların Kurul kaydında bulunmayan sermayesine isabet eden hisse senetlerinin,

Kurul kaydına alınması için kanunda belirtilen belgelerle birlikte Kurula başvurulur. Söz konusu başvuru, Kurul tarafından Kanun'un amaç ve ilkeleri çerçevesinde incelenerek, hisse senetleri kayda alınır (SPK 3.bölüm seri:1 no:31 m.14).

1.2.4.10. Hisse Senetlerinin Teslim Esasları

Hisse senetlerinin dağıtılacağı yerler dağıtımın başlayacağı tarihten en az 2 iş günü önce, Kurul tarafından onaylanan hisse senetlerinin dağıtımına ilişkin duyuru ile 12' nci maddede belirtilen esaslara uygun olarak ilan edilir.

Esas sermaye sistemindeki ortaklıkların hisse senetlerinin;

- Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde, sermaye arttırımının Ticaret Siciline tescilinden,
- Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde, yeni kurulacak ortaklığın tescilinden itibaren, hamiline yazılı olmaları halinde 30 gün, nama yazılı olmaları halinde 90 gün içerisinde teslim edilmesi zorunludur. Kayıtlı sermaye

sistemindeki ortaklıkların hisse senetlerinin değişim işlemine tescile mesnet belgenin tescil tarihinden itibaren 15 gün içerisinde başlanması zorunludur (SPK 3. bölüm seri:1 no:31 m.15).

II. BÖLÜM
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA
GÖRE İŞLETME BİRLEŞMELERİ
VE
FARKLI ÜLKELERDE UYGULAMALARI

2.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

Benzer işlem ve olayların farklı ülke uygulamalarında farklı şekilde mali tablolara yansıtılması, uluslararası alanda açıklanması güç olan farklı faaliyet sonuçlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sermaye piyasalarının küreselleşmesi ile birlikte, sermaye hareketlerinin hızlanması, uluslararası yatırım kararlarında ve uluslararası şirket alım-satım ve birleşmelerinde görülen yoğun artış da bu gerekliliği artırmakta, uygulanan farklı muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarının birbirine uyumlu hale getirilmesi gereğini doğurmaktadır. Muhasebe çalışmalarının yöntemini belirleyen ve uygulamaya yönelik kuralları ifade eden muhasebe standartlarının yakınlaştırılması, diğer bir ifadeyle dünya çapında genel kabul görmüş bir UFRS'nin oluşturulması girişimleri bu gereklilikler sonucunda ortaya çıkmaktadır.^[20]

2.1.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Genel Tanım

Genel olarak finansal raporlama standartları, muhasebe uygulamalarına yön veren ve finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren normlar olarak tanımlanabilir (Akgül,2004,s:4).

UFRS, dünya çapında bir kıyaslama ve değerlendirmeye olanak sağlayan kaliteli ve sağlıklı bilginin üretilmesi için son derece önemli ve titiz bir çerçeve olarak karşımıza çıkmaktadır.^[21]

2.1.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Gelişimi

UFRS'nin gelişimi aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- UFRS'nin oluşturulması konusunda ilk tartışmalar 1960'larda başlamış ve bu konunun bir komite tarafından yürütülmesine yönelik somut öneriler, ilk defa 1972 yılında Sidney'de yapılan 10. Uluslararası Muhasebeciler Kongresi'nde gündeme gelmiştir (Çiftçi,2001,s:96).

^[20] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt>(Erişim Tarihi:18/06/2008)

^[21] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt> (Erişim Tarihi :18/06/2008)

- Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin profesyonel muhasebeciler topluluğu temsilcileri Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (UMSK)'ni kurmak amacıyla 1973 yılında anlaşmaya imza atmışlardır.
- Komite, 1975 yılında, ilk standartlardan Muhasebe Politikalarının Kamuoyuna Açıklanması(UMS 1) ve Tarihi Maliyet Kapsamında Stokların Değerlenmesi ve Sunumu (UMS 2)'nu yayınlamıştır.
- 1982 yılına gelindiğinde, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Kurulunun üye sayısı 17'dir. Bu üyelerin 13'ü üye ülkede Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi (UMFK) tarafından atanan üyelere ve 4'ü finansal raporlama ile ilgili kuruluşlardan olan üyelere oluşmaktadır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi (UMFK) UMSK'ni global muhasebe standartlarının öncüsü olarak tanımış ve kabul etmiştir.
- UMSK Danışman Konseyinin kurulması ve yönetim ve finans alanındaki sorumlulukları üstlenmesini 1994 yılında onaylamıştır.
- UMSK Kurulu, 1999 yılında bağımsız bir mütevelli heyetinin altında 12'si tam zamanlı olmak üzere 14 üyeden oluşan bir kurula dönüşme yolundaki yeniden yapılandırmayı onaylamıştır.
- 2000 yılında, UMSK'nun üye kuruluşları UMSK'nun yeniden yapılandırılmasını ve yeni bir UMSK Tüzüğü'nü onaylamıştır..
- Nisan 2001'den sonra muhasebe standartlarının yayımlama yetkisini kendi üzerine alan Uluslararası Muhasebe Standartları Yönetim Kurulu (UMSYK) kendi döneminde çıkarılan standartları Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) olarak isimlendirme kararı aldı. IASB bu tarihten sonra çıkarılacak standartların UMS yerine, UFRS olarak isimlendirilmesini karara bağlamıştır.
- 2002 yılında, Standart Yorumlama Komitesi'nin adı Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi (UFRYK) olarak değiştirilmiştir.
- 2003 yılında, ilk nihai UFRS ve UFRYK'nın ilk taslağı yayınlanmıştır.
- 2004 yılında, UMSK'nın ilk tartışma bildirisi ile ilk nihai UFRYK yorumu yayınlanmıştır. UFRS 2, UFRS 3, UFRS 4, UFRS 5 ve UFRS 6 bu tarihte yayınlanmıştır.
- 2005 yılında tüzük değişiklikleri yapılmış ve UFRS 7 yayınlanmıştır.

- 2006 yılında, UMSK, 2009 tarihinden önce yeni bir ana standardın yürürlüğe girmeyeceğini açıklamış ve UFRS 8 yayınlanmıştır.
- 2007 UFRS 8'nin üye sayısı 12'den 14'e çıkarılmıştır. Revize edilen UMS 1 ve UMS 23 yayınlanmıştır. Kurul, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için ayrı bir UFRS çıkarılmasını önermiştir
- 2008 yılında ise, İşletmelere, UMSK'nin benimsediği şekilde, UFRS'lerle uyumlu olup olmadıklarını açık bir şekilde ifade etme zorunluluğu getirilmiştir. Mart ayı içinde yeniden düzenlenen UFRS 3 ve UMS 27 standartları yayınlanmış ve UFRS 2 (hak ediş şartları ve iptaller) ve UMS 32 (satılabilir araçlar ve paraya dönüştürmeden kaynaklanan yükümlülükler) değiştirilmiştir.

2.1.3. İşletme Birleşmesi Alanında Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi

İşletme Birleşmeleri standardı ilk olarak Kasım 1983 yılında, UMS 22 İşletme Birleşmelerininin Muhasebeleştirilmesi adı altında yayınlanmış, değişen koşullara uyum sağlamak amacıyla 1998 yılında revize edilmiştir. IASC tarafından, 31 Mart 2004 tarihinden itibaren UMS 22'nin yerine UFRS 3 yürürlüğe girmiştir. UMS 22 ile UFRS 3 arasındaki temel farklılıklar aşağıdaki gibi özetlenebilir (Arıkan,2004,s:63):

- Menfaatlerin birleşmesi yöntemi yürürlükten kaldırılmıştır.
- Şerefiyenin amortismanı yerine, belirli dönemlerde değer azalması testine tabi tutulması hükmü getirilmiştir.
- Negatif şerefiyenin doğrudan gelir kaydedilmesi uygulamasına geçilmiştir.
- Azınlık paylarının, tanımlanabilir varlık ve kaynakların maliyet bedelleri üzerinden değil, gerçeğe uygun değerleri üzerinden hesaplanmasına geçilmiştir.
- Şarta bağlı yükümlülüklerin muhasebeleştirilme yöntemi değiştirilmiştir.
- Yeniden yapılandırma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ele alınmıştır.
- Şerefiye dışındaki maddi olmayan duran varlıkların da finansal tablolara alınmasına açıklık getirilmiştir.

2.2. İşletme Birleşmesi Alanında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Genel Bakış

Muhasebe uygulamaları açısından birleşme, diğer işletmenin varlıklarının alımı veya ortaklık haklarının alımı suretiyle gerçekleşmektedir. Muhasebe uygulamaları

açısından temel farklılık, varlık alımı suretiyle gerçekleşen birleşmelerde, yatırım yapan işletmenin, diğer işletmenin tüm aktif ve pasif unsurlarını kendi muhasebe kayıtlarına dahil etmesidir. Ortaklık haklarını alımı suretiyle yapılan birleşmelerde ise, işletmenin aktif ve pasif unsurlarının birleştirilmesi muhasebe sistemi dışında yapılır. Ortaklık haklarının satın alan işletme ile ortaklık hakları satın alınan işletme, kendi bireysel finansal tablolarını düzenler. Daha sonra, işletmelerin finansal tabloları, muhasebe sistemi dışında birleştirilir (Karapınar,2006,s:79).

UFRS, birleşme türleri arasında bir ayrım yapmamaktadır. Standartın hükümleri tüm birleşmeler için geçerlidir. Aşağıdaki başlıklarda bu hükümlere değinilecektir.

2.2.1. Kapsam

UFRS 3'e göre, aşağıdaki birleşmeler bu standart kapsamı dışındadır.^[22]

- Ayrı işletmelerin iş ortaklığı oluşturmak üzere bir araya geldikleri işletme birleşmeleri.
- Ortak kontrole tabi teşebbüs veya işletmelerin birleşmesi.
- İki ya daha fazla ortak faydalı işletmenin birleşmesi.
- Herhangi bir ortaklık hakkı sağlamayan sözleşmeye dayalı bir raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmiş ayrı teşebbüs veya işletmelerin birleşmeleri (örneğin ayrı şirketlerin birden fazla borsada işlem gören şirket formu oluşturmak için yapılan sözleşmeyle bir araya geldikleri birleşmeler).

2.2.2. İşletme Birleşmelerinin Tanımlanması

İşletme birleşmeleri teşebbüs veya işletmelerin tek raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmesidir. İşletme birleşmelerinin büyük bir çoğunluğunda edinilen olarak ifade edilen bir ya da daha fazla işletmenin kontrolünü ele geçiren edinen olarak ifade edilen bir işletme bulunmaktadır. Bir işletmenin, ticari işletme olmayan bir veya birden fazla işletmenin kontrolünü elde etmesi halinde, bu işletmelerin bir araya gelmesi işletme birleşmesi olarak nitelendirilmez. İşletme tarafından varlık veya net varlık gruplarının elde edilmesi halinde bu işlemler de işletme birleşmeleri kapsamında değerlendirilmez, grubun maliyeti satın alma tarihinde gerçeğe uygun

^[22] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:19/07/2008)

değerlerine bağlı olarak grup içerisindeki tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülükler dağıtılır.^[23]

Bir işletmenin diğer bir işletmenin öz kaynaklarını, net varlıklarını, satın almasıyla, yükümlülüklerini üstlenmesiyle veya bir veya birden fazla işletme oluşturacak şekilde bir işletmenin bazı net varlıklarını satın almasını içerecek şekilde oluşabilir. Bu işlem birleşecek olan işletmelerin hissedarları arasında olabileceği gibi bir işletme ile diğer işletmenin hissedarları arasında da olabilir. İşletme birleşmesi, birleşen işletmeleri kontrol edecek yeni bir işletmenin oluşturulması, bir veya birden fazla birleşen işletmenin net aktiflerinin bir diğer işletmeye transfer edilmesi veya birleşen işletmelerde bir veya birkaçının yeniden yapılandırılması şeklinde olabilir.^[24]

İşletme birleşmesi edinen ana işletmeyle edinilen işletme arasında bir ana şirket-bağlı şirket ilişkisi ortaya çıkarabilir. Bu tür durumlarda, edinen bu standartta yer alan düzenlemeleri konsolide mali tablolarında uygulamalıdır ve edinilen işletmedeki payını kendi mali tablolarında bağlı ortaklıklardaki yatırımı olarak göstermelidir.^[25]

Bir işletme birleşmesi diğer işletmenin öz kaynaklarının satın alınması yerine şerefiye dahil net varlıklarının satın alınması yoluyla gerçekleşebilir. Bu tip birleşme, bir ana işletme-bağlı işletme ilişkisi oluşturmaz.^[26]

İşletme birleşmelerinin tanımında belirtildiği dolayısı ile bu standart kapsamında olan bir işletmenin bir başka işletmenin kontrolünü ele geçirmesi olan işletme birleşmelerinde bir işletme tarafından diğer bir işletmenin sahiplik hakkının edinildiği tarih veya tarihler (yani işlem tarihi veya tarihleri), ile kontrolün edinen işletmeye geçtiği (yani birleşme tarihi) tarih aynı olmayabilir. Örneğin, yatırım yapılan işletmenin yatırım yapanlarla hisse geri alım anlaşması yapması sonucunda yatırım yapılan işletmenin kontrolünün değişmesi bu durumda ortaya çıkar.^[27]

Bu standart, iş ortaklığı yatırımcılarının iş ortaklıklarındaki paylarının muhasebeleştirilmesinde uygulanmaz.^[28]

^[23] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[24] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[25] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[26] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[27] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[28] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

2.2.3. Ortak Kontrole Tabi İşletmelerin Birleşmesi

Ortak kontrole tabi teşebbüslerin veya işletmelerin birleşmesi, birleşmeye taraf olan teşebbüsler veya işletmelerin birleşme öncesi ve sonrasında aynı taraf veya taraflar tarafından sonunda kontrol edildiği birleşmelerdir ve bu birleşmeler kontrolün geçici olmadığı birleşmelerdir.^[29]

Sözleşmeye bağlı düzenleme sonucunda, bir işletmenin faaliyetlerinden doğacak faydaları elde etmek için o işletmenin faaliyet ve finansal politikalarını yönetme gücüne toplu olarak sahip olan kişiler o işletmeyi kontrol edenler olarak değerlendirilir. Bu nedenle, sözleşmeye dayalı düzenleme gereği aynı kişiler grubu, birleşen işletmelerin faaliyetlerinden doğacak faydaları elde etmek için birleşmeye dahil her bir işletmenin faaliyet ve finansal politikalarını yönetme gücüne toplu olarak sahip olduğu ve bu gücün geçici olmadığı durumlardaki işletme birleşmeleri bu standardın kapsamı dışındadır.^[30]

Bir işletme; bir kişi veya birlikte hareket eden kişiler tarafından bir sözleşme çerçevesinde kontrol edildiği halde o kişi veya kişiler standartların finansal raporlama düzenlemelerine konu olmayabilirler. Bu nedenle, birleşen işletmelerin aynı konsolide finansal tablolara dahil edilmesi bir işletme birleşmesinin ortak kontrol altındaki işletmeleri içeren bir birleşme olarak kabul edilmesi için zorunlu değildir.^[31]

Birleşmeye dahil her bir işletmenin, birleşme öncesi veya sonrasındaki, azınlık paylarının büyüklüğü, birleşmenin ortak kontrol altındaki varlıklar arasında olup olmadığının tespitinde belirleyici değildir. Benzer şekilde, bir grubun konsolide mali tablolarına TMS 27 kapsamında dahil edilmeyen bir bağlı ortaklığın birleşen taraflardan biri olması da, birleşmenin ortak kontrol altındaki işletmeler arasında olup olmadığının tespitinde belirleyici değildir.^[32]

2.2.4. Muhasebeleştirme Yöntemi

UFRS 3 standardı işletme birleşmelerinin satın alma yöntemi uygulanarak mali tablolara yansıtılmasını öngörmektedir. Hemen hemen tüm işletme birleşmelerinde işletmelerden biri diğerinin üzerinde kontrol sağlar. Kontrol sağlayan taraf iktisap

^[29] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[30] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[31] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

^[32] http://www.tmsk.org.tr/tms_seti/TMS/tfrs03.doc (Erişim Tarihi:20/07/2008)

eden, kontrol edilen taraf ise iktisap edilen taraf olarak nitelendirilir (Arıkan,2004,s:67).

Satın alma yönteminde, iktisap eden taraf, iktisap edilenin tüm varlık ve yükümlülüklerini satın alma tarihi itibariyle gerçeğe uygun değerleri üzerinde bütün olarak değerler ve finansal tablolarına dahil eder (Karapınar,2006.s:81).

Satın alma yönteminin uygulanması aşağıdaki adımları içerir:^[33]

- Edinen işletmenin belirlenmesi,
- İşletme birleşmesi maliyeti,
- Birleşme tarihinde işletme birleşmesi maliyetinin edinilen varlıklar, ve üstlenilen yükümlülükler ile koşullu yükümlülükler dağıtılması.

2.2.4.1. Edinen İşletmenin Belirlenmesi

Tüm işletme birleşmelerinde satın alma yönteminin uygulanması zorunlu olduğu için iktisap eden işletmenin belirlenmesi gerekir. Temel olarak, birleşen işletmelerden birinin, diğerlerinin (diğerinin) oy haklarının %50'sinden fazlasına sahip olması, aksi belirtilmediği sürece kontrolün varlığını gösterir. Ancak; bazı durumlarda, oy hakkının %50'den az olması halinde bile kontrol söz konusu olabilir (Karapınar,2006,s:81).

Kontrol, bir teşebbüs veya işletmenin finansal veya faaliyet politikalarını o teşebbüsün veya işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlayabilecek şekilde yönetme gücünü elinde bulundurmasıdır. İşletmelerden birinin diğerinin oy hakkının yarısından fazlasına sahip olması durumunda kontrolün varlığı kabul edilir. Ancak, bu oy hakkının edinilen işletme üzerinde kontrolü sağlamadığı hususunda açık deliller varsa kontrol oluşmaz. İşletmelerden biri, diğerinin oy hakkının yarısından fazlasına sahip olmasa dahi, işletme birleşmesi sonucunda, aşağıdakilere sahip olması durumunda, kontrolü elinde tutan olarak kabul edilir:^[34]

- Diğer yatırımcılarla yapılan anlaşmanın etkisine göre diğer işletmenin oy haklarının yarısından fazlasını kullanma gücü var ise,
- Bir anlaşma veya sözleşme ile diğer işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını belirleme gücünü elde etmiş ise,
- Diğer işletmenin yönetim kurulu üyelerinin veya eşdeğeri başka bir kurul üyelerinin çoğunluğunu atama ya da görevden alma gücü var ise,

^[33] www.niyazikurnaz.net/muhasebestandartlari/TFRS3.ppt (Erişim Tarihi:20/07/2008)

- Diğer işletmenin yönetim kurulu toplantılarında veya eşdeğeri başka bir kurul toplantılarında oy çoğunluğunu elinde bulundurma gücü var ise.

Edinen işletmenin belirlenmesi bazı durumlarda zor olmakla birlikte, edinen işletmenin varlığının genel göstergeleri vardır. Örneğin,^[35]

- Eğer bir işletmenin gerçeğe uygun değeri diğer işletmenin gerçeğe uygun değerinden önemli ölçüde büyükse o işletme muhtemelen edinen işletmedir.
- Eğer bir birleşme oy hakkı olan özkaynağa dayalı araçların nakit veya diğer varlıkların el değiştirmesiyle gerçekleşmiş ise, nakdi veya diğer varlıkları veren işletme muhtemelen edinen işletmedir.
- Eğer işletme birleşmelerine taraf olan işletmelerden birisinin yönetim kadrosu birleşme sonucu oluşan işletmenin yönetim kadrosu seçiminde etkin olan taraf olması durumunda muhtemelen edinen işletmedir.

İşletme birleşmesi, yeni bir işletmenin kurularak birleşen işletme ortaklarına ihraç ettiği hisse senetlerinin verilmesi yoluyla gerçekleştirilmişse, bu durumda birleşen işletmelerden biri iktisap eden olarak belirlenmelidir (Arıkan,2004,s:68).

Sermaye payları (hisse) değişimine dayanan işletme birleşmelerinde genellikle sermaye payları ihraç eden taraf normalde edinen taraf olarak kabul edilir. Ancak, hangi işletmenin diğer işletme (işletmeler) faaliyetinden (faaliyetlerinden) iktisadi kazanç sağlamak için finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücüne sahip olduğunu belirlemek için tüm ilgili olay ve durumlar dikkate alınmalıdır. Yaygın bir şekilde ters birleşme olarak tanımlanan bazı işletme birleşmelerinde, sermaye payları alınan taraf edinen işletme, sermaye paylarını almak için hisse senedi ihraç eden taraf edinilen taraf olabilir.^[36]

Eğer birleşme işleminde özkaynağı temsil eden araçların ihracını yapacak yeni bir işletme oluşturulması söz konusuysa birleşme işleminden önce var olan taraflardan biri eldeki verilere göre edinen işletme eden olarak tanımlanmalıdır.^[37]

Benzer şekilde, birleşmede ikiden fazla taraf olması durumunda da birleşme öncesinde mevcut işletmelerden biri eldeki verilere göre edinen işletme olarak tanımlanır. Bu gibi durumlarda, edinen işletme, birleşmede ikiden fazla taraf olması durumunda da birleşme öncesinde mevcut işletmelerden biri birleşme işlemine

^[34] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:22/07/2008)

^[35] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:22/07/2008)

^[36] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:22/07/2008)

^[37] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:22/07/2008)

öncülük etme, varlık ve hasılat açısından diğerlerine göre belirgin şekilde önde bulunma gibi kriterler ve diğer kriterler dikkate alınarak belirlenir.^[38]

2.2.4.2. İşletme Birleşmesinin Maliyeti

Edinen işletme birleşmesinin maliyetini;^[39]

a) Edinen işletmenin kontrolünü elde etmek için işlem tarihinde yapılan değişim ile elden çıkarılan varlıklar, gerçekleşen veya üstlenilen yükümlülükler ile edinen işletme tarafından ihraç edilen öz kaynağa dayalı araçlar gerçeğe uygun değerleri ile,

b) Birleşmeyle doğrudan bağlantılı olarak oluşan giderler dahil olarak ölçmelidir.

Birleşme tarihi, edinilen işletme üzerinde etkin olarak kontrolü elde ettiği tarihtir. Kontrol tek bir değişim işlemi ile elde ediliyorsa işlem tarihi birleşme tarihi ile aynıdır. Ancak, işletme birleşmesi birden fazla değişim işleminden oluşabilir. Örneğin, işletme birleşmesi kademeli olarak birbirini izleyen hisse alımları ile olabilir. Böyle bir durum karşısında,^[40]

- Birleşme maliyeti her bir değişim işlem maliyetlerinin toplamıdır.
- İşlem tarihi her bir değişim işleminin tarihidir oysa birleşme tarihi edinen işletmenin kontrolü ele geçirdiği tarihtir.

Edinen işletme edinilen işletmenin kontrolüne karşılık takas ettiği elden çıkarılan varlıklar ve gerçekleşen ve üstlenilen yükümlülükler işlem tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle ölçülür. Bu nedenle, işletme birleşme maliyetinin tamamı yada bir kısmının ödenmesi ertelenmişse, ertelenen kısmı işlem tarihindeki değerine, ödeme anında olması muhtemel prim ve indirimler dikkate alınarak iskonto edilir.^[41]

İşlem tarihinde, borsada işlem gören özkaynağa dayalı araçların ilan edilmiş fiyatı o aracın gerçeğe uygun değerini gösteren en önemli delildir ve istisnai durumlar hariç kullanılmalıdır. Edinen işletmenin, işlem tarihindeki borsa fiyatının güvenilir gerçeğe uygun değer göstergesi olmadığını gösterebileceği istisnai durumlarda diğer kanıt ve değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Eğer diğer kanıt ve değerlendirme yöntemleri özkaynağa dayalı aracın gerçeğe uygun değeri konusunda güvenilir ölçüt sağlayabiliyorsa kullanılabilir. Piyasanın dar olması durumunda işlem tarihindeki borsa fiyatı güvenilir bir gösterge olmaz. Eğer işlem tarihindeki borsa fiyatı güvenilir bir gösterge değilse veya edinen işletme tarafından çıkarılan özkaynağa dayalı aracın

^[38] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:22/07/2008)

^[39] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

^[40] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

^[41] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

piyasa fiyatı yok ise, bu aracın makul değeri örneğin; edinen işletmenin veya edinilen işletmenin gerçeğe uygun değerindeki değerlerindeki orantısal payları baz alınarak hangisi daha net saptanabiliyorsa tahmin edilebilir. Birleşme bedeli edinilen işletmenin kontrolünü ele almak için edinilen işletmenin hissedarlarına özkaynağa dayalı araçların yerine parasal varlıklar olarak verildiği durumda bu verilen tutar edinen işletmenin vermiş olduğu toplam gerçeğe uygun değer bir kanıtı olabilir. Herhangi bir durumda, müzakere sürecini etkileyebilecek önemli etkenler dahil olmak üzere işletme birleşmelerinin tüm yönleri, koşulları ve boyutları dikkate alınmalıdır. Özkaynağa dayalı araçların gerçeğe uygun değerlerinin belirlenmesi ile ilgili daha ayrıntı bilgileri “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” standardında açıklanmıştır.^[42]

İşletme birleşmesinin maliyeti edinilen işletmenin kontrolünü elde etmek için, edinen işletmenin gerçekleşen veya üstlendiği yükümlülükleri içerir. Birleşme dolayısıyla gelecekte ortaya çıkacağı beklenen zarar ve diğer maliyetler işletme birleşmesi maliyetine dahil edilmez. Birleşme dolayısıyla gelecekte ortaya çıkacağı beklenen zarar ve diğer maliyetler edinen işletmenin edinilen işletmenin kontrolünü elde etmek için maruz kaldığı veya üstlendiği yükümlülükler değildir ve bu yüzden birleşme maliyetine dahil edilemez.^[43]

İşletme birleşmesinin maliyeti işletme birleşmesiyle doğrudan bağlantılı maliyetleri içerir. Örneğin, muhasebecilere, hukuk danışmanlarına, değerlendirme çalışması yapanlara ve diğer danışmanlara birleşmenin gerçekleşmesi için profesyonel anlamda ödenen ücretleri içerir. Birleşme için oluşturulmuş olan departmanın devamlılığını sağlamak için yapılan masrafları da içeren genel yönetim giderleri ve doğrudan birleşme ile ilişkilendirilemeyen diğer giderler, işletme birleşmesi maliyetine eklenmez ve olduğu anda gider olarak muhasebeleştirir.^[44]

Bir işletme birleşmesi amacıyla düzenlenen ve ihraç edilen finansal borçlarla ilgili giderler doğrudan işletme birleşmesi ile ilgili giderler yerine borçlanma işleminin ayrılmaz bir parçası olan giderlerdir. Bundan dolayı, işletmeler bu türdeki giderleri işletme birleşmesi maliyetine dahil etmemelidir. TMS 39'a uygun olarak, bu türden

^[42] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

^[43] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

^[44] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pz> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

giderler finansal borcun ilk ölçümü (muhasbesi) aşamasında finansal borca dahil edilmelidir.^[45]

Benzer şekilde, işletme birleşmesi amacıyla ihraç edilen özkaynağa dayalı araçlar ile ilgili giderler doğrudan işletme birleşmesi ile ilgili giderler yerine özkaynağa dayalı araç ihraç etme işleminin ayrılmaz bir parçası olan giderlerdir. Bundan dolayı, işletmeler bu türdeki giderleri işletme birleşmesi maliyetine dahil etmemelidir. “TMS 32 Finansal Araçlar: Açıklamalar ve Sunum” Standardına uygun olarak, bu türden giderler sermaye araçları ihraç kazançlarını azaltır.^[46]

İşletme Birleşmesi Maliyetinin Gelecekte Koşula Bağlı Olayların Gerçekleşmesine Bağlı Olarak Düzeltilmesi

İşletme birleşmesi sözleşmesi gelecekte ortaya çıkacak olaylara bağlı olarak maliyetin düzeltilebileceğini öngören hükümler içerirse; bu düzeltmenin muhtemel olması ve değerinin tespit edilebilmesi durumunda, edinen işletme birleşme tarihinde birleşme maliyetine bu düzeltmeyi dahil etmelidir.^[47]

İşletme birleşmesi sözleşmesi gelecekte bir veya birden fazla koşula bağlı olayın gerçekleşmesine bağlı olarak birleşme maliyetine düzeltme kaydı getirmeyi öngörebilir. Örneğin, düzeltme gelecekte belirli seviyede bir kârın devamlılığı veya sağlanmasına veya ihraç edilen özkaynağa dayalı araçlar gibi araçların fiyatının devamlılığına bağlı olabilir. Genellikle belirsizlik içermekle birlikte bu tip düzeltmelerin değeri, eldeki bilgilerin güvenilirliğine dayanarak birleşme işleminin ilk kez finansal tablolara kaydedilme aşamasında tahmin edilebilir. Eğer söz konusu olay gelecekte gerçekleşmezse veya tahmin edilen değerden farklı olarak gerçekleşirse birleşme maliyetinin bu duruma uygun olarak düzeltilmesi gerekir.^[48]

Buna karşın, birleşme sözleşmesinde böyle bir düzeltme öngörülmekle beraber birleşme işlemi ilk kez finansal tablolara kaydedilirken bu düzeltmenin muhtemel olmaması veya değerinin tespit edilememesinden ötürü, birleşme maliyeti düzeltmeyi içermez. Eğer bu düzeltmenin ileride muhtemel hale gelmesi veya değerinin tespit edilebilmesi durumunda birleşme maliyetinin düzeltilmesi gerekmektedir.^[49]

^[45] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

^[46] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:23/07/2008)

^[47] <http://www.aktifsmmm.com.tr/TMS/Tbl/tmstbl35.ek.htm> (Erişim Tarihi:25/07/2008)

^[48] <http://www.aktifsmmm.com.tr/TMS/Tbl/tmstbl35.ek.htm> (Erişim Tarihi:25/07/2008)

^[49] <http://www.aktifsmmm.com.tr/TMS/Tbl/tmstbl35.ek.htm> (Erişim Tarihi:25/07/2008)

Bazı durumlarda, edinilen işletme tarafının edinilen işletmenin kontrolünü ele almak için karşı tarafa verdiği varlıklardaki, ihraç edilen özkaynağa dayalı araçlar gibi araçlardaki veya gerçekleşmiş veya üstlenilen yükümlülüklerdeki değer düşüklüğünü tazmin amacıyla ilave ödeme yapması gerekebilir. Böyle bir durumda, örneğin, edinilen işletmenin, birleşme maliyetine dayalı olarak ihraç ettiği özkaynağa dayalı araçların veya borçlanma araçlarının piyasa fiyatını garanti etmesi ve önceden tesbit edilmiş bu maliyeti telafi etmek için ilave özkaynağa dayalı araçlar gibi araçlar veya borçlanma araçları ihraç etmesi gerekebilir. Böyle durumlarda maliyette herhangi bir değişiklik yapılmaz. Özkaynağa dayalı araçlar ile ilgili durumda, ilave olarak yapılan ödemenin gerçeğe uygun değeri, daha önce ihraç edilmiş özkaynağa dayalı araçların değerinden düşülerek denkleştirilir. Borçlanma araçları ile ilgili durumda ise, ilave olarak yapılan ödeme, daha önceki borçlanmayla ilgili prim tutarından bir indirim veya iskonto tutarındaki bir artış olarak dikkate alınır.^[50]

2.2.4.3. İşletme Birleşmeleri Maliyetinin Edinilen Varlıklara, Üstlenilen Yükümlülüklerle ve Koşullu Yükümlülüklerle Dağıtılması

Edinen işletme, birleşme maliyetini, birleşme tarihinde edinilen işletmenin “TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler” standardına uygun olarak sınıflandırılan, satılmak üzere elde tutulan cari olmayan (duran) varlıkları haricinde, tanımlanabilir varlıkları, yükümlülükleri ve koşullu yükümlülüklerine gerçeğe uygun değerleri üzerinden, kayıtlara alma hükümlerine uygun olarak dağıtır. TFRS 5 kapsamında değerlendirilen satılmak üzere elde tutulan cari olmayan (duran) varlıklar ve durdurulan faaliyetler ise gerçeğe uygun değerlerinden, satışları için yapılması gereken giderlerin düşülmesi suretiyle dikkate alınır. Birleşme maliyeti ile edinilen işletmenin, tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerin net gerçeğe uygun değerindeki payı arasındaki herhangi bir fark standartta geçen hükümlere göre muhasebeleştirilir.^[51]

^[50] <http://www.aktifsmmm.com.tr/TMS/Tbl/tmstbl35.ek.htm> (Erişim Tarihi:25/07/2008)

^[51] http://www.yontemymm.com.tr/ticker/ticker_uploaded/YONTEM%20YEMINLI%20MALI%20MUSAVIRLIK%20A.S/MUHASEBE%20STANDARTLARI/Teblig_35_isletme_birlesmelerine_iliskin.pdf (Erişim Tarihi:26/07/2008)

Edinen işletme, birleşme tarihinde edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıkları, yükümlülükleri ve koşullu yükümlülüklerini aşağıdaki koşulları sağlaması durumunda ayrı olarak finansal tablolarına yansıtır.^[52]

- Maddi olmayanlar hariç varlıklar için, gelecekte edinene herhangi bir ekonomik fayda sağlama ihtimalinin mevcut olması ve gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi,
- Koşullu yükümlülükler hariç yükümlülükler için edinenden herhangi bir ekonomik fayda çıkışı olması ihtimalinin mevcut olması ve gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi,
- Maddi olmayan varlıklar ve koşullu yükümlülükler için gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi.

Edinen işletmenin gelir tablosu edinilen işletmenin birleşme tarihinden sonra, edinen işletmenin birleşme maliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan gelir ve giderleri de kapsayacak şekilde kârlarını ve zararlarını içermelidir. Örneğin, birleşme tarihinden sonra oluşan ve edinilen işletmeye ait amortisman gideri edinen işletmenin gelir tablosunda birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değer üzerinden yansıtılmalıdır, bir başka deyişle, edinen işletmeye olan maliyeti ile yansıtılmalıdır.^[53]

Satın alma yönteminin uygulanması, edinilen işletmenin kontrolünün edinen işletmeye geçtiği gün olan birleşme tarihinde başlar. Çünkü, kontrol bir işletme veya bir işletmenin faaliyetlerinden fayda elde etmek amacıyla finansal ve faaliyet politikalarının idare edilmesidir. Kontrolün edinen işletmede olması için işlemin tamamlanmış olması veya yasal yükümlülüklerinin yerine getirilmesine gerek yoktur. Edinen işletmenin kontrolü ele geçirdiğine dair işletme birleşmesini çevreleyen bütün durum ve koşullar dikkate alınmalıdır.^[54]

Edinen işletme standartta bahsedilen kayıtlara alma hükümlerine göre edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklarını, yükümlülüklerini ve koşullu yükümlülüklerini birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değer üzerinden belirlediği için, edinilen

^[52]http://www.yontemymm.com.tr/ticker/ticker_uploaded/YONTEM%20YEMINLI%20MALI%20MUSAVIRLI%20K%20A.S/MUHASEBE%20STANDARTLARI/Tebliğ_35_isletme_birlesmelerine_iliskin.pdf (Erişim Tarihi:26/07/2008)

^[53]http://www.yontemymm.com.tr/ticker/ticker_uploaded/YONTEM%20YEMINLI%20MALI%20MUSAVIRLI%20K%20A.S/MUHASEBE%20STANDARTLARI/Tebliğ_35_isletme_birlesmelerine_iliskin.pdf (Erişim Tarihi:26/07/2008)

^[54]http://www.yontemymm.com.tr/ticker/ticker_uploaded/YONTEM%20YEMINLI%20MALI%20MUSAVIRLI%20K%20A.S/MUHASEBE%20STANDARTLARI/Tebliğ_35_isletme_birlesmelerine_iliskin.pdf (Erişim Tarihi:26/07/2008)

işletmenin bu kalemleri üzerindeki herhangi bir azınlık payları da gerçeğe uygun değeri dikkate alınarak muhasebeleştirilir.^[55]

Edinilen İşletmenin Tanımlanabilir Varlık ve Yükümlülükleri

Edinen işletmenin birleşme tarihinde maliyeti, edinilen işletmenin standartta yer alan muhasebeleştirilme hükümlerine göre tanımlanabilir ve sadece mevcut olan varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülüklerine ayrı ayrı dağıtarak finansal tablolarına yansıtması gerekir. Bu nedenle,^[56]

- Sadece elde edilen işletmenin birleşme tarihinde “TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar” Standardına göre muhasebeleştirilen yeniden yapılandırma için bir yükümlülüğü mevcutsa; birleşme maliyetinin dağıtılmasında edinilen işletmenin faaliyetlerini sonlandıran veya azaltan yükümlülüklerin edinen işletme tarafından muhasebeleştirilmesini gerektirir,
- Elde eden işletme, ileride oluşabilecek zararlar veya birleşmeye ilişkin ileride oluşabilecek giderlere ilişkin üstlenilecek yükümlülükleri işletme birleşme maliyetleri dağılımını yaparken dikkate almamalıdır.

İşletme birleşmesi ile edinen işletmenin, örneğin, personele veya tedarikçilere yapılacak türden sözleşmeye dayanan ödeme yükümlülüğü işletme birleşmesinin muhtemel olmasına kadar koşullu yükümlülük iken, işletme birleşmesinin muhtemel hale gelmesi ile mevcut bir yükümlülük halini almaktadır. TMS 37’ye uygun olarak sözleşmeye dayanan yükümlülük işletme birleşmesinin muhtemel hale gelmesi ile gerçeğe uygun değerinin güvenilir şekilde ölçülebilmesi koşuluyla yükümlülük olarak muhasebeleştirilir. Bu yüzden dolayı işletme birleşmeleri durumu olduğunda, edinilen işletmenin bu yükümlülüğü, edinen işletme tarafından işletme birleşmeleri maliyetinin dağılımının parçası olarak muhasebeleştirilir.^[57]

Bununla birlikte, edinilen işletmenin yeniden yapılandırma planının yerine getirilmesi işletme birleşmeleri öncesinde değilse ve işletme birleşmeleri koşuluna bağlandıysa, bu yeniden yapılandırma planı edinilen işletmenin mevcut yükümlülüğü değildir. İşletme birleşmeleri öncesine denk gelen yeniden yapılandırma planı edinilen işletmenin koşullu yükümlülüğü de değildir. Ayrıca edinen işletmenin,

^[55] http://www.yontemymm.com.tr/ticker/ticker_uploaded/YONTEM%20YEMINLI%20MALI%20MUSAVIRLI%20K%20A.S/MUHASEBE%20STANDARTLARI/Tebliğ_35_isletme_birlesmelerine_iliskin.pdf (Erişim Tarihi:26/07/2008)

^[56] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[57] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

birleşmeden hemen önceki bir koşullu yükümlülüğü de değildir, çünkü geçmişte olan bir olaydan kaynaklanan olası bir yükümlülük olmayıp varlığı, edinilen işletmenin tamamıyla kontrolü dışında ileride oluşması veya oluşmaması bir veya birden fazla belirsiz olaya bağlı olarak belirlenecektir. Bu yüzden dolayı da, edinen işletme bu ve benzer durumdaki yeniden yapılandırma planlarını işletme birleşme maliyetlerinin dağılımında dikkate almamalıdır.^[58]

Standartta yer alan açıklamaya göre muhasebeleştirilen varlıklar ve yükümlülükler, edilen işletmenin edinen işletme tarafından satın alınan veya üstlenilen tüm varlıklarını ve yükümlülüklerini, finansal varlıklar ve finansal yükümlülüklerde dahil olmak üzere içerir. Ayrıca, edinilen işletmenin finansal tablolarında birleşmeden önce yer almayan varlıklar ve yükümlülükleri de (işletme birleşme öncesi finansal tablolara kaydedilme özelliğine haiz olmayan varlıklar ve yükümlülükler) edinen işletme tarafından tanımlanabilir varlıklar ve yükümlülükler olarak finansal tablolara alınabilir. Örneğin, edinilen işletmenin mali zararlarından oluşan fakat edinilen işletmenin finansal tablolarına işletme birleşmesi öncesi yansıtılmamış mali zarardan kaynaklanan vergi avantajı işletme birleşmesi esnasında standartta belirtilen özelliklere haiz olmasından ötürü tanımlanabilir varlık olarak mali tablolara kaydedilebilir. Eğer edinen işletmenin finansal tablolara yansıtılmamış vergi avantajını ileride vergiye tabi kârı edip kullanma beklentisi var ise bu varlık o zaman finansal tablolara kaydedilir.^[59]

Edinilen İşletmenin Maddi Olmayan Varlıkları

Standartta yer alan hükümlere göre, edinilen işletmenin maddi olmayan varlıklarının birleşme tarihinde ayrı olarak muhasebeleştirilebilmesi için, bu varlıkların “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” Standardında belirtilen maddi olmayan varlık tanımına girmesi ve gerçeğe uygun değerinin güvenilir olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Bu demektir ki, edinen işletme, edinilen işletmenin devam etmekte olan bir araştırma ve geliştirme projesi eğer maddi olmayan varlığa göre tanımlanabiliyorsa ve gerçeğe uygun değeri güvenilir şekilde tespit edilebiliyorsa bu proje, şerefiyeden ayrı olarak maddi olmayan varlık sınıflaması ile finansal tablolarına yansıtılır.^[60]

^[58] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[59] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[60] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

Parasal olmayan bir varlık fiziki olarak var olmamasına rağmen maddi olmayan varlık anlamına göre tanımlanabilir olmak zorundadır. TMS 38'e göre; bir varlık, maddi olmayan varlık anlamındaki kayıtlara alma hükümlerine göre eğer yalnız aşağıdaki koşulları sağlıyorsa maddi olmayan varlık olur.^[61]

- Maddi olmayan varlığın ayrı olarak raporlanması için bu varlıkların işletmeden ayrıştırılabilir veya bölünebilir olması ve tek başına veya ilgili bir sözleşmeyle, varlıkla veya yükümlülükle beraber satılması, transfer edilmesi, lisanslanması, kiraya verilebilmesi, takas edilebilmesi;
- Varlıklardan doğan hakların işletmeden veya diğer hak ve yükümlülüklerden transfer edilebilmesine veya ayrıştırılabilir olmasına bakmaksızın bir sözleşmeye dayalı veya diğer yasal haklara bağlı olması.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun maddi olmayan duran varlıklarla ilgili olarak, bu düzenlemeleri yapmaya iten nedenlerden biri; bir çok işletmede, maddi olmayan duran varlıkların payının gittikçe arttığını, ancak birleşme işlemlerinde bunların büyük bir bölümünün şerefiyenin bir parçası olarak kayıtlara alındığını göz önünde bulundurarak, bu varlıkların şerefiyeden ayrı olarak muhasebeleştirilmesi halinde mali tabloların daha bilgilendirici olacağı sonucuna ulaşılmıştır (Arıkan,2004,s:77).

Edinilen İşletmenin Koşullu Yükümlülükleri

UMSK, şarta bağlı yükümlülüklerin mevcudiyetinin iktisabın fiyatını indirdiğini, bu nedenle, iktisap maliyetinin dağıtılmasında ayrı bir kalem olarak ele alınmasıyla mali tabloların ilgililere daha çok bilgi aktarabileceğini öngörmüştür. Bu nedenle, 3 numaralı standart makul değeri güvenilir bir şekilde ölçülebilen şarta bağlı yükümlülüklerin, iktisap maliyetinin dağıtılmasında ayrı bir kalem olarak ele alınmasını ve bunun sonucunda da konsolide bilançoda yer almasını hükme bağlamıştır (Arıkan,2004,s:82).

İşletme birleşmeleri maliyetinin edinilen varlıklara ve üstlenilen yükümlülüklerle ve koşullu yükümlülüklerle dağıtılması hükmü, edinen işletmenin edinilen işletmenin koşullu yükümlülüğünü işletme birleşme maliyetinin dağılımını yaparken ayrı olarak muhasebeleştirilmesini ancak koşullu yükümlülüğünün güvenilir bir şekilde gerçeğe

^[61] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

uygun değerinin ölçülmesine bağlı olduğunu kesinlikle belirtir. Eğer gerçeğe uygun değer güvenilir bir biçimde ölçülemiyorsa,^[62]

- Söz konusu yükümlülüklerin değeri şerefiye olarak tanımlanan varlığın değerini etkileyecektir veya standartta yer alan hükümlere göre muhasebeleştirecektir.
- Edinen işletme TMS 37 kapsamında koşullu yükümlülükle ilgili bilgileri açıklamak durumundadır.

Koşullu yükümlüklerin edinen işletme tarafından ilk muhasebeleştirilmesinden sonra değerlemesinde aşığıdaki tutarlardan yüksek olanı esas alınır;^[63]

- TMS 37’de yer alan hükümler çerçevesinde muhasebeleştirilen tutar ile
- Muhasebeleştirilen ilk tutardan “TMS 18 Hasılat” Standardında yer alan hükümler çerçevesinde muhasebeleştirilen birikmiş itfa tutarı indirilmek suretiyle bulunan tutar.

“TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardına göre muhasebeleştirilen sözleşmeler edinilen işletmenin koşullu yükümlülükleri hükümlerine göre muhasebeleştirilmez. Ancak, TMS 39 kapsamı dışında tutulan, piyasa koşullarından daha düşük faiz oranı sağlayan taahhütler kapsamında olmayan kredi taahhütleri, birleşme tarihinde, yükümlülüğü yerine getirebilmek için ekonomik kazancı çevreleyen kaynakların çıkışının muhtemel olmaması ve/veya yükümlülüğün miktarının yeterli güvenilirlikte ölçülememesi durumunda, edinilen işletmenin finansal tablolarında, koşullu yükümlülük olarak kaydedilirler. Bu tür bir kredi taahhüdünün, işletme birleşmeleri maliyetinin edinilen varlıklara ve üstlenilen yükümlülüklerle ve koşullu yükümlülüklerle dağıtılması kapsamında, işletme birleşme maliyetinin dağıtılmasında ayrı olarak muhasebeleştirilmesi için, gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir biçimde ölçülebilir olması gerekir.^[64]

İşletme birleşmeleri maliyetinin dağılımını yaparken ayrı olarak muhasebeleştirilen koşullu yükümlülükler TMS 37 kapsamı dışındadır. Ancak, edinen işletme bu tip koşullu yükümlülüklerin her birinin karşılıkları ile ilgili bütün bilgileri dipnotlarda TMS 37’nin istediği şekilde sunmak zorundadır.^[65]

^[62] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[63] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[64] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

Şerefiye

Şerefiye, bir işletmenin satın alınması veya devir olunması halinde, iktisap eden firmanın, iktisap ettiği işletmedeki tüm mal varlıklarının toplam piyasa değerlerinin üzerinde bir ödemede bulunması halinde ortaya çıkan fazlalıktır. Bu fazladan ödenen tutar iktisap edilen işletmenin normalin üzerinde getiri sağlayan bir yapısı olduğu düşüncesinden kaynaklanır. Bu anlamda şerefiyenin varlığı ancak işletmenin tamamının varlığıyla bir anlam ifade etmektedir (Durlanık,2000,s:49).

Şerefiye bir firma için bir çok olumlu faktörü bünyesinde bulundurur ve firmanın piyasa değerine ve gelir yaratma gücüne katkıda bulunur. Bu faktörlerden bir kısmı şöyle sıralanabilir (Durlanık,2000,s:50);

- Güçlü bir yönetim kadrosu
- Güçlü bir pazarlama satış organizasyonu
- İyi bir kredibilite
- İyi bir meslek içi eğitim yapısı
- Vergi avantajları
- Diğer firmalarla iyi işbirliği
- Firma stratejileri ve taktikleri vb.

Şerefiyenin yapılan açıklamalar ışığında işletmeler için bu denli önemli olması, hesaplanma şekli ve hesaplama işlemlerinde şerefiye değerini nelerin etkileyeceği gibi hususlar muhasebe standartlarında daha belirgin hale getirilmeye çalışılmaktadır. Örneğin, şarta bağlı yükümlülüklerin şerefiye hesabına dahil olarak mı ayrı olarak mı muhasebeleştirileceği gibi. Bu bağlamda, UFRS şerefiye için aşağıdaki açıklamaları yapmıştır.

Edinen işletme, birleşme tarihinde:^[66]

- İşletme birleşmesi sırasında elde edilen şerefiyeyi bir varlık olarak muhasebeleştirmeli ,
- Başlangıçta şerefiyeyi, birleşme maliyetinin, edinen işletmenin, işletme birleşmeleri maliyetinin edinilen varlıklara ve üstlenilen yükümlülüklerle ve koşullu yükümlülüklerle dağıtılması'na göre muhasebeleştireceği, tanımlanabilir varlıkların, yükümlülüklerin ve koşullu yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerini aşan kısmı olan, maliyeti ile ölçmelidir.

^[65] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[66] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

İşletme birleşmesi sırasında elde edilen şerefiye, edinen işletmenin tek başına tanımlanabilir ve ayrı ayrı muhasebeleştirilir olmayan varlıklardan gelecekte ekonomik fayda elde etme beklentisi ile yaptığı ödemeyi temsil eder.^[67]

Edinilen işletmenin varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülüklerinin birleşme tarihinde ayrı ayrı muhasebeleştirilmesi için standatta belirtilen gerekli koşulları sağlamadığı ölçüde, şerefiye olarak kaydedilen tutar etkilenir. Çünkü şerefiye birleşme maliyetinin, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülüklerinin muhasebeleştirilmesinden sonra kalan kısmıdır.^[68]

İlk tahakkuktan sonra, edinen işletme, birleşme sırasında elde edilen şerefiyeyi birikmiş değer düşüklüğü indirildikten sonraki maliyeti ile değerlemelidir.^[69]

İşletme birleşmeleri sırasında devralınan şerefiye amortismanına tabi tutulamaz. Bunun yerine, edinen işletme şerefiyeyi yıllık olarak veya koşullardaki değişikliklerin değer düşüklüğü olabileceğini işaret ettiği durumlarda daha sık aralıklarla “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” Standardına göre değer düşüklüğüne tabi tutmalıdır.^[70]

Edinen İşletmenin, Edinilen İşletmenin Tanımlanabilir Varlıklar, Yükümlülükler ve Koşullu Yükümlülüklerin Net Gerçeğe Uygun Değerindeki Payının Birleşme Maliyetini Aşan Kısmı

Edinen işletmenin, işletme birleşmeleri maliyetinin edinilen varlıklara ve üstlenilen yükümlülüklerle ve koşullu yükümlülüklerle dağıtılması hükmüne göre muhasebeleştirilen tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerin net gerçeğe uygun değerindeki payı birleşmenin maliyetini aşması durumunda, edinen işletme:^[71]

- Elde edilen işletmenin varlıkları, yükümlülükleri ve koşullu yükümlülüklerinin belirlenmesini ve ölçümünü ve birleşmenin maliyetinin ölçümünü yeniden gözden geçirecek,
- Gözden geçirme sonrasında fazla kalan kısmı kâr veya zarar olarak muhasebeleştirilecektir.

^[67] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[68] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[69] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[70] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[71] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

Üst paragrafta açıklanan hükme göre bu şekilde muhasebeleştirilen bir kazanç aşağıdaki unsurlardan bir veya bir kaçını kapsayabilir:^[72]

- Birleşme maliyetinin veya edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerinin net gerçeğe uygun değerinin ölçülmesindeki hatalar. Edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıkları, yükümlülükleri ve koşullu yükümlülüklerinin net gerçeğe uygun değerine doğru olarak yansıtılmamış olan, ve edinilen işletme ile ilgili olarak gelecekte doğması muhtemel maliyetler, bu gibi hataların muhtemel nedenlerindedir.
- Bir muhasebe standardında yer alan herhangi bir koşul uyarınca, edinilen işletmenin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerleri dışında bir tutarda ölçülmesi ve birleşmenin maliyetinin dağıtılmasında sanki makul değermiş gibi işlem görmesi.
- Pazarlıklı satın alma.

2.2.4.4. Geçici Olarak Belirlenmiş Başlangıç Muhasebesi

Makul değer veya birleşme maliyetinin sadece geçici olarak belirlenebilmesi nedeniyle birleşmenin gerçekleştiği dönemin sonunda iktisabın ilk kez kayıtlara alınması geçici olarak yapılabiliyorsa, iktisap eden taraf söz konusu geçici değerler üzerinden birleşme işlemini kayıtlara alır. İlk kayıtlara alınma işleminin tamamlanması için iktisap eden geçici değerleri satın alma tarihinden itibaren 12 ay içerisinde düzeltir. Tanımlanabilir varlık, borç ve şarta bağlı yükümlülüklerin kayıtlara alınan veya daha sonra ilk kayıtlara alma muhasebesinin tamamlanabilmesini teminen düzeltilen kayıtlı değeri makul değeri olarak dikkate alınır ve şerefiye tutarı veya öz kaynakların makul değerinin iktisap maliyetini aşan ve gelir olarak mali tablolara alınan kısmı iktisap tarihinden itibaren söz konusu varlık, borç ve şarta bağlı yükümlülüklerin makul değerlerinde yapılan düzeltme kadar düzeltilir. Birleşmenin ilk kayıtlara alınmasının tamamlanmasından önceki dönemlere ait olarak sunulan karşılaştırmalı bilgi ilk kayıtlara alma işlemi iktisap tarihinde tamamlanmış gibi sunulur. Bu bilgi ilk kayıtlara alınma işleminin tamamlanmasının sonucuna bağlı olarak ortaya çıkan amortisman, itfa, diğer kâr ve zararları içermektedir.^[73]

^[72] <http://www.moorestephens.com.tr/sirkuler/SRK%20090-2006.doc> (Erişim Tarihi:27/07/2008)

^[73] http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20041221&subid=0&ct=f&ext=.pdf&filename=20041221_0.pdf (Erişim Tarihi:02/08/2008)

Başlangıç Muhasebesinin Tamamlanmasından Sonra Yapılan Düzeltmeler

İlk kayıtlara alma işleminin tamamlanmasından sonra ilk kayıtla ilgili olarak ortaya çıkan düzeltmeler “Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklik ve Hatalar” Kısmında belirtildiği üzere hatanın düzeltilmesi olarak mali tablolara yansıtılır, tahminlerdeki değişikliklerin etkisi olarak dikkate alınmaz. Tanımlanabilir varlık, borç ve şarta bağlı yükümlülüklerin kayıtlara alınan veya daha sonra hataların düzeltilmesini teminen düzeltilen kayıtlı değeri makul değeri olarak dikkate alınır ve şerefiye tutarı veya öz kaynakların makul değerinin iktisap maliyetini aşan ve gelir olarak mali tablolara alınan kısmı iktisap tarihinden itibaren söz konusu varlık, borç ve şarta bağlı yükümlülüklerin makul değerlerinde yapılan düzeltme kadar düzeltilir.^[74]

Başlangıç Muhasebesinin Tamamlanmasından Sonra Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Muhasebeleştirilmesi

Birleşme işleminin başlangıç muhasebesi esnasında, edinilen, işletme birleşmeleri maliyetinin edinilen varlıklara ve üstlenilen yükümlülüklere ve koşullu yükümlülüklere dağıtılması açıklamasında ifade edilen koşullara uygun olmamasından ötürü ayrı olarak muhasebeleştirilmeyen fakat işletme birleşmesini müteakip gerçekleşen taşınan birikmiş mali zararlardan oluşan vergi avantajları veya diğer ertelenmiş vergi varlıkları edinen tarafından “TMS 12 Gelir Vergileri” Standardına göre gelir olarak tahakkuk ettirilebilir Buna ilaveten edinen işletme;^[75]

- Birleşme tarihinde ertelenmiş vergi varlığının tanımlanabilir varlık gibi muhasebeleştirilmesi ile oluşacak tutarı şerefiyenin kayıtlı değerinden düşer,
- Şerefiyenin kayıtlı değerindeki azalmayı gider olarak finansal tablolara alır.

Ancak bu şekilde işlem yapılması sonucunda, edinen işletmenin, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerin net gerçeğe uygun değerindeki payının birleşme maliyetini aşan kısmı hükmü çerçevesinde tanımlandığı gibi fazlalık yaratamaz veya önceden bu hükme göre tahakkuk ettirilen gelir tutarı arttırılamaz.^[76]

^[74] http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20041221&subid=0&ct=f&ext=.pdf&filename=20041221_0.pdf (Erişim Tarihi:02/08/2008)

^[75] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

^[76] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

2.2.5. Dipnotlarda Açıklanacak Hususlar

Elde eden işletmenin finansal tablo kullanıcılarını;^[77]

- Dönem içinde gerçekleşen,
- Bilanço tarihinden sonra, ama finansal tablolar onaylanmadan önce gerçekleşen birleşme işlemlerinin niteliği ve etkisi hakkında bilgilendirmelidir.

Bu hükmü etkinleştirmek için, edinen işletmeler birleşmenin gerçekleştiği döneme ait aşağıdaki bilgileri açıklamalıdır.^[78]

- 1) Birleşen teşebbüs veya işletmelerin unvanı ve kısa bir tanıtımı,
- 2) Birleşme tarihi,
- 3) Elde edilen işletmenin oy hakkına sahip özkaynağa dayalı araçların yüzdesi,
- 4) Birleşmenin maliyeti ve bu maliyet bileşenlerinin tanımı ile bu maliyete doğrudan etki eden her türlü gider kalemi. Maliyetlerin karşılanmasına yönelik olarak özkaynağa dayalı araç ihraç edilmesi ya da ihraç aşamasına gelmiş olması durumunda şu bilgilerin de ayrıca açıklanması gerekmektedir:

(a) İhraç edilen ya da edilme aşamasındaki özkaynağa dayalı araçların miktarı,

(b) Bu araçlar için tespit edilen gerçeğe uygun değer ve bu değer tespitinin dayanağı. Sermaye araçları için el değiştirildiği gün açıklanan herhangi bir piyasa fiyatının bulunmaması durumunda tespit edilen gerçeğe uygun değer tespitinde kullanılan önemli varsayımlar açıklanmalıdır. Özkaynağa dayalı araçlar için el değiştirme gününde piyasa fiyatının olması durumunda eğer bu fiyat birleşme maliyetinin hesaplanmasında temel olarak alınmamışsa, bu açıklanan fiyatın kullanılmamasının nedeni, özkaynağa dayalı araçların değerinin tespitinde kabul edilen varsayımlar ve kullanılan yöntemler, tespit edilen fiyat ile kamuya açıklanan fiyat arasındaki farkın yarattığı toplam değer farklılığı açıklanır.

- 5) Birleşme sonrasında elden çıkarılmasına karar verilen faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi,
- 6) Birleşme tarihinde edinilen işletmenin her bir varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülük gruplarının kayıt edilen tutarları ve açıklamanın mümkün olmadığı durumlar dışında, birleşme öncesinde bu kalemlerin standartlara uygun olarak kayıtlı tutarları. Açıklamanın mümkün olamaması durumunda, bu durum gerekçeleri ile birlikte açıklanmalıdır.

^[77] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

^[78] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

7) Edinen işletmenin, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerin net gerçeğe uygun değerindeki payının birleşme maliyetini aşan kısmı hükmü uyarınca birleşme işlemi sonrasında gelir olarak kaydedilen fazlalık tutarı ve bu tutarın gelir tablolarında gösterildiği satır,

8) Şerefiyenin elde edilmesinde maliyete katkısı olan etkenlerin tanımı, şerefiyeden ayrı kayıt edilmeyen her maddi olmayan varlığa ilişkin bilgiler ile bu maddi olmayan varlıkların makul değerlerinin neden güvenilir şekilde tespit edilemediğine ilişkin açıklama,

9) Açıklamanın mümkün olması durumunda, birleşme işlemi sürecinde edinilen işletmenin kâr rakamlarına dahil edilen, edinilen işletmenin birleşme işlemi sonrasındaki kâr ve zarar rakamına ilişkin bilgiler. Bu yönde bir açıklamanın mümkün olmaması durumunda bu durum gerekçesi ile birlikte açıklanmalıdır.

Yukarıdaki paragrafta yer alan bilgilere göre raporlama döneminde olan işletme birleşmesi için açıklanması gereken bilgilerin tek tek önemsiz miktarda olması durumunda toplu olarak açıklanması gerekmektedir.^[79]

İşletme birleşmesinin ilk tahakkuk ettirilmesi geçici olarak belirlenmişse, bu durumun nedenleri ile birlikte açıklanması gerekmektedir.^[80]

Edinen işletmenin dönem içinde gerçekleşen ilkesinin uygulamaya geçirilmesini teminen aşağıdaki hususlar hakkında mümkün ise açıklama yapması gerekmektedir:^[81]

- Dönem içinde gerçekleşen bütün birleşmeler için birleşme tarihinin o dönemin başlangıcında olduğu kabul edilerek, birleşme neticesinde ortaya çıkan işletmenin hasılatı,
- Dönem içinde gerçekleşen bütün birleşmeler için birleşme tarihinin o dönemin başlangıcında olduğu kabul edilerek, birleşme neticesinde ortaya çıkan işletmenin kâr veya zararı.

Edinen işletme açıklamanın mümkün olduğu durumlarda, “bilanço tarihinden sonra, ama finansal tablolar onaylanmadan önce gerçekleşen birleşme işlemlerinin niteliği ve etkisi hakkında bilgilendirmelidir” hükmünü uygulamak için bilgileri bilanço tarihi sonrası finansal tabloların yayımlanmasına yönelik onay alınması

^[79] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

^[80] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

^[81] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

öncesinde etkilenen her faaliyet kolu için açıklamak durumundadır. Bu bilgiye ilişkin olarak yapılması gereken açıklama yapılmasının mümkün olmaması durumunda, bu durum nedeni ile birlikte açıklanır.^[82]

Edinen işletme, içinde bulunulan ya da önceki dönemde gerçekleştirilen işletme birleşmeleri ile ilgili olarak içinde bulunulan dönemde muhasebeleştirilen gelir, gider, hata düzeltmeleri ve diğer düzeltmelerin mali etkilerini finansal tablo kullanıcılarının değerlendirmelerine yönelik olarak açıklamalıdır. Bu hükümlere uygun hareket etmek için;^[83]

1) Dönem içinde muhasebeleştirilen gelir veya giderlerle ilgili olarak;

(a) Cari dönem içinde veya önceki dönemlerde edinilen tanımlanabilir varlıklar veya üstlenilen yükümlülükler veya üstlenilen koşullu yükümlülükler ile ilişkili olarak cari dönemde tahakkuk eden her türlü gelir ve gidere ilişkin tutar ve açıklamaları,

(b) Birleşen işletmenin finansal performansının ölçülmesi için önemli olduğu durumlarda, dönem içinde tahakkuk eden her türlü gelir ve gidere ilişkin tutar ve açıklamaları yapmalıdır.

2) Bir önceki dönemde gerçekleşmiş bir işletme birleşmesi için ilk muhasebeleştirme geçici olarak belirlenmişse, cari dönemde geçici değerlere yapılan düzeltmelerle ilgili tutar ve açıklamaları sunmalıdır.

3) Elde eden işletmenin standartta yer alan hükümlere uygun olarak cari dönem içinde muhasebeleştirilen ve edinilen işletmenin tanımlanabilir varlık, yükümlülük ve koşullu yükümlülükleri ile ilgili hata düzeltmeleri ya da bu kalemlerde yapılan düzeltmelere ilişkin olarak TMS 8 uyarınca açıklama yapılması gereklidir.

İşletmeler dönem içersinde şerefîyenin kayıtlı değerindeki değişiklikleri finansal tablo kullanıcılarının değerlendirmeleri amacıyla açıklamakla yükümlüdür. Bu ilkeyi uygulamak için, işletme dönem başında ve dönem sonundaki şerefîyenin kayıtlı değerinin değişim tablosunu sunmalı ve;^[84]

- Dönem başı brüt tutar ve birikmiş değer düşüklüğü karşılıklarını,
- Birleşme tarihinde, TFRS 5 uyarınca elden çıkarılacaklar arasında yer alan ve satılmak amacıyla elde tutulan olarak sınıflandırılan şerefîyeler dışında dönem içinde elde edilen şerefîyeleri,

^[82] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

^[83] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

^[84] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

- Dönem içinde ertelenmiş vergi varlıklarının sonradan kayıt edilmesi nedeniyle başlangıç muhasebesinin tamamlanmasından sonra ertelenmiş vergi varlıklarının muhasebeleştirilmesi kapsamında yapılan düzeltmeleri,
- TFRS 5 uyarınca elden çıkarılacaklar arasında yer alan ve satılmak amacıyla elde tutulan olarak sınıflandırılan şerefiyeler ile bu kapsamda olmayan ve dönem içinde bilanço dışı bırakılan şerefiyeleri,
- TMS 36 uyarınca dönem içinde muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararlarını,
- “TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri” Standardı uyarınca dönem içinde ortaya çıkan net kur farklarını,
- Dönem içi kayıtlı değerindeki diğer değişiklikleri,
- Dönem sonu brüt tutar ve birikmiş değer düşüklüğü karşılıklarını açıklamalıdır.

2.2.6. Geçiş Hükümleri ve Yürürlük Tarihi

Sınırlı geriye dönük uygulamalar maddesinde belirtilenler hariç; bu standart, birleşme sözleşmesi bu tebliğin yürürlük tarihi ve sonrası olan işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde uygulanmalıdır. Bu standart ayrıca aşağıdaki maddelerde belirtilen durumların muhasebeleştirilmesinde de uygulanmalıdır:^[85]

- Birleşme sözleşmesi tarihi bu tebliğin yürürlük tarihi ve sonrası olan işletme birleşmelerinden doğan şerefiye,
- Birleşme sözleşmesi tarihi bu tebliğin yürürlük tarihi ve sonrası olan işletme birleşmelerinde edinen işletmenin, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklarının, yükümlülüklerinin ve koşullu yükümlülüklerinin net gerçeğe uygun değerindeki payının birleşme maliyetinden fazla olması durumunda uygulanmalıdır.

2.2.7. Önceden Muhasebeleştirilmiş Şerefiye

İşletmeler, bu tebliğin yürürlük tarihi veya sonrasında başlayan ilk yıllık hesap döneminde, bu tebliğin yürürlük tarihinden önce sözleşmeleri yapılan işletme birleşmeleri neticesinde ortaya çıkan şerefiyeye ve bu tebliğin yürürlük tarihinden önce elde edilmiş müştereken kontrol edilen işletmelerdeki ve oransal konsolidasyon

^[85] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf> (Erişim Tarihi:03/08/2008)

uygulanan teşebbüs veya işletmelerdeki hisseden doğan şerefiyeye bu standardı uygulamalıdır. Bu nedenle bir işletme:^[86]

- Bu tebliğin yürürlük tarihi veya sonrasında başlayan ilk yıllık hesap döneminin başlangıcından itibaren bu şerefiyeyi itfa etmeyi durdurmalıdır,
- Bu tebliğin yürürlük tarihi veya sonrasında başlayan ilk yıllık hesap döneminin başlangıcında, ilgili birikmiş itfanın kayıtlı değerini şerefiyeden düşmelidir,
- Bu tebliğin yürürlük tarihi veya sonrasında başlayan ilk yıllık dönemin başlangıcından itibaren, şerefiyeyi TMS 36'ya uygun olarak değer düşüklüğü olup olmadığını tespit amacıyla incelemelidir.

Eğer bir işletme önceden şerefiyeyi özkaynaktan indirim kalemi olarak tahakkuk ettirdiyse; bu şerefiye ile ilgili işletmenin tamamını ya da bir kısmını elden çıkardığında veya şerefiye ile ilgili nakit yaratan birim değer düşüklüğüne uğradığında, bu şerefiyeyi kâr veya zarar olarak kaydetmemelidir.^[87]

2.2.8. Önceden Muhasebeleştirilmiş Negatif Şerefiye

Bu tebliğin yürürlük tarihi ve sonrasında başlayan ilk yıllık hesap döneminin başlangıcında,^[88]

- Birleşme sözleşmesi tarihi bu tebliğin yürürlük tarihi tarihinden önce olan işletme birleşmelerinden,
- Bu tebliğin yürürlük tarihi tarihinden önce elde edilmiş ve oransal konsolidasyon uygulanmış müştereken kontrol edilen işletmeler veya işletmelerdeki hisseden doğan negatif şerefiye, ilgili hesap dönemi başlangıcında geçmiş yıl kârlarının açılış bakiyesine yapılan bir düzeltme ile bilanço dışında bırakılmalıdır.

2.2.9. Önceden Muhasebeleştirilmiş Maddi Olmayan Varlıklar

Maddi olmayan varlık olarak sınıflanan bir kalem;^[89]

- Birleşme sözleşmesi tarihi bu tebliğin yürürlük tarihi tarihinden önce olan işletme birleşmelerinden elde edilmiş,

^[86] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

^[87] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

^[88] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

^[89] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

- Bu tebliğin yürürlük tarihi tarihinden önce edinilmiş ve oransal konsolidasyon uygulanmış müştereken kontrol edilen bir işletmeden veya işletmedeki hisseden kaynaklanmışsa bu maddi olmayan varlığın kayıtlı değeri, eğer bu maddi olmayan varlık bu tebliğin yürürlük tarihi itibarıyla TMS 38'de belirtilen belirlenebilme hükmüne uymuyorsa, bu tebliğin yürürlük tarihi veya sonrasında başlayan ilk yıllık hesap döneminin başlangıcında şerefiye olarak sınıflandırılmalıdır.

2.2.10. Özkaynak Yönetimine Göre Muhasebeleştirilmiş İştirakler

Bir işletme, özkaynak yöntemi uygulanarak tahakkuk ettirilen ve bu tebliğin yürürlük tarihinde veya sonrasında elde edilen iştirakler için aşağıdaki hususlarda bu standardı uygulamalıdır.^[90]

- İştirakin kayıtlı değeri içinde bulunan önceden elde edilmiş şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde. Bu nedenle, bu şerefiyenin itfası, işletmenin ilgili iştirakteki kâr veya zarar payının belirlenmesine dahil edilmemelidir.
- İşletmenin iştirak ile ilgili kayıtlı değerinin içinde dahil olan iştirakin belirlenebilen varlıklarının, yükümlülüklerinin ve koşullu yükümlülüklerinin net gerçeğe uygun değerinin iştirak maliyetinden fazla olan kısmının muhasebeleştirilmesinde. Bu nedenle, bir işletme iştirakin elde edildiği dönemde bu fazlalığı iştirakteki kâr veya zarar payının belirlenmesinde bir gelir kalemi olarak dikkate almalıdır.

Özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilen ve bu tebliğin yürürlük tarihinden önce elde edilen iştirakler için:^[91]

- Bir işletme, bu standardı bu tebliğin yürürlük tarihinde veya sonra başlayan ilk yıllık dönemin başlangıcından itibaren iştirakin kayıtlı değerinin içindeki her türlü elde edilmiş şerefiyeye, geleceğe dönük olarak uygulamalıdır. Bu nedenle bir işletme, bu tarihten itibaren, şerefiye itfasının ilgili iştirakteki kâr veya zarar payının belirlenmesi sırasında dikkate alınması uygulamalarına son vermelidir.
- Bir işletme, bu tebliğin yürürlük tarihinde veya sonra başlayan ilk yıllık dönemin başlangıcında, ilgili iştirakin kayıtlı değerine dahil edilmiş negatif şerefiyeyi, geçmiş yıl kârlarının açılış bakiyesine yapılan bir düzeltme ile bilanço dışı bırakılır.

^[90] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

2.2.11. Sınırlı Geriye Dönük Uygulamalar

Bir işletme, UFRS'nin zorunlu kıldığı yükümlülükleri, standartta belirlenen geçerlilik tarihlerinden önceki herhangi bir tarihte var olan ya da sonradan elde edilen şerefiyeye ve bu tarihlerden sonra gerçekleşen işletme birleşmelerine aşağıdaki koşullarda,^[92]

- Standardı geçmişte yapılan işletme birleşmelerinde uygulamak için gerekli olan değerlemeler ve diğer bilgiler, bu birleşmelerin ilk olarak muhasebeleştirildiği tarihte elde edilmişse,
- İşletme, TMS 36'yı ve TMS 38'i aynı tarihten itibaren uyguluyorsa ve bu Standartları o tarihten itibaren uygulayabilmek için gerekli olan değerlendirme ve diğer bilgiler işletme tarafından daha önceden elde edilip daha önceki bir tarihte yapılmış olması gereken tahminlere ihtiyaç duyulmuyorsa, uygulayabilir.

2.3. Dünya'da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve Uygulaması

Dünya'da şirket birleşmeleri 1800'lü yıllardan itibaren çeşitli dönemlerde yoğunluk kazanmış olup, bu dönemler birleşme dalgaları olarak adlandırılmıştır. 1897 ile 1904 yılları arası 1.Birleşme Dalgası olarak bilinmekte olup bu dönemdeki şirket birleşmeleri büyük monopoller yaratmış ve endüstri yoğunlaşma düzeyini arttırmıştır. Bu dönemdeki birleşmelerin büyük bir çoğunluğu ise yatay birleşmelerden oluşmaktadır. 2.Birleşme Dalgası olarak bilinen 1916-1929 döneminde ise dikey birleşmeler ağırlık taşımakta olup birleşmelerin finansmanında borç kullanım oranı oldukça yüksek düzeylerdeydi. 3.Birleşme Dalgası 1965-1969 arasındaki dönemi kapsamaktadır ve bu dönem yığınsal birleşmelerin dönemi olarak bilinmektedir. Düşmanca birleşmelerin belirleyici olduğu 4.Birleşme Dalgası ise 1981-1989 döneminde gerçekleşmiş olup petrol endüstrisi, gaz, ilaç ve tıbbi ekipman ile bankacılık sektörlerindeki birleşmeler öne çıkmıştır. 5.Birleşme Dalgası 1992 yılından günümüze kadar olan dönemi kapsamaktadır ve bu dönemde düşmanca işlemlerin azaldığı, stratejik birleşmelerin arttığı, birleşme değerlerinin yükseldiği, birleşmelerin finansmanında özkaynak kullanım düzeyinin arttığı görülmektedir.^[93]

^[91] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

^[92] <http://www.vergiportali.com/TMS/tfrs03.pdf>(Erişim Tarihi:09/08/2008)

^[93] <http://muhasebemerkezi.marmara.edu.tr/analiz15.pdf> (Erişim Tarihi:17/08/2008)

Çalışmamızın bu bölümünde İngiltere, ABD, Almanya, İtalya, Fransa ve Japonya'da işletme birleşmeleri mevzuatına değinilerek, işletme birleşmesi yaşanan şirketlerin örneklerine yer verilmeye çalışılacaktır.

2.3.1. İngiltere'de İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve Glaxo Wellcome (İngiltere) - Smithkline Beecham (İngiltere) Örneği

İngiltere'de işletme birleşmeleri 1960'lı yıllarda popüler hale gelmiştir. Birleşmelerde 1965 yılına kadar artış, daha sonra azalış görülmeye başlanmıştır. Bu azalışın monopolü önleyici yasalardan kaynaklandığı tahmin edilmektedir. 1970'li yıllarda İngiltere'de işletme birleşmeleri büyük işletmelere katılma ve yeni pazarlara girme amacıyla tekrar yaygınlaşmıştır. 1980'li yıllarda İngiliz sanayisinde büyük boyutlarda birleşme hareketleri yaşanmıştır. Ayrıca, yine bu dönemde, İngiliz şirketlerince uluslararası alanda gerçekleştirilen birleşme faaliyetlerinde artış gözlemlenmektedir (Akay,1997,s:30-31).

İngiltere'de nakitle yapılan küçük alımlardan, milyonlarca pound gerektiren ve tansiyonu yükseltip, büyük bir ilgi toplayan birleşme ve devirler görmek mümkündür. İngiltere'de ortakların ele geçirilmesi işlemleri A.B.D. ve benzeri sistemler paralelinde düzenlenmiştir. Düzenlemelerde hakim olan prensip kamuyu aydınlatmaktır (Taeho,1993,s:43).

İngiliz vergi hukukunda birleşme ve devirle ilgili başlıca kaynaklar şunlardır; (Taeho,1993,s:47)

- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlar,
- Vergilendirilebilir Kazançlar Kanunu,
- Sermaye Paylan Kanunu,
- Yukarıdaki kanunları izleyen yıllık Maliye Kanunları,
- Katma Değer Vergisi Kanunu ve bunu izleyen Maliye Kanunları,
- Damga Vergisi Kanunu ve bunu izleyen Maliye Kanunları ile damga

vergisine atıfta bulunan diğer kanunlar.

Genel olarak birleşme, devreden şirket tarafından varlıkların elden çıkarılması, devralan şirket tarafından varlık edinme işlemini ifade etmektedir. Varlıkların elden çıkarılması, duruma göre değer artış kazancı veya zararı ortaya çıkarır. Satılacak sabit kıymetin maliyeti, 1982 yılından itibaren enflasyon oranı ile

yükseltilebilmektedir. Ancak endekslemenin değer artış zararı oluşturması kabul edilmemektedir (Ross ve Jaffe,1993,s:66-68).

Sabit varlıklar üzerinden daha önce amortisman ayırma işlemi yapılmışsa elden çıkarma döneminde söz konusu amortismanlar maliyet bedelinden indirim olarak dikkate alınacaktır. Dönen varlıkların (mal stokları gibi) elden çıkarılmasında vergiye tabi kâr veya zarar oluşur. Birleşmenin bağlantılı kişi ve kuruluşlar arasında gerçekleşmesi halinde devirlerde kullanılacak bedel piyasa fiyatı olacaktır. Birleşme sırasında varlıkların devir işlemi katma değer vergisine tabidir. Ayrıca bazı varlıkların devir işleminde, % 05-% 1 oranında damga vergisi uygulanabilmektedir. Genel kurallar böyle olmasına karşın, birleşmeler konusunda İngiliz vergi hukukunda geniş bir vergi muafiyeti yer almaktadır (Unctad,1998,s:112).

Grup şirketleri arasında yapılan birleşmede, vergi muafiyeti bulunmaktadır. Bu amaçla, bir şirketin aynı grup içinde sayılabilmesi için ana şirketin % 95 oranında ortaklık payının bulunması gerekmektedir. Bu muafiyet sadece yerli şirketler ve grupları için geçerli olmaktadır. Ayrıca bu muafiyet yalnızca sabit kıymetlerin devri için geçerli olup, ticari mal stoklarının devir işlemlerini kapsamamaktadır. Yeniden yapılanma ve şirkette toplanma durumunda sermaye kazançları vergisi matrahını oluşturacak bir kazancın oluşmayacağı hükme bağlanmıştır. Yeniden yapılanma, bir şirketin aynı işlerle uğraşan ve aynı ortaklara sahip olan bir şirkete devir işlemi olarak tanımlanmıştır. Bir şirkette toplanma, yeni bir şirkete olabileceği gibi, birleşen şirketlerin birinde de gerçekleşebilmektedir. Devredilen şirket ortaklarının devir alan şirketten aldıkları pay senetleri, eğer devredilen şirket tasfiye edilmezse kâr dağıtımını sayılıp, vergilendirilebilmektedir (Unctad,2000,s:97).

Glaxo Wellcome (İngiltere) - Smithkline Beecham (İngiltere) Örneği

Glaxo Wellcome (GW) ile SmithKline Beecham (SB) ilaç şirketleri 2000 yılında Glaxo-SmithKline (GSK) unvanlı yeni bir şirket çatısı altında birleşmeye karar vermiştir.^[94]

GW'nın, hisseleri % 100 halka açık olan, ilaç sektörü ile ilgili araştırma, geliştirme, üretim ve pazarlama alanlarında faaliyet gösteren bir şirkettir.^[95]

^[94] <http://www.rekabet.gov.tr/word/dergi9glaxo.doc> (Erişim Tarihi:23/08/2008)

^[95] <http://www.rekabet.gov.tr/word/dergi9glaxo.doc> (Erişim Tarihi:23/08/2008)

SmithKline Beecham İlaç Ticaret A.Ş., çok uluslu, halka açık bir şirket olup, esas olarak ilaç, aşı, reçetesiz ilaç ve sağlıkla ilgili tüketici ürünlerini araştırma, geliştirme, üretim ve pazarlaması konularında faaliyet göstermektedir.^[96]

Birleşme işlemi, her ikisi de çok uluslu şirket konumundaki GW ve SB'nin holding şirketlerinin oluşturulacak olan bir ortak şirkette pay sahibi olmaları şeklinde gerçekleşmiştir. Çok uluslu birer şirketler topluluğu olan GW ve SB; oluşturulacak olan yeni şirketin sırasıyla %58,75 ve %41,25 oranlarında hissesine sahip olmuşlardır. Buradaki hisse oranlarının %50-50 eşit olmaması GW'nin SB'yi devralması ve kontrol etmesi anlamına gelmemektedir. SB'nin sermayesine %15,7 oranında iştirak eden bir banka haricinde hiçbir şirkette hiçbir hissedar %5'in üzerinde sermayeye sahip değildir, birleşme sonrasında da SB'nin %15,7'lik hissedarının hissesi %6,47'e düşmüştür.^[97]

Söz konusu birleşme sonucunda her iki şirketin tüm dünyadaki şirketleri tek bir kontrol çatısı altında toplanmıştır.^[98]

Birleşme sonunda ortaya çıkan GlaxoSmithKline şirketi 168.7 milyar dolarlık borsa değeriyle, ilaç sektöründeki beş ana kategoriden dördünde dünyada en büyük pazar payına sahip şirket olmuştur.^[99]

GlaxoSmithKline'ın genel merkezi İngiltere'dedir. Şirket merkez bürosu Middlesex bölgesinin Brentford şehrinde, yeni binasında yer almaktadır. Dünya ilaç pazarının tahmini olarak %6.9'unu elinde bulunduran GlaxoSmithKline (GSK) dört ana terapötik alanda lider konumundadır.^[100]

İlaç sektöründe dünyanın en büyük satış ve pazarlama operasyonlarından birine sahip olan GSK'nın, tüm dünyada yaklaşık 40.000 kişiden oluşan bir satış ve pazarlama ekibi bulunmaktadır. Dünya çapında 41 ülkede, 108 üretim tesisinde, yaklaşık 39.000 kişi, Araştırma & Geliştirme bölümünde de 16.000 kişi çalışmaktadır. Şirketin dünya çapında toplam çalışan sayısı ise 100.000'den fazladır.^[101]

^[96] <http://www.rekabet.gov.tr/word/dergi9glaxo.doc> (Erişim Tarihi:23/08/2008)

^[97] <http://www.rekabet.gov.tr/word/dergi9glaxo.doc> (Erişim Tarihi:23/08/2008)

^[98] <http://www.rekabet.gov.tr/word/dergi9glaxo.doc> (Erişim Tarihi:23/08/2008)

^[99] http://www.gsk.com.tr/hakkimizda/dunyada_gsk/tanitim.asp (Erişim Tarihi:24/08/2008)

^[100] http://www.gsk.com.tr/hakkimizda/dunyada_gsk/tanitim.asp (Erişim Tarihi:24/08/2008)

^[101] http://www.gsk.com.tr/hakkimizda/dunyada_gsk/tanitim.asp (Erişim Tarihi:24/08/2008)

2.3.2. ABD’de İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve America Online (ABD) - Time Warner (ABD) Örneği

ABD’nin, 6 No’lu Finansal Raporlama Standardı, “Birleşme ve Satınalmalar”a göre bir oluşumun birleşme sayılabilmesi için şu dört kriteri yerine getirmesi gereklidir.^[102]

- Taraflardan hiçbiri alıcı ya da alınan değildir;
- Biraraya gelen taraflardan her biri yeni oluşumun yönetim yapısına katılırlar;
- Biraraya gelen taraflar ölçek bağlamında göreceli olarak eşittirler;
- Birleşen şirketlerin hisselerinin yerini yeni şirketin hisseleri alır, dolayısıyla yeni şirkete ortak olabilmek için o şirketin senetlerine sahip olmak gerekmektedir.

A.B.D.’de devir ve birleşme işlemleri sayı itibariyle son yıllarda artış göstermektedir. Genellikle devralma ihalesi veya teklifi olarak adlandırılan bir çağrıyla hedef şirket ortaklarına açık bir teklif yapılmakta, ellerindeki hisse senetlerinin öngörülen fiyat üzerinden satın alınacağı duyurulmaktadır. Ortakların hisselerini satmaya razı olmaları halinde çağrıyla yapan ortaklık, hedef şirketin yönetimiyle hiç bir temas kurmadan aniden yönetimi ele geçirebilmektedir (Simmons,1988,s:181).

Ancak kontrolü ele geçirme, birleşme veya kontrolü ele geçirdikten sonra şirketin mal varlığını nakde çevirme gibi konulardan habersiz olan bir ortak, elindeki payları satarak muhtemel bir zararla karşı karşıya kalabilir. Şirket de yönetim değişikliği arzulamadığı halde bilmeden böyle bir değişikliği onaylamış olabilir. Diğer yandan şirket yönetiminin de benzeri bir faaliyet sürdürdüğünden haberi olmayabilir veya aynı şirketi ele geçirmek isteyen başka bir ortaklık olabilir. Bu nedenle de hisse senetlerinin fiyatları büyük bir olasılıkla yükselecektir. Fakat ele geçirme girişimlerinin gizlilikle yürütülmesi halinde böyle bir durumun ortaya çıkması mümkün olmayacaktır. A.B.D.’de piyasanın ve ortakların zarara uğramaması için kontrol altında tutulması şart olan ele geçirme işlemleri geniş biçimde yasal düzenlemelere konu edilmiştir (Kaplan ve Atkinson,1998,s:352).

Konuya ilişkin olarak 1934 ve 1968 yıllarında iki adet temel yasal düzenleme yapılmıştır. Kanun’un 13 D maddesine göre bir kişi, kayıt yaptırması gereken hisse senetlerinin veya kapalı-sonlu yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin %5’inden fazlasına doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğunda, durumu bu paya sahip

^[102] <http://www.business tomorrow.net/birlesme.htm> (Erişim Tarihi:31/08/2008)

olduğundan itibaren 10 gün içinde ihraççı şirketin merkezine, hisse senetlerinin işlem gördüğü borsalara ve Menkul Kıymetler Yasası takip birimine bildirmelidir (Feinschreiber ve Kent,2002,s:33).

Madde 13D'nin amacı, muhtemel şirket birleşme ve devirleri hakkında yatırımcıları ve hisse senetleri satın alınmak istenen şirketin yöneticilerini bilgi sahibi yapmaktır. Madde 13D, hisse senedi ediniminin nasıl yapıldığına bakılmaksızın Kanun'da belirtilen şirketlerin hisse senetlerinin %5'inden fazlasına sahip olan kişiler için uyulması gereken bir hükümdür. Hisse senedi ediniminin açık piyasada veya özel görüşme yoluyla yapılması önemli değildir. Kısaca bir kişi borsadan hisse senedi alarak, toplam hisse senetlerinin %5'inden fazlasına sahip olmuşsa bu teklif sayılmayacak, ancak bu kişi durumu ihraççı şirkete, hisse senetlerinin işlem gördüğü borsaya ve Menkul Kıymetler Yasası takip birimine bildirmekle yükümlü olacaktır (Feinschreiber ve Kent,2002,s:18-23).

America Online (ABD) - Time Warner (ABD) Örneği

America Online (AOL) şirketi 1985'te kurulmuş ve internet bağlantı hizmeti, internet teknolojileri ve e-ticaret hizmetleri alanında dünyanın lideri olan bir şirkettir.^[103]

Time Warner dünyanın en büyük medya şirketlerinden biridir. 1924 yılında kurulmuştur. İş alanları içinde internet bağlantı kabloları, yayıncılık, müzik, film çekimleri bulunmaktadır.^[104]

AOL 165 milyar dolar ödeyerek Time Warner şirketini satın almıştır. Evlilik sonrası oluşan yeni şirketin piyasa değeri 342 milyar dolar olmuştur. Yeni şirket AOL-Time Warner, piyasa değerleri baz alındığında , Microsoft, General Electric ve Cisco Systems'ten sonra ABD'nin, 4'üncü büyük şirketi olmuştur.^[105]

AOL şirketinin hisseleri bu birleşmeden sonra bir günde %553 değer kazanmıştır. Bu birleşme, iletişim çağının en büyük rekabetini de doğurmuştur. Elektronik ve geleneksel medya evliliğini değerlendiren The Wall Street Journal "Artık hiç bir şey eskisi gibi olmayacak" yorumunu yaparak geleneksel medyanın tarihe karışacağını vurgulamıştır.^[106]

^[103] <http://www.timewarner.com/corp/newsroom/pr/0,20812,667739,00.html> (ErişimTarihi:06/09/2008)

^[104] <http://www.timewarner.com/corp/newsroom/pr/0,20812,667739,00.html> (ErişimTarihi:06/09/2008)

^[105] <http://www.netbul.com/superstar/ozeldosyalar/ekonomi/ekodosya/birlesmeleri.asp> (ErişimTarihi:06/09/2008)

^[106] <http://www.netbul.com/superstar/ozeldosyalar/ekonomi/ekodosya/birlesmeleri.asp> (ErişimTarihi:06/09/2008)

Bu evlilik AOL'a, dev rakibi Microsoft karşısında internetten sinemaya, ticaretten kablosuz iletişime kadar pek çok alanda büyük rekabet kazandırmıştır. AOL, Time Warner ortaklığıyla ülkenin en büyük ikinci kablolu yayın gücünü de bünyesine katarak Microsoft'a, faaliyet gösterdiği her alanda rakip olmuştur.^[107]

2.3.3. Almanya'da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı

Almanya'da birleşme ile ilgili vergisel hükümler Vergi Yasası içinde yer almaktadır. Gelir üzerinden alınan vergilerle ilgili hükümler “Vergi Yasası”nda, katma değer vergisi ile ilgili Hükümler “Katma Değer Vergisi Yasası”nda, gayrimenkul satışlarının vergilendirilmesi ile ilgili hükümler “Gayrimenkul Devir Yasası”nda yer almaktadır (Wurn ve Kroppen,1999,s:23-24).

Genel anlamda, Alman sermaye şirketleri kurumlar vergisi ve ticaret üzerinden alınan gelir vergisinin yükümlüsüdür. Normal kurumlar vergisi oranı şirkette tutulmuş kârlar üzerinden % 45, dağıtılmış kârlar üzerinden ise % 15' dir. Normal bir birleşmede devredilen sermaye şirketi tasfiye olmaktadır. Bir şirketin tasfiyesinde genel kural gizli yedeklerin vergilemesini sağlayan tasfiye vergilemesine tabi olunmasıdır (Depamphilis,2002,s:96).

Birleşme durumunda, varlıkların devri için, şirketten pay almak dışında bir bedel alındığı durumda gizli yedekler devir olan şirket bünyesinde vergilendirilmeyecektir. Bu koşul sağlanmadığı durumda, varlıkların devri sırasında ya alınan bedel ya da piyasa değeri göz önüne alınarak doğan kâr vergiye tabi olacaktır. Devralan şirket, devraldığı varlıkları devir olan şirketin devir bilançosundaki değerlerle kayıtlarına alacaktır. Dolayısıyla, devir olan şirket, devir bilançosunda piyasa değerini kullanarak varlıkları göstermişse, devralan şirket bu değerleri defterine kaydedecektir. Alman Vergi Hukuku, zararların aynı tüzel kişinin gelecek dönem gelirlerine mahsup edileceği ilkesine dayanmaktadır (Gumpel-Rudden,1982,s:1577).

Bu kural birleşme işlemlerinde de geçerlidir. Bu nedenle, kârlı bir şirketin zararlı bir şirkete devri yaygın bir uygulama tarzı olmuştur. 1 Ocak 1995 tarihinden geçerli olan yeni yasada; eğer devir olan şirketin birleşmenin ticaret siciline tescil edildiği anda faaliyetini sürdürmesi durumunda devir olan şirketin zararlarının devir alan şirkete aktarılabilceğini hükme bağlamıştır. Ayrıca devir alınan zararların devir alan şirketin geriye doğru iki yılın kurum kazancından indirilip indirilemeyeceği konusu

^[107] <http://www.netbul.com/superstar/ozeldosyalar/ekonomi/ekodosya/birlesmeleri.asp> (Erişim Tarihi:06/09/2008)

tartışmalıdır. Genel hükümler dahilinde bunun mümkün olduğu görülmekle birlikte, yorumcuların çoğunluğu bu görüşe katılmamaktadır (West,1997,s:44).

Özel mülkiyet olarak devir olan şirketin % 25 veya daha azına sahip olan hissedar, almış olduğu hisseleri elde etme tarihinden itibaren altı ay içinde satmazsa hisselerin elden çıkarılması dolayısıyla elde edilen kazanç vergiye tabi bulunmamaktadır. Bundan dolayı bir hissedarın devir olan şirketteki hisseleri ile devir alan şirketin hisselerinin değişimi durumunda, değişim ile ilgili hissedarın normal olarak vergilendirilmesi söz konusu olmamaktadır. Eğer bir hissedar % 25' den az bir hisseyi % 25' den fazla bir hisse ile değiştirirse, bu yeni hissenin piyasa değerinden edinildiği kabul edilmektedir (Feinschreiber ve Kent,2002,s:7-2).

Bireysel hissedarın % 25' ten fazla hisseye sahip olması veya hisselerin bir şirketin varlığı olması durumunda edinilen hisselerin elden çıkarılmasından doğan kazanç genellikle vergiye tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte, devir olan şirketin hisseleri karşılığında devir alan şirketin hisselerini edinmek doğrudan bir vergilemeye neden olmaz. Fakat devir olan şirketteki hissedarların sahip olduğu değerler devir alan şirketten alınan yeni hisseler için de uygulanacaktır. Devir alınan şirketteki % 25'ten fazla olan hissenin, devir alan şirketten % 25'ten az hisse ile değiştirilmesi durumunda, yeni hisseler vergisel açıdan % 25'ten fazla hisse edinilmesi olarak addolunur. Bunun anlamı yeni hisselerin % 1' den fazlasının birleşmeyi takip eden satışları bireyler açısından vergilendirilebilir bir işlem olacaktır (Feinschreiber ve Kent,2002,s:7-4).

Alman ticari vergi mevzuatının birleşme ile ilgili hükümleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Kavak,2005,s:77):

- Devir Olan Şirket Açısından : Varlıklar defter değeri ile bilançoya yansıtılıp devredildiğinde, değer artışı kazancı oluşmayacağı için vergileme söz konusu olmaz. Varlıklar serbest piyasa koşulları çerçevesinde oluşan piyasa fiyatı ile elden çıkarılmasında oluşan değer artış kazancı ticari gelir vergisine konu olacaktır,
- Ödenen ticari gelir vergisi kurum kazancının tespitinde gider yazılır.
- Devir Alan Şirket Açısından: Devir alan şirket bünyesinde vergilendirilebilir değer artış kazancı gerçekleştiğinde, söz konusu gelir ticari gelir vergisine tabi olacaktır. Ayrıca ticari zararlar devir alan şirkete aktarılabilir.

- Ortaklar Açısından: Devir alınan şirketin ortakları genellikle vergilendirilebilir değer artışı kazancı elde etmedikleri için ticari gelir vergisine tabi olmayacaktır.

Bununla birlikte vergilendirilebilir değer artışı kazancı elde edildiğinde ve paylar bir şirkete aitse, söz konusu kazançlar ticari gelir vergisine tabi olacaktır.

2.3.4. İtalya'da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı

Bir kişi değişik şirketlerdeki hisselerini, her biri kendisine ait olan hisselerle değiştirdiği zaman, her değişim için ya da yatırım için kazanç ya da zararın doğru doğmadığı belirlenecektir. Eğer değişimin bir kısmı transfer amaçlı yapılmışsa buradan doğacak olan kazanç faaliyet geliri olarak vergilendirilir. Bankalar tarafından hisselerin diğer hisselerle değiştirilmesi üzerinden doğduğu kabul edilen gelir yatırım şirketlerinin iş geliri olarak kabul edilir ve vergilendirilir. (West,1997,s:97).

Bir şirket bir branşını ya da işinin bir kısmını tali şirkete transfer ettiğinde, tali şirketin hisselerinin bu transfer karşılığında değişimi ana şirket açısından transfer kurallarına, tali şirket açısından ise satın alma kurallarına tabi olur (West,1997,s:75).

Bir şirket diğer bir şirketin hisseleri karşılığında varlıklarını o şirkete devrettiğinde, ilk şirket hisse karşılığında varlıkların transferine uygulanacak hükümlere konu olurken; varlıkları kabul eden şirket ise varlıklar için hisse verilmesine ilişkin hükümlere göre vergilendirilir. Transfer sonucu oluşan kazanç devredenin geliri olarak kabul edilmekte, değişime konu olan hisseler direkt olarak ortaklara dağıtılsa bile durum değişmemektedir. Devralanın hisselerinin devredenin ortaklarına dağıtımını eğer devreden olası kârlara ya da gizli ihtiyatlara sahipse aynı bir kâr payı olarak vergilendirilir. Hissedarlar açısından hisse senedi değişimi üzerine doğduğu kabul edilen herhangi bir kazanç hissese karşılık hisse değişimine ilişkin hükümlere göre işlem görür (Wilbur,1996,s:48).

Bir şirket tasfiye edilerek diğer bir şirketle birleşirse tasfiye edilen şirket açısından peştamallık doğmuş kabul edilmez. Eğer tasfiye edilip emilen şirket tarafından yapılan bilançoda bu işlem sonucu kazanç görülürse aşağıda ifade edilen kurallar altında bu kazanç ilgili dönemin geliri olarak biçimlendirilir ve vergiler normal olarak yeni şirkete ve emilen şirketin hissedarlarına karşı tahakkuk ettirilir. Emilen şirketin ortakları tarafından doğduğu varsayılan herhangi bir kazanç hisselerin hisselerle değişimi kurallarına göre vergilendirilmektedir. Birinci şirketin emilmeyen

zararları ikinci şirket tarafından ileriye doğru taşınabilir. Benzer kurallar iki ya da daha fazla şirketin yeni bir şirket oluşturduklarında eski hisseleri karşılığı yeni şirketin hisselerini aldığı durumlarda da uygulanabilmektedir (Depamphilis,2002,s:36).

2.3.5. Fransa’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı

Devir ve birleşmelerle ilgili olarak ortaya çıkabilecek vergiler, kurumlar vergisi, gelir vergisi, katma değer vergisi ve kayıt (tescil) vergisidir. İlgili vergi hükümleri Genel Vergi Yasasında yer alır (Long,1995,s:35-44).

Fransız vergi yasaları birleşme ile ilgili olarak kurumlar vergisi, kâr dağıtım vergisi ile kayıt vergisinde özel istisna hükümleri içermektedir (Fenschreiber ve Kent,2002,s:6-1).

Genel Vergi Yasası'nın 210. maddesinde, birleşmelere uygulanan özel bir kurumlar vergisi sistemi düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler, gerekli koşullar sağlanıyorsa, sabit aktiflerin devralınan şirketten devralan şirkete transferiyle oluşan değer artışı kazancının vergilendirilmemesini sağlıyor. Özel düzenlemelerin uygulanmadığı durumlarda birleşme, işin tasfiyesi olarak kabul edilir (Kavak, 2005,s:79).

Bu durumda kurumlar vergisi açısından birleşme neticesinde ortadan kalkan kurumun yaşamı sona ererken (Long,1995,s:36-38);

1. Devralınan şirketin vergiye tabi cari kârları,
2. Sabit kıymet değer artış kazançları,
3. Vergiden istisna edilmiş yedekleri,
4. Tasfiyeden artan miktarları derhal vergilendirilecektir.

Devralınan şirket tarafından, sabit aktiflerin devralan şirkete transferiyle oluşan değer artış kazançları aşağıda belirtildiği şekilde kurumlar vergisine tabi tutulur (Long,1995,s:43).

Aşağıdaki şartların varlığı halinde birleşme işlemleri vergilendirilmez (Long,1995,s:44);

- Birleşmeye konu şirket Fransız Kurumlar Vergisine tabi olmalıdır. Bu koşul Fransız şirketleri ile sınırlı değildir. Aktiflerin bir Fransız şirketinden yabancı bir şirkete transfer edilmesi Ekonomi ve Maliye Bakanının onayına tabidir.

- Birleşmede devredilen varlıklar karşılığında kural olarak ortaklık payı alınması gerekmektedir. Ancak hisselerin nominal değerinin %10'una kadar nakit alındığında da istisnadan yararlanılmaya devam edilir.
- Birleşmenin olduğu mali yılda Vergisel Değer İzleme Beyannamesi verilmelidir.
- Devralınan kurumla ilgili ertelenmiş kârın kayıt altına alınması. Şirket tarafından gerçekleştirilen değer artışı kazançları ayrı bir deftere kaydedilmelidir.

Devir olan şirketin ortakları tarafından elde edilen değer artışı kazançları birey ve kurum ortak olmasına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Birey ortakların devir alan şirketten aldıkları paylardan birleşme nedeniyle doğan değer artış kazancının vergisi ertelenmekte olup, anılan payları elden çıkardıkları dönem değer artış kazancı beyan edilip vergisi ödenmektedir (Feinschreiber ve Kent,2002,s:16).

2.3.6. Japonya’da İşletme Birleşmeleri Mevzuatı

Japon anonim şirketlerinin elde ettiği gelir Japon gelir vergi kanunu açısından vergilendirilir. Şubelerin yurtdışında olsa dahi Japonya’da elde ettikleri gelir kısmı için vergilendirilmektedir. Japon anonim şirketleri arasında birleşmeler sık rastlanan bir durumdur. Birleşmelerde genellikle devir yoluyla birleşme şekli tercih edilmektedir (Feinschreiber ve Kent,2002,s:10-2).

Sermaye piyasası yayılmakta ve Japon ulusal ekonomisinde artan miktarda önemli rol üstlenmektedir. Ulusal ekonominin uluslararası hale gelmesindeki gelişme ve sermaye değişimlerinin serbestleştirilmesi, sermaye piyasasının hareketlenmesinde dikkate değer bir etki yaratmaktadır. Yabancı girişimciler Japon sermaye piyasasında giderek daha aktif hale gelmektedir. Gerek yerli tasarruf sahibi ve yatırımcı gerekse yabancı girişimcinin korunması kadar Japon sermaye piyasasının gelişimini etkileyecek yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir (Feinschreiber ve Kent,2002,s:103).

2.4. Türkiye’de İşletme Birleşmeleri Mevzuatı ve Uygulaması

UFRS’ni uygulamak, Türk şirketlerinin dünya piyasalarında kendilerini kabul ettirebilmeleri, finansman kaynaklarına daha kolay erişmeleri, yabancı şirketlerin Türkiye yatırımlarının önünün açılması, Türkiye’nin Avrupalı şirketler karşısında rekabetçi olabilmesi gibi durumları gerçekleştirebilmek için çok önemli bir adımdır. Ülkemizde faaliyette bulunan işletmelerin finansal tablolarının düzenlenmesinde ve

muhasebe ilkelerinin uygulanmasında tekdüzeni sağlamak, meslek mensuplarının, finansal tabloların bağımsız denetiminde esas alacakları denetim standartlarını belirlemek amacıyla UFRS'nin uygulanması önem taşımaktadır.^[108]

Ülkemizde muhasebe standartlarının geliştirilmesiyle ilgilenen ve standart hazırlayan kuruluşlar:^[109]

- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)
- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kuruludur (BDDK).

2.4.1. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

TMSK; ulusal muhasebe standartlarının belirlenmesinin yanısıra, UMS ile uyumun sağlanması sorumluluğunu da üstlenmiştir. Kurul, UFRS setini aynen kabul edip yayımlamaktadır. TMSK, ulusal muhasebe standartlarının oluşturulmasında; uluslararası uygulamalardan esinlenerek, standartların anlaşılır, uygulanabilir ve gereksinimlere cevap verebilir nitelikte olmalarını teminen, tüm muhasebe ilgi gruplarının standart oluşturma sürecine katılımına olanak sağlayan bir yöntemi benimsemiştir. Bu sayede, Kurulun çalışma komisyonları tarafından hazırlanacak olan taslak metinler kamuoyunun görüşüne açılmak suretiyle Ulusal Muhasebe Standartlarına "genel kabul görmüş" nitelik kazandırılmış olmaktadır. Kurul, standartları yayımlaması suretiyle, Türkiye'deki standart hazırlama konusunda kurumlar arasındaki karmaşa da son bulmuştur. Türkiye Muhasebe Standartları ve Yorumları ile Kavramsal Çerçevesi'nde yer alan kavram ve ilkeler doğrultusunda düzenlenecek olan finansal tablolar ticari bilançonun oluşumu ile ilgilidir. Bu nedenle mükellefler, Türkiye Muhasebe Standartları'na göre düzenledikleri tek tip finansal tablolarında oluşan ticari kârdan hareketle, Vergi Usul Yasası'ndaki farklı değerlendirme hükümlerinin olumlu ve olumsuz etkileri ile yasal olarak kabul edilmeyen giderler ve vergiden muaf veya müstesna gelirlerini bu kârlara eklemek ve indirmek suretiyle haricen gelir ve kurumlar vergisi hesaplayacaktır.^[110]

^[108] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt> (Erişim Tarihi:04/10/2008)

^[109] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt> (Erişim Tarihi:04/10/2008)

^[110] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt> (Erişim Tarihi:04/10/2008)

2.4.2. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasası Kurulu muhasebe standartlarının UFRS ile tam uyumunun sağlanması amacıyla, 2002 yılı başı itibarıyla başlatılan ve İMKB, bağımsız denetim kuruluşları, akademisyenler ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda hazırlanan “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” Taslağı, görüşleri alınmak üzere Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BDDK, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, TÜRMOB ve benzeri meslek odalarına gönderilmiş ve Kurul’un internet sitesi aracılığıyla kamuoyunun görüşlerine sunulmuştur. Bu kapsamda, gelen görüşler çerçevesinde gözden geçirilen Tebliğ Taslağı, nihai olarak tam set halinde 33 adet standart yayınlanmıştır. Hisse senetleri borsada işlem gören şirketler, yatırım ortaklıkları, hisse senetleri borsada işlem görsün veya görmesin tüm aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile yer verilen bu işletmelerin bağlı ortaklığı, müşterek yönetime tabi ortaklığı ve iştiraki konumunda olan ve konsolidasyon kapsamı dışında tutulmamış olan şirketleri Tebliğ kapsamına alınarak söz konusu Tebliğ uyarınca raporlama yapmakla yükümlü tutulmuşlardır. Ancak, bankalar ve sigorta şirketleri Sermaye Piyasası Kanunu’nun 50/a maddesi kapsamında muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabi bırakılmıştır.^[111]

2.4.3. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu

BDDK tarafından, Haziran 2002’de yayımlanan “Muhasebe Uygulama Yönetmeliği” ile bankacılık sektörü ile ilgisi bulunan 17 adet muhasebe standardı uygulamaya koyulmuştur. Kurum tarafından yönetmeliğin amacı, bankaların; hesap ve kayıt düzeninde şeffaflık ve tekdüzenin sağlanması, gerçekleşen işlemlerin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, konsolide ve konsolide olmayan bazda mali durumları, mali performansları ile yönetimin etkinliği hakkında bilgileri içeren mali tabloların zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ilişkin esas, usul ve ilkelerin belirlenmesi olarak tanımlanmıştır.^[112]

^[111] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt> (Erişim Tarihi:05/10/2008)

^[112] <http://www.horwathturkey.com/denetim/UFRS/UFRS-GENELBAKIS.ppt> (Erişim Tarihi:05/10/2008)

2.4.4. Aycell - Aria Birleşmesi Örneği

Aria, İtalya'nın telekomünikasyon devi TIM (Telecom Italia Mobile) ve Türkiye'nin en köklü kurumu İş Bankası'nın işbirliği ile ilk GSM 1800 projesinin hayata geçirilmesi amacıyla kurulmuştur. Ulaştırma Bakanlığı tarafından açılan GSM 1800 Sayısal Hücreli Mobil Telefon Sisteminin Tesis ve İşletmesi ihalesine katılan Türkiye İş Bankası ve Telecom Italia Mobile konsorsiyumu, 2 milyar 525 milyon ABD doları vererek ihaleyi kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, bu ihaleyle tarihinin en büyük özelleştirmesine imza atmıştır. İş-TIM Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş. 27 Ekim 2000 tarihinde Türkiye'nin ilk GSM 1800 Mobil Telefon Ağı işletimi için T.C. Ulaştırma Bakanlığı ile lisans anlaşmasını imzalamıştır. Şirket, ARIA ticari ismi ile faaliyete geçtiği 21 Mart 2001 tarihinden itibaren yüksek teknolojiyi, uluslararası tecrübesi, iletişim sektöründeki yenilikçiliği ve müşteri odaklı servis anlayışı ile birleştirmiştir.^[113]

Aycell Ulaştırma Bakanlığı'nın 16 Mart 2000 tarihli ihalesiyle, GSM 1800 mobil telefon işletme lisansı Türk Telekomünikasyon A.Ş.' ye verilmiş ve 8 Ocak 2001 tarihinde ayrı bir sermaye şirketi olarak Aycell Haberleşme ve Pazarlama Hizmetleri A.Ş.kurulmuştur. "505" erişim koduyla, Türkiye'nin en genç GSM operatörü olma özelliğine sahip Aycell şebekesinden yapılan ilk telefon görüşmesi, teknik açılışın yapıldığı 22 Ağustos 2001 tarihinde dönemin Başbakanı Sayın Bülent Ecevit ve Ulaştırma Bakanı Sayın Oktay Vural arasında gerçekleşmiştir.^[114]

TT&TİM İletişim Hizmetleri A.Ş., Türk Telekom'un GSM Operatörü Aycell'in, %51 İş Bankası Grubu ve %49 TİM ortaklığı ile kurulmuş olan İş-TİM ile birleşmesi sonucu, 19 Şubat 2004 tarihinde resmen kurulmuştur. Birleşmeden sonra Aria ve Aycell markalarının TT&TİM çatısı altında devam ettiği kısa bir süreç yaşanmıştır. 23 Haziran 2004 tarihi itibariyle ise birleşmeden doğan sinerjinin ifade edildiği yepyeni "Avea" markası, bu iki markayı temsilen piyasaya sunulmuştur. 15 Ekim 2004 tarihi itibariyle "TT&TİM İletişim Hizmetleri A.Ş" ticari ünvanı "Avea İletişim Hizmetleri A.Ş." olarak değişmiştir.^[115]

^[113] <http://www.sanalgundem.com/GSM-Firmalari/Avea-Hakkinda.html> (ErişimTarihi:07/10/2008)

^[114] <http://www.sanalgundem.com/GSM-Firmalari/Avea-Hakkinda.html> (ErişimTarihi:07/10/2008)

^[115] <http://www.avea.com.tr/tr/sta/hakkinda/hakkinda/aveahakkinda.shtml?pagemenu=hakkinda.hakkinda> (ErişimTarihi:07/10/2008)

11 milyona ulaşan abonesi ile %17 pazar payına sahip olan ve Türkiye'nin hızla büyüyen mobil iletişim operatörü Avea yenilikçi hizmetlerini bireysel ve kurumsal müşterilerin hizmetine sunmaktadır.^[116]

Aycell ve Aria birleşmesi, Türk telekomünikasyon sektörünün gelişmesine önemli katkılarda bulunan yeni ve güçlü bir şirketin doğmasını sağlamıştır. İki şirketin deneyiminin ve bilgisinin bir araya gelmesiyle operasyonel ve mali bir güç doğmuştur. GSM sektörünün en genç, dinamik ve alternatif operatörü olan Avea, Türkiye GSM pazarına ciddi bir rekabet ortamı getirmiştir. Türk Telekom'un %55 oranındaki hissesinin özelleştirme süreci Kasım 2005 itibariyle tamamlanmıştır. Özelleştirme sonunda, Oger Telecom Türk Telekom'un %55 hissesine sahip olmuştur. Eylül 2006'da, Türk Telekom, Telecom Italia'nın Avea'daki %40.6 hissesini satın alarak Avea'daki hisse oranını %81,13'e çıkarmıştır. Avea'nın geri kalan %18,87 hissesi İş Bankası'na aittir. Bu hisse paylaşımı doğrultusunda, Oger Telecom Türk Telekom'daki %55 çoğunluk hissesi yoluyla Avea'da kontrole sahiptir.^[117]

^[116] <http://www.avea.com.tr/tr/sta/hakkinda/hakkinda/aveahakkinda.shtml?pagemenu=hakkinda.hakkinda>
(Erişim Tarihi:07/10/2008)

^[117] <http://www.avea.com.tr/tr/sta/hakkinda/hakkinda/aveahakkinda.shtml?pagemenu=hakkinda.hakkinda>
(Erişim Tarihi:07/10/2008)

III. BÖLÜM

İŞLETME BİRLEŞMELERİNİN MALİ TABLOLARA ETKİSİ

3.1. Temel Mali Tablolar

Mali tablolar, muhasebe sistemi içinde kaydedilen ve toplanan bilgilerin, belirli zaman aralıklarıyla bu bilgileri kullanacak olanlara iletilmesini sağlayan araçlardır (Akdoğan ve Tenker,2001,s:4). Mali tablolardan bilanço, gelir tablosu, satılan malın maliyeti tablosu, kâr dağıtım tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu başlıca olan tablolardır.^[118]

Bu tablolardan bilanço ve gelir tablosu temel finansal tablolar olup, uygulama en yaygın kullanılan mali tablolardır. Diğer tablolar ise sözü edilen iki temel tabloyu destekleyen ve tamamlayan nitelik taşımaktadır (Durmuş,1981,17).

3.1.1. Bilanço

Bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki mali yapısını gösteren mali tablodur. Bilanço, düzenlendiği tarih itibariyle işletmenin sahip olduğu varlıklarını ve bunların kaynaklarını (öz kaynak + yabancı kaynak) gruplandırılmış ve özet olarak türleri ve tutarlarıyla gösterir.^[119]

Bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu göstermesi nedeniyle finansal durum tablosu olarak da adlandırılmaktadır (Akdoğan ve Tenker,2001,s:60).

3.1.2. Gelir Tablosu

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile bu gelirlerin elde edilmesi için katlandığı giderleri ve bunların sonucunda oluşan kâr veya zararı gösteren bir mali tablodur.^[120]

“İşletme Tablosu” ve “Kar-Zarar Tablosu” gibi adlarla da anılan gelir tablosu işletmenin dönem faaliyetlerinin net sonucunu gösterir (Akgüç,1990,s:179). Başka bir deyişle gelir tablosu, işletmenin belirli bir hesap dönemindeki, satışlarını, diğer gelir kalemlerini ve bu gelirlerin elde edilmesi amacıyla katlanılan gider ve maliyetleri kapsayan finansal bir rapordur (Akdoğan ve Tenker,2001,s:155).

^[118] <http://muhasebeturk.org/borsa-piyasa-finans-menkul-kiymetler-imkb/429-temel-borsa-bilgileri/1023-mali-tablolar-nelerdir.html> (Erişim Tarihi:11/10/2008)

^[119] <http://aofsitesi.com/genelmuhasebe2.htm> (Erişim Tarihi:11/10/2008)

^[120] <http://aofsitesi.com/genelmuhasebe2.htm> (Erişim Tarihi:11/10/2008)

3.2. Finansal Tabloların Konsolidasyonu

Finansal tabloların konsolidasyonuna yönelik çalışmalar ilk olarak Kuzey Amerika Ülkelerinde başlamış daha sonra İngiltere de bu konuda çalışmalar yapılmış, buradan da diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. İkinci dünya savaşının sona ermesi ile birlikte; bastırılmış ya da ertelenmiş taleplerin ortaya çıkması, işletmeleri kapasitelerini arttırmaya zorlamış ve bunun sonucunda da değişik tür ve şekillerde işletme birleşmeleri ortaya çıkmıştır. Bu da; topluluk işletmelerine sahip yatırımcıların, topluluğu nasıl yönettiklerini görmek istemeleri; konsolide mali tabloların hazırlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Durmuş,1981,s:38).

3.2.1. Konsolidasyon Kavramı

Konsolide, Fransızca kökenli bir kelime olup sağlamlaştırmak, takviye etmek anlamına gelmektedir (Güvemli,2002,s:12). Konsolide etme ise; bir birim olarak düşünülen işletme grubu ve iki ya da daha fazla işletmenin birleşmesi anlamına gelmektedir (Durmuş,1984,s:42).

Konsolidasyon kavramı genel anlamda bir birleşme olayını ifade etmektedir (Durmuş,1992,s:218). Diğer bir ifadeyle konsolidasyon, işletme birleşmelerinde birleşen işletmelerin varlıklarının, yükümlülüklerinin, özkaynaklarının, gelir ve giderlerinin bir araya getirilmesi sürecidir (Karapınar,2006,s:148).

Muhasebe biliminde ise konsolidasyon; bir ekonomik bütünlüğe dahil münferit ortaklıkların mali tablolarındaki tutarlarının birleştirilmesinde, mükerrerliğe neden olan işlemlerin konsolide mali tablolardan elimine edilmesiyle ilgili yöntem ve teknikleri içermektedir (Pekiner, 1988,s:190).

Konsolidasyon ile ilgili aşağıdaki kavramların bilinmesinde yarar vardır.

Ana Ortaklık (Ana Şirket) : Sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde, üzerlerinde kontrol gücüne sahip olduğu bağlı ortaklıkları ve/veya iştirakleri ve/veya sınırlı iştirakleri bulunan, yurtiçinde kurulu diğer bir işletmenin bağlı ortaklığı durumunda bulunmayan işletmedir (Altuğ,1986,s:240).

Bağlı Ortaklık : Adi ortaklıklar gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, ana ortaklık tarafından kontrol edilen işletmelerdir.^[121]

^[121] <http://www.vergiportali.com/TMS/tms27.pdf> (Erişim Tarihi:11/10/2008)

Bağlı ortaklık kavramı TMS 5'te, Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak % 50'den fazlasına veya aynı oranda oy hakkına ya da yönetimin çoğunluğunu seçme hakkına sahip olan şirkettir şeklinde tanımlanmaktadır.^[122]

Azınlık Payı : Bağlı şirketin net varlıklarının ve faaliyet sonuçlarının, ana şirketin (ya da diğer bağlı şirketin) sahip olduğu payların dışındaki paylara düşen kısmıdır. Ana işletmeye ait olmayan ve konsolide bilançonun pasifinde yer alan, bağlı işletme sermayesinin üçüncü kişilere ait bölümüne azınlık payı denilir. Azınlık payı bağlı işletmenin, ana işletme dışındaki paydaşlarının, finansal haklarını gösterir. Bilançoların konsolide edilmesinde, azınlık payları bilançonun pasifinde gösterilir (Durmuş,1986,s:390).

Tms 27'deki tanıma göre azınlık payı; Bir bağlı ortaklığın net varlıklarının ve kâr veya zararının ana ortaklık tarafından, doğrudan veya bağlı ortaklıkları vasıtasıyla dolaylı olarak, sahip olunmayan paylara isabet eden kısmını ifade eder.^[123]

3.2.2. Finansal Tablolarda Konsolidasyonun Amaçları

Konsolide tablolar, birbiri ile ilişkili olan iki veya daha fazla şirketin birleşik durumunu gösteren raporlardır. Konsolide finansal tablolarda bağlı şirketler, tek bir işletme gibi işleme tabi tutulurlar. Diğer finansal tablolardan farklı olarak birden fazla işletmenin işlemlerini ifade etmeleridir. (Akdoğan ve Tenker,2001,s:369)

Topluluğun ana şirketi ile ilişkileri bulunan belirli gruplar topluluğun bütün varlıklarıyla ilgilenmektedirler. Bu nedenle söz konusu ilgi grupları, bir bütün olarak topluluğun finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını bilmek istemektedirler. Bu ihtiyaç, topluluğun bütünü tek bir işletme gibi ele alan birleştirilmiş finansal tablolardan karşılanmaktadır (Nurnberg,2001,s:121).

Konsolide bilançonun hazırlanmasındaki amaç, belirli bir topluluğun kontrolü altında veya ortağı durumunda bulunan işletmelerin bilançolarının, kontrol sahibi işletmelerin sahip olduğu varlık ve özsermaye yapısını da dikkate alarak tek bilançoda ilgililere sunmaktır. Konsolide gelir tablosunun hazırlanmasındaki amaç ise, belirli bir topluluğun kontrolü altında veya ortağı durumunda bulunan işletmelerin gelir tablolarının, kontrol sahibi işletmelerin brüt satışlarını, satış ve finansman masrafları ile vergiden önce ve sonraki kârlarını da dikkate alarak tek bir gelir tablosunda ilgililere sunmaktır (Durmuş,1981,s:381).

^[122] <http://www.vergiportali.com/TMS/tms27.pdf> (Erişim Tarihi:11/10/2008)

^[123] http://www.alomaliye.com/aralik_05/tms_tebliğ_11.htm (Erişim Tarihi:11/10/2008)

3.2.3. Konsolidasyon Yöntemleri

Bir işletmenin diğer bir işletmeye ortak olması durumunda, yatırım yapan işletmenin finansal tablolarında yatırım yapılan işletmenin nasıl raporlanacağı, finansal tablo kullanıcıları bakımından önem taşımaktadır. Konsolide mali tablolardan konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu oluşturulurken, ana ortaklığın yatırım yaptığı şirket üzerindeki sahip olduğu sermaye payı ya da oy hakkı, ilgili konsolide mali tabloların hazırlanış biçimini etkilemektedir. Ana ortaklığın yatırım yaptığı işletme üzerindeki sermaye payı ya da oy hakkı, yatırım yapılan işletmenin niteliğini belirlediğinden, yatırım yapılan işletmeler belirlenen niteliklerine göre uygun yöntemler kullanılarak konsolide finansal tablolarda yer alırlar (Karapınar,2006,s:150).

Konsolide mali tabloların hazırlanmasıyla ilgili olarak başlıca dört yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler;^[124]

- Tam Konsolidasyon Yöntemi
- Oransal Konsolidasyon Yöntemi
- Özsermaye Yöntemi
- Maliyet Yöntemi

3.2.3.1. Tam Konsolidasyon Yöntemi

Konsolidasyon kapsamındaki ana ortaklık ve bağlı ortaklıklara ait mali tablolarda yer alan varlık, borç, öz sermaye, gelir ve giderlerin bir bütün olarak bir işletme tarafından gerçekleştirilmiş gibi ilgili tebliğdeki ilkeler çerçevesinde konsolide mali tablolarda gösterilmesidir.^[125]

Bu tür birleştirmede, yatırım yapılan işletmenin finansal tablo kalemlerinin her biri, ortaklık oranına bakılmaksızın yatırım yapan işletmenin finansal tablo kalemleri ile birleştirilir. Bu sürece tam konsolidasyon denir. Finansal tablo kalemlerinden azınlığa düşen paylar ise birleştirilmiş finansal tablolarda ayrı bir kalem olarak açıklanır. Aksi belirtilmediği sürece konsolidasyon denildiğinde tam konsolidasyon anlaşılmaktadır (Karapınar,2006,s:150)

^[124] http://www.muhasabat.gov.tr/dmsk/docs/KONSOLIDASYON_YONTEMLERI.pdf
(Erişim Tarihi:11/10/2008)

^[125] <http://www.hisse.net/yazi/39/Sirketlerde-tam-konsolidasyon> (Erişim Tarihi:11/10/2008)

3.2.3.2. Oransal Konsolidasyon Yöntemi

Oransal konsolidasyonda, ortaklık oranı önem kazanır. Yatırım yapan işletme, yatırım yapılan işletmenin finansal tablo kalemlerini ortaklık oranı ölçüsünde birleştirme işlemine tabi tutar. Bu tür konsolidasyonda azınlık hakkı söz konusu olamaz (Karapınar,2006,s:151).

Oransal konsolidasyonun uygulandığı müşterek yönetime tabi ortaklıklara ait bilanço ve gelir tablosuna ait büyüklükler ana ortaklığın doğrudan ve/veya bağlı ortaklıkları vasıtasıyla sahip olduğu müşterek yönetime tabi ortaklıktaki pay yüzdesi kadar dikkate alınarak toplanır. Bu işlemler sonucunda oluşturulan konsolide mali tablolarda ana ortaklık dışı öz sermaye ve ana ortaklık dışı kâr-zarar tutarları bulunmaz. Çünkü bağlı şirketlerin bilanço ve gelir kalemlerinden sadece ana şirketin payına düşen kısmı, ana şirketin mali tablolarında yer alır.^[126]

Oransal konsolidasyon yöntemi temelde tam konsolidasyon yöntemi ile aynıdır. Bu yöntemde de hazırlanacak konsolide çalışma tabloları üzerinde yatırım yapılan işletmenin aktif, pasif, gelir ve giderleri, yatırımcı işletmenin varlık, kaynak, gelir ve giderleri ile birleştirilir. Ancak bu birleştirmede, yatırımcının yatırım yaptığı işletme üzerindeki pay dikkate alınır (Rosenfield ve Rubin,1985,s:95).

3.2.3.3. Özkaynak Yöntemi (Kısmi Konsolidasyon)

Özkaynak konsolidasyonunda, yatırım yapan işletme , yatırım yapılan işletmenin net varlıklarından kendine düşen payı finansal tablolarında raporlar. Bir başka ifade ile kalem kalem bir birleştirme olmaz. Ancak kalemlerin net etkisi dikkate alınır (Karapınar,2006,s:151).

Ortak girişimdeki yatırımların muhasebeleştirmesinde de kullanılabilen özkaynak yöntemi, esas olarak ilgili şirketteki, diğer adıyla iştirakteki yatırımların muhasebeleştirilmesinde kullanılan bir yöntemdir (Hartgraves-Benston,2002,s:249).

Yöntemin özelliği, yapılan yatırımın ilk önce maliyet değeri ile hesaplara kaydedilmesidir. Söz konusu kaydı yapan ana ortaklık sahip olduğu hisse değerini, yatırım yaptığı işletmenin özsermayesindeki meydana gelecek değişimler neticesinde, kendi sahip olduğu pay oranında düzeltmektedir (Booker,1988,s:39). Böylelikle yöntem, yatırım yapılan işletmenin ekonomik kaynaklarındaki değişmeyi,

^[126] <http://www.hisse.net/yazi/39/Sirketlerde-tam-konsolidasyon> (ErişimTarihi:12/10/2008)

yatırım yapan işletmenin hesaplarına yansıtılmaktadır (Rosenfield ve Rubin,1985,s:97).

Yatırım yapılan işletmenin özsermayesindeki değişikliklere göre ana ortaklığın yatırım payının muhasebeleştirildiği özkaynak yönteminde, ana ortaklığın sahip olduğu yatırım değeri genel olarak şu şekilde belirlenir (Çiftçi,2000,s:59):

$$\begin{array}{r}
 \text{Alış Maliyeti} \\
 + \\
 \text{Yatırım Yapılan Şirket Kazancındaki Pay} \\
 - \\
 \text{Yatırım Yapılan Şirket Zararındaki Pay} \\
 - \\
 \text{Yatırım Yapılan Şirket Tarafından Dağıtılan Kâr Payları} \\
 = \\
 \text{Yatırımın Defter Değeri}
 \end{array}$$

3.2.3.4. Maliyet Yöntemi

Bu yöntemde, bağlı şirketlerin hisse senetlerinin alımı için yapılan yatırım, ana şirketin iştirakler hesabına maliyet bedeli ile kaydedilir ve bağlı şirketlere yatırımı gösteren hisse senetleri herhangi uzun dönemli bir yatırım gibi işlem görür. Bir başka ifade ile iştirakler maliyet bedeli ile bilançoya yansıtılmakta, bağlı işletmenin sağladığı net kâr tutarından, dağıtımına karar verdiği kâr payı ise bir gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılmaktadır (Atikeler,1989,s:88)

3.3. Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması

Konsolide finansal tablolar, ana şirket, bağlı şirket ve iştiraklerden oluşan belirli bir şirketler topluluğunu tek bir işletme gibi ele alan ve söz konusu topluluğun finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını birleştiren mali tablolardır. Topluluğun ana şirketi ile ilişkileri bulunan belirli gruplar (mevcut hisse senedi sahipleri ve gelecekte hisse sahibi olabilecek kişiler, çalışanlar, müşteriler ve kredi verenler gibi) topluluğun bütün varlıklarıyla ilgilenmektedirler. Bu nedenle söz konusu ilgi grupları, bir bütün olarak topluluğun finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını bilmek istemektedirler. Bu ihtiyaç, topluluğun bütünü tek bir işletme gibi ele alan birleştirilmiş finansal tablolardan karşılanmaktadır (Nurnberg,2001,s:121).

Konsolide finansal tabloların hazırlanma amacını genel olarak iki grupta toplamak mümkündür. Bunlardan ilki işletme içi amaçlar, ikincisi de işletme dışı amaçlardır. İşletme içi amaçları şu şekilde sıralamak olasıdır (Güvemli,1993,s:39):

- Topluluk içerisinde yer alan işletmelerin finansal ve faaliyet durumunu bir bütün olarak görmek,
- Topluluğun toplam alacaklarının, stoklarının bağlı ve duran varlıklarının seviyesini ortaya koymak,
- Konsolidasyona dahil tüm işletmelerin kısa vadeli borçları ile uzun vadeli borçlarını ve özsermaye toplamlarını belirlemek,
- Konsolide bilançolara dayanarak yönetim için topluluğun finansal büyüme tahlillerini yapmak.

İşletme dışı amaçlar konsolide finansal tablolardan bilgi sağlamak isteyen, topluluk ile ilişkileri olan ilgililerin ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bu ilgililer ve ihtiyaçlarını dolayısıyla konsolide tabloların hazırlanmasındaki işletme dışı amaçları şöyle sıralamak mümkündür (Güvemli,1993,s:39):

- Verilecek kredi tutarını, vadesini, faizini ve kredi güvencesini belirlemek amacıyla bankalar,
- Topluluğun borçlanma olanağını belirlemek amacıyla satıcılar,
- İşletmedeki paylarının korunabilmesi, değerlerinin yükselmesi ve yeterli kâr payı olanaklarının saptanması amacıyla, yönetim dışındaki ortaklar ve potansiyel yatırımcılar.

3.3.1. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar

TMS'nin 5 nolu standardı olan Konsolide Finansal Tablolar'da, konsolide finansal tablolara ilişkin genel ilke ve esaslardan açıklamalar kısmında bahsedilmiş ve şu şekilde maddelendirilmiştir.^[127]

- Konsolide finansal tabloların hazırlanabilmesi için konsolidasyona tabi tutulacak topluluk şirketleri aynı muhasebe standartlarını uygulamak zorundadırlar. Eğer topluluk şirketleri ana ortaklıktan farklı muhasebe standartları uygulamışlarsa, konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında gerekli düzeltmeler yapılarak farklı olarak uygulanan muhasebe standartları arasında uygunluk sağlanır.

^[127] http://www.alomaliye.com/tmsk/tms_5_konsolide.doc (ErişimTarihi:18/10/2008)

- Topluluğa dahil şirketlerin finansal tabloları farklı muhasebe politikaları benimsenerek düzenlenmiş ise, muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıklar muhasebenin önemlilik kavramı göz önüne alınarak konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında giderilir. Muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıkların tam olarak hesaplanamaması durumunda, yapılabilecek düzeltme işlemleri belli varsayımlar ve tahminlere göre yapılır. Düzeltme yapılamayan farklılıklar ise, dipnotlarda belirtilir. Düzeltme işlemlerine temel olan varsayımlar ve tahminler de dipnotlarda açıklanır.
- Konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında topluluğa dahil şirketlerin hesap dönemlerinin kapanış tarihleri aynı olmalıdır. Topluluğa dahil şirketlerin hesap dönemlerinin kapanış tarihleri farklı ise konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında hesap dönemi ana ortaklığa göre farklı olan şirket(ler) için ana ortaklığın hesap dönemi dikkate alınarak hazırlanan özel finansal tablolar konsolidasyona esas alınır. Hesap dönemi farklı olan şirketlerin adları, hesap dönemi kapanış tarihi ve farklılık nedeni dipnotlarda açıklanır. Ancak, özel finansal tabloların (ara finansal tablolar) hazırlanmasının mümkün olmadığı durumlarda hesap dönemlerinin kapanış tarihleri arasındaki fark 3 aylık süreyi aşmamak koşuluyla ortaklıkların finansal tabloları düzeltilerek konsolidasyona tabi tutulur.
- Bir bağlı ortaklığın faaliyet sonuçları işletme birleşmelerine ilişkin standarda göre bağlı ortaklığın ana ortaklığın kontrolüne geçme tarihinden itibaren konsolide edilir. Satılan bir bağlı ortaklığa ait faaliyet sonuçları ana ortaklığın bağlı ortaklık üzerindeki kontrolünün sona erdiği tarih olan elde çıkarma tarihine kadar konsolide gelir tablosuna dahil edilir. Bağlı ortaklığın elden çıkarılması tarihindeki net varlık değeri ile satış bedeli arasındaki farktan doğan kâr veya zarar konsolide gelir tablosunda yer alır. Finansal tabloların iki dönem itibariyle karşılaştırılabilirliğini sağlamak için bu işlemlere ilişkin gerekli ek bilgiler konsolide finansal tablo dipnotlarında açıklanır.
- Bir işletmeye yapılan yatırım bu işletme bağlı ortaklık ve TMS-6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardında tanımlandığı şekilde iştirak olma niteliğini kaybettiği tarihten itibaren TMS-7 Yatırımların Muhasebeleştirilmesi standardına göre muhasebeleştirilir.

- Konsolide edilen bir bağı ortaklıkta azınlığa tatbik edilebilir zararlar bağı ortaklıkta azınlık paylarına ait toplam özkaynağı aşabilir. Bu fazlalık ve azınlığa ilişkin herhangi diğeri bir zarar, çoğunluk payının hesabına yazılır. (Azınlığın bu zararı karşılamak için bir sorumluluğu bulunması ve bunu yapabilmesi durumunda azınlık paylarının hesabına kaydedilir) Bağı ortaklık sonraki dönemlerde kâr bildirdiği takdirde bu kar, daha önce çoğunluk tarafından karşılanan azınlığın zarar payı itfa edilinceye kadar azınlık kâr payından mahsup edilir.
- Bir bağı ortaklık grup dışında tutulmuş imtiyazlı hisselerine sahip olduğu takdirde, ana ortaklık kâr hisseleri ilan edilmiş olsun veya olmasın, bağı ortaklığın imtiyazlı kâr hisselerine göre düzeltme yaptıktan sonra kâr veya zararlarından hissesine düşen payı hesaplar.
- Konsolidasyona tabi olan şirketlerden bir veya bir kaçı topluluğun finansal tablolarının doğruyu ve gerçeği yansıtmamasını etkileyecek derecede önemli değil ise, konsolide finansal tablolar hazırlanırken bu şirket veya şirketler konsolidasyona dahil edilmeyebilirler.

3.3.1.1. Konsolide Bilanço Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar

Konsolide bilançonun düzenlenmesine ilişkin ilke ve esasları aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.^[128]

- Topluluk şirketlerinin bilanço kalemleri ayrı ayrı toplanır.
- Konsolidasyona alınan ortaklıkların sermayesindeki hisse ve payların defter değeri, konsolidasyona alınan ortaklıkların sermayesindeki hisse ve payların defter değeri, konsolidasyona alınan ortaklığın öz sermayesine isabet eden tutar ile mahsup edilir. Bu mahsup işleminin özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:
 - Mahsup işlemi, bu ortaklık ilk defa konsolidasyona alındığı andaki defter değerine göre yapılır veya,
 - Mahsup işlemi, konsolide edilecek ortaklıkların hisselerinin iktisap edildiği anda tespit edilebilen aktif ve pasif değerlerine göre veya hisseler farklı zamanlarda iktisap edildiğinde, bu ortaklığın bağı ortaklık olduğu tarihte yapılır. Ancak ana ortaklık ve bağı ortaklık raporlama dönemleri arasındaki zaman farkı

^[128] http://www.alomaliye.com/tmsk/tms_5_konsolide.doc (ErişimTarihi:18/10/2008)

en fazla üç ay olabilmektedir. Üç aydan daha uzun bir süre var ise, böyle bir mahsup işlemi ile finansal tablolar konsolide edilemez.

- Konsolidasyondan kaynaklanan olumlu fark, aktifte şerefiye olarak kayda alınır, söz konusu şerefiye amortismanına tabi tutulamaz. Şerefiyenin her dönemin sonunda değerlendirilmesine tabi tutulması gerekir.
- Yapılan toplama işleminden, topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı olarak indirilir.
- Ortaklıklar, birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine veya kıymetli evrakına sahiplerse, söz konusu menkul kıymetler ile kıymetli evrak da indirime tabi tutulur.
- Topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönen ve duran varlıklar, ilke olarak, bu varlıkların topluluğa olan ilk maliyetleri üzerinden gösterilmelidir. Bu nedenle, gerekli düzeltmeler hesaplanarak konsolide bilançoya yansıtılmalıdır.
- Gerekli tüm düzeltme işlemleri konsolide bilançoya yansıtıldıktan sonra, topluluğa dahil bağlı ortaklıkların öz kaynakları içindeki topluluk dışı paylara ait öz kaynak kalemleri konsolide bilançonun ilgili öz kaynak kalemlerinden mahsup edilerek saptanan “azınlık payları” konsolide bilançoda öz kaynaklar grubunu izleyen ayrı bir kalem olarak yer alır.
- Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların faaliyet konularının birbirinden çok farklı olması halinde, konsolide bilançonun hesap grupları faaliyet konuları itibariyle sınıflandırılabilir.

3.3.1.2. Konsolide Gelir Tablosu Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar

Konsolide gelir tablosunun düzenlenmesinde aşağıdaki esaslar dikkate alınır.^[129]

- Topluluk şirketlerinin gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanır.
- Yapılan toplama işleminden topluluğa ait ortaklıkların birbirlerine yapmış oldukları mal ve hizmet satışları “brüt satışlar” ve “satışların maliyeti” hesaplarından indirilir.
- Topluluğa dahil ortaklıkların stoklarına ilişkin topluluk içi mal alım satımından doğan kar, konsolide finansal tablolarda stoklardan düşülerek

^[129] http://www.alomaliye.com/tmsk/tms_5_konsolide.doc (ErişimTarihi:18/10/2008)

satışların maliyetine eklenir, zarar ise stoklara eklenerek satışların maliyetinden düşürülür.

- Topluluğa dahil ortakların birbiriyle olan işlemleri nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemleri (fazla ya da eksik ayrılan amortismanlar, faiz, temettü v.b.) ilgili hesaplarla karşılıklı mahsup edilir.
- Konsolide edilen tüm ortaklıklara ilişkin dönem kârı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıklarının toplamı konsolide finansal tablolardaki aynı başlıklı kalemlerin tutarını oluşturur.
- Topluluğa dahil bağlı ortaklıkların dönem net kâr veya zararlarından topluluk dışı paylara isabet eden kısım, net konsolide gelir tablosunda “Azınlık Payları Kâr/Zarar” hesap grubu adıyla indirim olarak gösterilir.
- Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların faaliyet konularının birbirinden çok farklı olması halinde, konsolide gelir tablosunun hesap grupları faaliyet konuları itibarıyla sınıflandırılabilir.

3.4. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi

Konsolidasyon süreci ve konsolide mali tabloların düzenlenmesi aşağıdaki üç ana aşamadan oluşur: (Karapınar,2006,s:171)

- 1) Finansal tabloların konsolidasyona hazır hale getirilmesi
- 2) Finansal tablo kalemlerinin toplanması
- 3) Eliminasyon işlemleri

3.4.1. Finansal Tabloların Konsolidasyona Hazır Hale Getirilmesi

Grubu oluşturan ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların finansal tablo kalemlerinin bir araya getirilebilmesi için tabloların aynı raporlama tarihinde hazırlanması ve aynı muhasebe politikalarını kullanılarak hazırlanmış olmaları gerekmektedir. Finansal tabloların bu özelliklere sahip olması durumunda bazı istisnai durumlar hariç olmak üzere gerekli düzeltme işlemlerinin yapılması zorunludur. Finansal tabloların sahip olması gereken bu hususlara ilişkin yapılması gerekenler aşağıda açıklanmıştır (Karapınar,2006,s:171-172).

- **Finansal tabloların aynı raporlama tarihinde hazırlanma zorunluluğu:** Konsolidasyona dahil olan bağlı ortaklıklar ile ana ortaklığın raporlama tarihinin aynı olması gereklidir. Eğer bağlı ortaklığın raporlama tarihi ana ortaklıktan farklı

ve uygulaması mümkünse, konsolidasyon aşamasında, bağlı ortaklık ana ortaklık raporlama tarihine göre finansal tablolarını düzeltir. Düzeltme, ana ortaklık ve bağlı ortaklık raporlama dönemleri arasında gerçekleşen önemli işlem ve olayların ilgili etkileri dikkate alınarak yapılır. Ancak herhalükarda, ana ortaklık ve bağlı ortaklık raporlama dönemleri arasındaki farkın üç aydan az olması gereklidir. Üç aydan daha uzun bir süre varsa, böyle bir düzeltme işlemi yapılarak Finansal tablolar konsolide edilemez bu durumda bağlı ortaklığın ilgili dönemi kapsayan bir finansal tablo düzenlemesi zorunludur. Raporlama dönemleri ve raporlama dönemleri arasındaki farkın dönemler itibariyle de aynı olması gereklidir.

- **Finansal tabloların aynı muhasebe politikaları kullanılarak hazırlanması zorunluluğu:** Konsolide finansal tabloların benzer işlemler ve benzer durumlardaki diğer olayları yeknesak muhasebe politikaları uygulanarak düzenlenmesi zorunludur. Eğer ana ortaklık bağlı ortaklıkların uyguladıkları muhasebe politikaları farklı ise konsolide finansal tabloda benzer işlemler benzer durumlardaki diğer olaylara uygulanan muhasebe politikalarına uygun olarak gerekli düzeltmeler yapılır.

3.4.2. Finansal Tablo Kalemlerinin Toplanması

Ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların tüm bilanço ve gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanır. Satın alınan bir bağlı ortaklığın gelir ve giderleri konsolide gelir-gider tablosuna, satın alma tarihinde itibaren dahil edilir. Bağlı ortaklığın kontrolünün kaybedilmesi durumunda da, kontrolün kaybedildiği tarihe kadar gerçekleşen gelir ve giderler, konsolide gelir ve gider tablosuna dahil edilir (Karapınar,2006,s:172).

3.4.3 Eliminasyon İşlemleri

Finansal tablo kalemleri toplandıktan sonra, mükerrerliğe neden olan işlemlerin etkileri finansal tablolardan elimine edilir.

3.4.3.1. Bilançoların Konsolidasyonu Sırasında Yapılacak Elimine İşlemleri

Bilanço konsolidasyonunda yapılması gereken eliminasyon işlemleri aşağıdaki başlıklarda incelenecektir.

Ana Kurumun Bağlı Kuruma Katılma Tutarının Giderilmesi

Birbiriyle iştirak ilişkisi içinde olan bir ana ortaklık ile bağlı şirketin bilançolarının salt toplanması halinde, konsolide bilançoda bazı kalemler iki kez gözükmüş olacaktır. Birinci kez hem konsolide bilançonun aktif tarafında ana ortaklığın bilançosundaki iştirakler kalemi olarak, hem de bağlı ortaklığın bilançosunda iştirakleri temsil eden varlık değerleri olarak; ikinci kez ise, konsolide bilançonun pasif tarafında, iştiraki temsil eden ortaklığın özsermayesi, aynı şekilde bağlı ortaklığın iştirake düşen sermayesi olarak gözükecektir. Bu nedenle konsolide finansal tabloların düzenlenmesi sırasında ana ortaklığın iştirakler kalemi ile bağlı ortaklığın sermaye kalemi birbirinden mahsup edilerek yok edilir.^[130]

Ana Kurumun Katılım Tutarı İle Bağlı Kurumun Defter Kayıtları Arasındaki Farkın Tespiti

Ana kurum katılım tutarı ile bağlı kurumun defter kayıtlarındaki sermaye değeri arasında fark olabilir. Ana kurumun bu payları edinmesi sırasında ortaya çıkabilecek olan bu fark, olumlu ya da olumsuz olabilir. Yani, ana kurumun katılım tutarı, bağlı kurum sermayesinin değerine eşit olabileceği gibi, bu değerden yüksek ya da düşük olabilir. Fark, birleştirilmiş bilançoda ayrıca gösterilir (Türker,2000,s:27).

Azınlık Payları

Bir ana ortaklık başka bir şirketin oy hakkı bulunan hisselerinin %50'sinden fazlasına ve %100'nden azına sahipse, o şirketin tüm hisselerinin ana ortaklık tarafından sahip olunması etkinliğinde bir durum söz konusudur. Eğer iki şirket bir ekonomik birlik oluşturuyorsa, bağlı ortaklığın tüm varlıkları ve borçları konsolide mali tablolarda yer alır. Bağlı ortaklığın öz sermayesinin tamamı ana ortaklık tarafından temsil edilmediği için, kontrolü ana ortaklıkta olmayan kısım azınlık payı olarak belirtilir. Azınlık payı, diğer hissedarların ilgili şirketin öz kaynaklarındaki (sermaye, birikmiş kârlar ve dönem kâr/zararı) paylarını ifade eder ve bilançonun pasifinde ve gelir tablosunda ayrı gösterilir. Pasifteki gösterimde, öz kaynaklarda veya öz kaynaklar ile borçlar arasında gösterilebilir (Wiesman ve Cashin,1982,s:54).

Tam konsolidasyon yönteminin uygulanması halinde bağlı ortaklığın azınlık ortaklıklarına ait sermaye miktarı konsolidasyona tabi grubun borcu gibi addolunarak

^[130] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 29/10/2008)

bilanço pasifinde ayrı bir başlık halinde gösterilir. Oransal konsolidasyonda ise, bağlı ortaklığın aktif ve pasif unsurları ile gelir ve giderlerinin konsolide mali tabloları düzenleyen bankanın payına tekabül eden kısmı konsolide mali tablolara dahil edilir (Türker,2000,s:27).

Sabit Varlıklara İlişkin Giderme

Değer düşüklüğüne uğrayan sabit kıymetin tanımlanması, değer kaybının miktarının belirlenmesi ve toplam zararın açıklanması UFRS 36 standardı kapsamına girer. Değer kaybı zararı, gelir tablosunda gider olarak gösterilmelidir (Yıldız,2001,s:81)

Borç ve Alacaklarla Alım-Satım İlişkisinden Doğan Farkların Giderilmesi

Ana kurum ile bağlı kurum arasında alım satım konusu bir duran varlık mevcut ise bu, satın alan kurumun aktifinde maliyet bedeli ile görünür, bu bedel içinde satan kurumun kârı da bulunur. Alım satım konusu duran varlık için belirlenen kâr tutarı konsolide bilançodaki duran varlıklardan indirilir. Ancak bu durumda satın alan kurumun ayırdığı fazla amortismanına ait düzeltmenin de yapılması gerekmektedir. Bu fazla amortisman tutarı, konsolide bilançodaki birikmiş amortismanlardan düşülür ve kâra eklenir. Böylece, ayrılan fazla amortismandan doğan kâr azalması giderilmiş olur. Benzer işlemler, satın alan kurumun alış bedeli üzerinden ayırdığı fazla yeniden değerlemeler için de yapılır. (Türker,2000,s:29)

Ödenmemiş Sermaye

Kayıtlı sermaye ile ödenmiş sermaye arasındaki farka ödenmemiş sermaye denir. Konsolide edilecek bilançolarda aktif değerler arasında yer alan bu hesap, gerçekte aktif olmayıp, değer düzeltici bir hesaptır ve pasifte yer alan kayıtlı sermaye hesabını düzeltmektedir. Bu nedenle ödenmemiş sermaye hesabının, pasifteki kayıtlı sermaye hesabından düşülmesi gereklidir (Akgüç,1979,s:154-155)

Zararlar

Bu hesap konsolide edilecek bilançolarda aktifte yer almasına karşın pasifte yer alan özsermaye tutarındaki bir azalmayı gösterir. Bu nedenle arındırma ve ayıklama işleminde özsermaye tutarından indirilmesi gereklidir.^[131]

Kâr

Kârın bir bölümü vergi olarak, bir bölümü de temettü olarak sonraki dönemde ilgililere ödenir. Kârdan, ödenecek vergiler ve dağıtılacak kâr payları, kısa vadeli borçlar kümesinde ilgili hesaplara, kalan tutar ise özkaynaklar kümesinde yasal ve ihtiyari yedekler hesabına aktarılır. Böylece dönem kârı, konsolide edilecek bilançoların pasifindeki ilgili küme ve hesaplara aktarılarak elimine edilir. Ancak dönem kârının hesaplanmasında ve ilgili hesaplara aktarılmasında, topluluğu oluşturan ortaklıkların yasal yapılarının dikkate alınması gereklidir (Gönenli,1979,s:71).

Avans ve Depozitolar

Avans ve depozito olarak yapılan ön ödemeler, mal veya duran varlık alımı için yapılmışsa, bu tutarın nakit değerler arasından çıkarılıp, sabit varlıklar arasına aktarılması gerekmektedir. Zira alacak olarak bilançolarda görülen bu tutar, para olarak değil, sabit varlık olarak geri döneceğinden, likidite analizinde yanılıya neden olabilir.^[132]

Alınan avans ve depozitolar mal veya duran varlık satışı karşılığı ise, konsolide bilançoda kısa vadeli borçlar arasında yer alması uygun olabilir. Bu tür borçlar, para olarak ödenecek borçlar olmadığından, seyyaliyet oranlarının hesaplanmasında dikkate alınmalıdır (Durmuş,1981,s:383).

Karşılık Hesapları

Elimine işleminde konsolide edilecek bilançoların pasifinde yer alan değer düşüklüğü karşılığının, değeri azalan alacaklar hesabından veya değeri düşen mallar hesabı gibi karşılık hesapları, aktifteki ilgili hesaplardan düşülür.^[133]

^[131] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 29/10/2008)

^[132] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 29/10/2008)

^[133] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 29/10/2008)

Muhtemel zararlar karşılığı, kıdem tazminatı karşılıkları gibi gerçekleşmemiş ama gerçekleşmesi muhtemel nitelikte olan karşılık hesapları özsermayenin bir parçası olarak kabul edilebilir.^[134]

Konsolidasyon Şerefiyesi

Şerefiye, iktisap edilen işletmenin gerçeğe uygun değerinin, belirlenebilir varlık ve yükümlülüklerinin net tutarı aşan kısmıdır (Karapınar,2006,s:187).

Konsolidasyon şerefiyesinin oluşmasını sağlayan nedenler aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Arat,1985,s:41):

- Ana işletmenin, bağlı işletmeye ait pay belgelerini, türlü ticari teknik ve finansal nedenlerle yüksek fiyatla satın alması,
- Ticari fonların ve menkul değerlerin bağlı işletmenin aktifinde düşük bir değerle görülmesi veya hiç görülmemesi,
- Bağlı şirketin kârlılığının yüksek olmasıdır.

Şerefiye, pozitif bir değer olabileceği gibi negatifte olabilir. Negatif şerefiye, iktisap edilen varlık ve borçların makul değeri ile iktisap maliyeti arasındaki farktır. Kontrolü elde edilen ortaklığın varlıklarında ortaya çıkması muhtemel bir zararın dikkate alınmasından kaynaklanan negatif şerefiye, söz konusu zarar ortaya çıktığında gelir olarak kaydedilir. Birleşme tarihinde, negatif şerefiye tutarının kontrolü elde edilen ortaklığın duran varlıklarının makul değerlerini aşmayan kısmı, söz konusu varlıkların amortisman süresi içinde eşit olarak gelir tablosuna yansıtılır (Geray,2000,s:94).

UFRS 3’de, iktisap maliyeti ile iktisap edilen varlıkların makul değerleri arasındaki fark olarak tanımlanan şerefiyenin amortismanına tabi tutulması yerine, yıllık olarak veya koşullar gerektirdiğinde daha sık değer düşüklüğü oluşup oluşmadığı açısından teste tabi tutulması gerektiği hükme bağlanmış ve birleşme sırasında oluşan şerefiye dışındaki maddi olmayan duran varlıkların mali tablolara alınıp alınmaması hususundaki şartlar daha belirgin hale getirilmiştir (Arıkan,2004,s:75).

^[134] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 29/10/2008)

3.4.3.2. Gelir Tablosu Elimine İşlemleri

Gelir tablosu konsolidasyonunda yapılması gereken başlıca eliminasyon işlemleri aşağıdaki başlıklarda incelenecektir.

Kurumlar Arası Mal veya Duran Varlık Satışından Doğan Kârların Giderilmesi

Maddi duran varlık satışında ise, satış tutarı satan kurumun satışlarından düşülür. Satın alan kurumun duran varlıkları arasına girmişse, duran varlık satışı, alan kurumun gelir tablosunda yer almamaktadır. Bu durumda satan kurumun satış maliyeti içinde duran varlık hangi değer ile yer almışsa, bu tutar düşülür. Böylece konsolide tablonun kârı da azaltılmış olur. Bu işlemler sırasında satın alan kurumun satın alma bedeli üzerinden ayırdığı fazla amortisman tutarının bu kurumun amortisman masraflarından düşülmesi ve kârın fazla amortisman tutarı kadar artırılması gerekmektedir.^[135]

Kurumlar Arası Gelir ve Gider Tutarlarının Giderilmesi

Kurumların birbirinden gelir sağlamaları, bir kurum için gelir niteliğinde iken diğer kurum için gider niteliği taşır. Dolayısıyla topluluğun bir bütün olarak geliri bu gibi işlemler sonunda artmayacak ya da azalmayacaktır. Bu nedenle bu tür gelir ve gider kalemlerinin de karşılıklı olarak giderilmesi gerekir. Konsolidasyona dahil bankalar ve diğer finansal kuruluşların birbirleriyle olan işlemlerinden doğan kârlar karşılıklı olarak giderilerek bu tutarların konsolide gelir tablosunda yer almaması sağlanır. Ana ortaklığın bağlı ortaklıklarla ticari ilişkilerinden doğan kârlar konsolide gelir tablosuna dahil edilmez. Ana ortaklığın bağlı ortaklıklardan tahsil ya da tahakkuk ettirdiği gelirler, bağlı ortaklığın giderleri niteliğinde olduğundan bunların da karşılıklı olarak giderilmesi gerekir. Bu gelir ve giderler, satışlarda olduğu gibi mahsup edilir ve konsolide gelir tablosu netleştirilir. Giderme ve düzeltme işlemine tabi tutulması gereken tutarlar topluluğun iş hacmine göre çok düşük oranda ise, düzeltme yapılmayabilir.^[136]

^[135] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 01/11/2008)

^[136] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 01/11/2008)

Kurumlar Arası Ödenen Kâr Paylarının Giderilmesi

Kâr payları ödeyen kurum için bir gider olmadığı gibi alan işletme içinde gelir niteliğinde değildir. Bu nedenle kurumlar arası kâr paylarının mükerrer sayılmasını önlemek için giderilmesi gerekir.^[137]

Kurumlar arası ödenen kâr payı, ödeyen kurumun hangi hesabından ödenmişse ona eklenir, alan kurumun giriş yapılan hesabından düşülür. Burada üzerinde durulması gereken husus, kâr payı ödenen kurumun azınlık payına düşen kârın düzeltme dışı tutulması gerektiğidir. (Türker,2000,s:32)

Bağlı Değer Niteliğindeki Satış Kârlarına İlişkin Düzeltme

Konsolidasyona dahil banka ve diğer finansal kurumların birbirlerine iştirak hissesi ve menkul kıymet şeklindeki satışlardan elde ettikleri kârlar konsolide gelir tablosu düzenlenirken elimine edilir. Aynı şekilde ana ortaklık dışındaki bağlı ortaklıkların da kendi aralarındaki bu tür işlemlerden elde ettikleri kârların konsolide gelir tablosunda yer almaması gerekir. Bu tür kârlar konsolidasyona tabi grup için gerçekleşmemiş kârlar olarak kabul edilirler. Böylelikle, konsolide gelir tablosunda görülen kâr tutarı konsolide grup dışındaki üçüncü kişilerle yapılan işlemler sonucu elde edilen kârdır.^[138]

Amortisman Giderlerinin Düzeltilmesi

Azınlık payı yoksa konsolidasyona dahil sabit kıymetlerden hesaplanan amortisman tutarı, toplam konsolide sabit varlıklar ve konsolide net kâra eklenir. Bu tür sabit kıymetlerin satışında kâr ile amortisman birbirinden mahsup edilmiş olur.^[139]

Azınlık payı varsa, topluluk içi alım-satıma konu olan sabit varlıklardan hesaplanan amortismanın yalnız ana ortaklığın payına düşen tutarı topluluğun sabit varlık tutarına ve konsolide net kâra ya da bu amortisman masrafının tümü konsolide sabit varlıklara eklenir, öte yandan ana ortaklığın net kârına ve azınlık paylarının net kârına iştirak oranına göre veya amortisman tutarının tümü, toplam sabit varlıklara ve net konsolide kâra eklenir. (Türker,2000,s:33)

^[137] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 01/11/2008)

^[138] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 01/11/2008)

^[139] <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1890.pdf> (Erişim tarihi : 01/11/2008)

3.5. İşletme Birleşmesi Gerçekleşen Şirketlerin Finansal Tablo Örnekleri

Bu bölümde işletme birleşmesi gerçekleştirmiş olan, iki farklı sektörde yer alan Daimler–Chreysler(Otomotiv) ve Osmanlı-Garanti Bankası örnekleri incelenecektir.

3.5.1. Daimler–Chrysler Birleşmesinin Birleşme Öncesi ve Birleşme Sonrası Finansal Tabloların İncelenmesi

Chrysler Anonim Şirketi, 1925`te ABD`de kurulan daha sonraki yıllarda da Dodge markasını satın alarak 1930 yıllarda amerikanın en geniş servis ağına sahip markası haline gelmiştir. 80`li yıllarda Mitsubishi markası ile ortak üretimler yapmış ve iflasın eşğinden Voyager-Grand voyager modeli ile dönmüştür. Chrysler, Dodge, Plymouth ve Jeep markaları adı altında üretim yapmıştır.^[140]

Daimler-Benz AG şirketi 1926`da Almanya`da kurulmuştur. Daimler Benz firması Mercedes Benz marka otomobillerle tanınmasına rağmen, II. Dünya savaşı yıllarında tank, denizaltı, hava aracı motorları da üretmiştir.^[141]

Daimler-Benz AG ve Chrysler Corporation şirketleri, 1998 yılının Mayıs ayında Londra`da imzaladıkları anlaşmayla, 1999 yılından itibaren faaliyetlerine DaimlerChrysler AG adıyla tek şirket olarak devam etmeye başlamışlardır. DaimlerChrysler AG firmasının bir Alman firması olarak tanınacağı ve Daimler başkanı Jürgen Schrempp ile Chrysler başkanı Robert Eaton`ın üç yıl süreyle firmayı birlikte yönetmesi ve üçüncü yıl sonunda ise Eaton`un şirket yönetim kurulundan istifa etmesi kararlaştırılmıştır (Ülgen ve Mirze,2004,s:495).

DaimlerChrysler, bu birleşme ile General Motors ve Ford`dan sonra dünyanın en büyük üçüncü otomobil üreticisi heline gelmiştir. Binek araçları kategorisinde Maybach, Mercedes Benz, Chrysler, Jeep, Dodge ve Smart markalarına, ticari araç kategorisinde ise Mercedes-Benz, Freightliner, Sterling, Western Star, Setra and Mitsubishi Fuso markalarına sahip şirket toplam 20 ülkede üretim yapmakta ve dünyanın neredeyse bütün ülkelerinde faaliyet göstermektedir.^[142]

Daimler-Chreysler birleşmesi, iki şirketin kârlarının bir araya getirilmesi olarak algılandığından 7 Mayıs 1998`de imzalanan anlaşmadan önceki dönemlere ilişkin finansal tablolar birleştirilerek, DaimlerChrysler AG`nin altı yıllık finansal

^[140] http://www.chip.com.tr/forum/Araba-Markalarinin-Tarihi_t56953.html (ErişimTarihi:02/11/2008)

^[141] <http://en.wikipedia.org/wiki/Daimler-Benz> (ErişimTarihi:02/11/2008)

^[142] <http://otomot.net/2007/05/03/daimler-chrysler-tarihi/> (ErişimTarihi:02/11/2008)

performansının yorumlanmasında kullanılmak üzere aşağıdaki özet tablo oluşturulmuştur (Ülgen ve Mirze,2004,s:499).

Tablo 3.1: DaimlerChrysler AG Seçilmiş Finansal Veriler

	Birleşme öncesi			Birleşme sonrası		
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gelir Tablosu Verileri						
Satışlar	101.415	117.572	131.782	149.985	162.384	152.873
Personel giderleri	21.648	23.370	25.033	26.940	26.500	25.095
Ar-Ge giderleri	5.751	6.501	6.693	7.575	7.395	6.008
Faaliyet karı	6.212	6.230	8.593	11.012	9.752	-1.318
Net faaliyet geliri	--	4.946	6.359	7.032	4.383	1.647
Net kâr (zarar)	4.022	6.547	4.820	5.746	7.894	-662
Hisse başı net kâr (zarar)/ Euro	4,09	4,28	5,03	5,76	7,87	-0,66
Bilanço verileri						
Tesis ve Teçhizat	23.111	28.558	29.532	36.434	40.145	41.165
Kiraya verilen teçhizat	7.905	11.092	14.662	27.249	33.714	36.002
Cari varlıklar	54.888	68.244	75.393	93.199	99.852	103.389
Toplam varlıklar	101.294	124.831	136.149	174.667	199.274	207.410
Kısa vadeli borçlar	41.950	50.918	58.181	83.316	81.516	80.874
Orta ve Uzun vadeli borçlar	25.878	45.953	47.601	55.291	75.349	87.532
Özsermaye	22.355	27.960	30.367	36.060	42.409	39.004
Ödenmiş sermaye	2.444	2.391	2.561	2.565	2.609	2.609
Net varlıklar	--	45.252	50.062	53.174	59.489	65.882
Sermaye Pazarlarına İlişkin Veriler						
Franfurt Borsası Yıl sonu fiyat/ Euro	--	--	83,60	77,00	44,74	48,35
New York Borsası yıl sonu fiyat / \$	--	--	96,06	78,25	41,20	41,67
Yıllık Ortalama Personel Sayısı	419.758	421.661	433.939	463.561	449.594	379.544

Kaynak: DaimlerChrysler AG, Annual Report 2001

Tablo 3.1’de yer alan verilen incelendiğinde, 1999 yılının başı itibariyle faaliyete geçen DaimlerChrysler AG’nin satışları 1999 ve 2000 yıllarında, birleşme öncesi dönemdeki Daimler ve Chrysler şirketlerinin toplam satışlarına oranla artış kaydetmiş, 2001 yılında ise toplam satışlarda bir düşüş olmuştur. Satışlardaki performansı yüzdesel olarak değerlendirdiğimizde ise, satışlardaki artış hızı gittikçe azalmıştır (Ülgen ve Mirze,2004,s:498).

Şirketin net faaliyet gelirlerinin de, birleşmenin ikinci yılından itibaren hem reel, hem de yüzdesel olarak önemli ölçüde gerilediği 2001 yılında 1,647 milyon Euro’ya kadar düştüğü görülmektedir. Bu durum, gelirdeki artışın faaliyet dışı alanlardan elde edildiğini göstermektedir (Ülgen ve Mirze,2004,s:498).

Yatırımcıların birleşmeye gösterdiği tepkiyi değerlendirmek için, şirketin Frankfurt ve New York Borsalarındaki hisse değerleri de ele alınmıştır. Birleşmenin duyurulduğu ilk yıl olan 1998 yılı sonunda DaimlerChrysler AG hisseleri hem Frankfurt hem New York borsalarında yüksek bir değere sahip olduğu görülmektedir. Ancak yatırımcıların birleşmenin yaratacağı sinerjiye kuşkuyla bakması daha sonra şirketin hisse değerinin düşmesine neden olmuştur (Ülgen ve Mirze,2004,s:498).

Öte yandan, DaimlerChrysler grubunun personel sayısında birleşim sonrası önce bir artış, sonraki iki yılda ise azalış kaydedilmiştir (Ülgen ve Mirze,2004,s:499).

3.5.2. Garanti-Osmanlı Bankası Birleşmesinin Öncesi ve Birleşme Sonrası Finansal Tabloların İncelenmesi

Osmanlı Bankası

Osmanlı Bankası 1856 yılında, İngiltere’de İngiliz ortaklar tarafından Ottoman Bank adıyla kurulmuştur. Türkiye’nin yaşayan en eski bankası olan Osmanlı Bankası, 1863 yılında Fransız, İngiliz ve Osmanlı Devleti’nin de bulunduğu Türk ortaklar ile Bank-ı Osmani-i Şahane adı altına özel bir ferman ile çok ortaklı hale gelmiştir. Osmanlı Bankası 1. Dünya Savaşı’nda oldukça etkilenmiş ve şubelerinin birçoğunun kapatmak zorunda kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı’nın sonuna kadar Osmanlı Devleti’nin Merkez Bankası hüvviyetini taşıyan Osmanlı Bankası 1933’de bir numaralı resmi devlet bankası kimliğini T.C. Merkez Bankası’na devretmiş ve özel ticari banka olarak çalışmalarına devam etmiştir. 1947’de banka amblem-logo tasarımında yenilik yapmış ve 1952 yılında yapılan özel bir sözleşme ile günümüze kadar gelen statüsünü kazanmıştır. 1993 yılında Anonim Şirket statüsüyle yeniden yapılanan Osmanlı Bankası hisseleri Haziran 1996’da Doğu Grubu şirketlerinden biri olan Clover Investments tarafından satın alınmış ve banka gruba katılmıştır. O yıldan sonra banka önemli bir yapısal değişim geçirmiştir. 4 Şubat 1999’da 136’ncı kuruluş yıldönümünde, ilk kuruluş yıllarından bu yana 107 yıl hizmet verdiği Karaköy Bankalar Caddesindeki binasından, Maslak’taki yeni genel müdürlük binasına taşınmıştır. 31 Ağustos 2001 tarihinde ise, yine Doğu Grubu bünyesindeki Körfezbank ile birleşmiştir. 9 Temmuz 2001 tarihinde başlayan birleşme süreci 34 işgünü sürmüştür (Ülgen ve Mirze,2004,s:537).

Osmanlı Bankası, birleşme süreci öncesinde, 30 Eylül 2001 tarihi itibarıyla; 59 şubede 1342 personel ile 5.419.955 milyar TL aktif büyüklüğü sahipti ve aktiflerine göre bankalar arası sıralamada 10. sıradaydı (Ülgen ve Mirze,2004,s:537).

Osmanlı Bankası (Milyar TL)*	
Aktif Büyüklük	5.419.955
Aktife Göre Sektördeki Sıralama	10
Aktife Göre Pazar Payı	%3.2
Krediler	844.360
Mevduat	2.957.939
Çalışan Sayısı	1.342
Şube Sayısı	59

* Veriler, 30 Eylül 2001 itibarıyla, Körfezbank birleşme sonrası düzenlenen ve Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan mali tablolara dayanmaktadır.

Garanti Bankası

1946 yılında Ankara’da kurulan Türkiye Garanti Bankası A.Ş.’nin, ilk şubesi Anafartalar Caddesinde açılmıştı. Bir yıl boyunca tek şube ile hizmet veren Garanti Bankası, 1950 yılında alınan kararla genel merkezini Ankara’dan İstanbul Sirkeci Yenipostane Caddesi’ndeki binasına taşımış ve ikinci şubesini İstanbul’da Bankalar Caddesi’nde açmıştı. Kısa zamanda geniş kitleler tarafından benimsenmiş, büyüme kararı almış ve 7 yıla yakın bir süre şube sayısını 22’ye çıkarmıştı. Garanti Bankası 1983 Doğu Holding bünyesine katılmış, yeni yönetimi ile büyüme ve gelişmesini hızlandırmıştı (Ülgen ve Mirze,2004,s:538).

2001 yılı itibarıyla 2.9 katrilyon liralık kredi hacmine, 4.8 katrilyon liralık toplam mevduata, 878.5 trilyon lira toplam özkaynağa sahip olan Garanti Bankası, yılın ilk yarısını 55.4 trilyon net kârla kapatmıştı. Bankanın 285 şubesinde 5561 personel istihdam edilmekteydi ve Türkiye’nin on-line/ real-time hizmete geçen ilk çok şubeli özel bankasıydı. Bankanın yurtında Lüksemburg ve Malta’ daki şubeleri ve 18 ofisi ile; kurumsal, ticari, işletme bankacılığı ve bireysel müşterilerine çok yönlü finansal hizmet sunmaktaydı. Garanti Bankası; Hollanda’da UGBI, Rusya’da Garanti Bank Moscow ve Türkiye’de Osmanlı Bankası’nın tamamına sahipti. Uluslararası derecelendirme kuruluşlarının notlarına göre, Garanti Bankası 2001 yılında

Türkiye'nin en yüksek kredi notlarına sahip bankasıydı ve sermayesinin %31,51'i halka açtı (Ülgen ve Mirze,2004,s:538).

Garanti Bankası, birleşme süreci öncesinde, 30 Eylül 2001 tarihi itibariyle; 285 şubede 5.585 personel ile 10.393.762 milyar TL aktif büyüklüğü sahipti ve aktiflerine göre bankalararası sıralamada 6. sırada idi (Ülgen ve Mirze,2004,s:538).

Garanti Bankası (Milyar TL)*	
Aktif Büyüklük	10.393.762
Aktife Göre Sektördeki Sıralama	6
Aktife Göre Pazar Payı	%6.1
Krediler	3.386.767
Mevduat	6.137.905
Çalışan Sayısı	5.584
Şube Sayısı	285

*Veriler, 30 Eylül 2001 itibariyle düzenlenen ve Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan mali tablolara dayanmaktadır.

Garanti Bankası Yönetim Kurulu 16.10.2001 tarihinde yaptığı toplantıda iştiraki olan Osmanlı Bankası A.Ş. nin her türlü hak, alacak ,borç ve yükümlülükleri ve tüzel kişiliği sona ermek sureti ile devir alınmasına ve Garanti Bankası ile birleşmesine karar vermiştir. Bu doğrultudan hareket ile birleşmenin 31.10.2001 tarihli bilançolar esas alınarak gerçekleştirilmesine ve bankalar kanununa istinaden çıkarılan Bankaların Birleşme ve Devirleri hakkında yönetmelikte yer alan gerekli izin ve onayların Genel Müdürlükçe alınması için yetkilendirilmesine karar alınmıştır.^[143]

^[143]http://www.dogusgrubu.com.tr/tr/icerik/115/26/web_basin_bultenleri/garanti_bankasi_ile_osmanli_bankasi_birlesmesi_ile_ilgili_sunum/ (Erişim Tarihi:06/11/2008)

Tablo 3.2: Garanti-Osmanlı Bankası Karşılaştırmaları Bilançoları
(Milyon TL)

	OSMANLI*	GARANTİ*	GARANTİ**	GARANTİ**
	31.10.2001	31.10.2001	31.12.2001	31.12.2002
AKTİF				
Nakit Değerler	20.171.000	77.351.000	359.067.000	177.559.000
Bankalar	619.771.000	841.750.000	1.653.136.000	1.557.938.000
Bankalararası Para Piyasası	244.920.000	35.000.000	405.000.000	---
Menkul Değerler Cüzdanı (Net)	59.187.000	182.989.000	1.832.881.000	2.452.814.000
Krediler	832.778.000	3.566.959.000	3.968.973.000	5.658.648.000
Takipteki Alacaklar (Net)	8.414.000	140.899.000	286.181.000	---
Faiz Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	553.842.000	1.065.015.000	628.780.000	838.955.000
Zorunlu Karşılıklar	228.405.000	537.332.000	777.639.000	966.556.000
Muhtelif Alacaklar	3.342.000	12.595.000	344.471.000	38.604.000
İştirakler (Net)	24.007.000	54.155.000	117.451.000	222.258.000
Bağlı Ortaklıklar (Net)	30.383.000	785.131.000	724.972.000	979.440.000
Finansal Kiralama Alacakları	---	---	---	---
Bağlı Menkul Kıymetler (Net)	2.235.530.000	2.413.597.000	3.742.480.000	5.014.183.000
Sabit Kıymetler (Net)	132.113.000	446.552.000	791.823.000	1.225.605.000
Diğer Aktifler	210.215.000	257.106.000	511.071.000	430.499.000
	5.203.078.000	10.416.431.000	16.143.925.000	19.563.059.000
PASİF				
Mevduat	2.940.592.000	6.290.806.000	10.085.354.000	13.163.403.000
Bankalararası Para Piyasası	312.430.000	110.867.000	475.809.000	1.105.481.000
Alınan Krediler	1.257.131.000	2.331.157.000	3.325.760.000	2.560.173.000
Çıkarılan Menkul Kıymetler (Net)	---	---	---	---
Faiz ve Gider Reeskontları	196.266.000	110.798.000	136.897.000	187.478.000
Finansal Kiralama Borçları	---	---	---	10.127.000
Ödenecek Vergi-Reim-Harç ve Primler	13.276.000	23.425.000	50.164.000	33.515.000
İthalat Transfer Emirleri	5.652.000	283.791.000	433.873.000	---
Muhtelif Borçlar	307.901.000	18.146.000	31.442.000	46.874.000
Karşılıklar	19.086.000	192.240.000	274.721.000	199.577.000
Diğer Pasifler	106.005.000	55.979.000	112.787.000	578.076.000
Özkaynaklar	44.739.000	917.785.000	1.217.118.000	1.555.281.000
Kar	---	81.437.000	---	123.074.000
	5.203.078.000	10.416.431.000	16.143.925.000	19.563.059.000

* Bu veriler, ilgili bankaların Türkiye Bankalar Birliği'ne verdiği üç aylık raporlarından alınmıştır.

** Bilanço verileri 2001-2002 yılları Garanti Bankası Faaliyet Raporlarından alınmıştır.

Tablo 3.2 verilerine göre, Osmanlı Bankası'nın birleşme öncesi aktif büyüklüğü 5.203.078.000(milyon TL), Garanti Bankası'nın birleşme öncesi aktif büyüklüğü 10.416.431.000(milyon TL)'dir. Birleşme sonrası Garanti Bankası'nın aktif büyüklüğü 16.143.925.000(milyon TL) rakamına ulaşmıştır. Bu artış ile Garanti Bankası aktif büyüklüğe göre sektör sıralamasında 4. sırada yer almıştır. Birleşme öncesi Osmanlı Bankası 10. sırada Garanti Bankası 6. sırada yer almaktadır. Aktif değerlere göre Garanti Bankasını birleşme sonrası sektörden aldığı pazar payı oranı %9.5 olarak gerçekleşmiştir. Birleşme öncesi Osmanlı Bankası sektörden aldığı pazar payı oranı %3.2, Garanti Bankası sektörden aldığı pazar payı oranı %6.1'dir. (Ülgen ve Mirze,2004,s:538).

Krediler açısından tablo incelendiğinde, Osmanlı Bankası'nın kullandığı kredi tutarı 832.778.000(milyon TL), Garanti Bankası'nın kullandığı kredi tutarı 3.566.959.000(milyon TL)'dir. Birleşme sonrası kullanılan kredi tutarı 3.968.973.000(milyon TL) olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık bankanın kullandığı kredi miktarında da artış meydana gelmiştir. Osmanlı Bankası'nın birleşme öncesi aldığı kredi miktarı 1.257.131.000(milyon TL), Garanti Bankası'nın birleşme öncesi aldığı kredi miktarı 2.331.157.000(milyon TL)'dir. Birleşmeden sonra bu rakam 3.325.760.000(milyon TL) olarak gerçekleşmiştir.

Kâr açısından tablo incelendiğinde, Osmanlı Bankası birleşme öncesi kâr belirtmemişken Garanti Bankası 81.437.000(milyon TL) kâr açıklamıştır. Birleşmenin gerçekleştiği yıl kâr elde edilmezken, 2002 yılında kâr rakamı 123.074.000(milyon TL) olarak açıklanmıştır.

3.6. Uygulama

Bu bölümde 30.06.2007 tarihinde devir almak suretiyle işletme birleşmesi gerçekleştirmiş olan iki otomotiv firmasının uygulaması incelenecektir. Bu iki otomotiv firması birleşme öncesi ayrı markalara hizmet etmektedir. Bu iki şirketten devrolan şirket 9 ayrı şubeden oluşmaktadır. Devralan şirket ise 8 ayrı şubeden oluşmaktadır. Aşağıdaki bölümlerde göreceğiniz bilanço ve gelir tabloları bu ayrı şubelerin konsolide edilmesi sonucunda oluşturulmuş bilanço ve gelir tablolarıdır.

3.6.1. Birleşme Kararının Alınmasını Gerektiren Nedenler

Otomotiv sektöründe farklı markalarda faaliyet gösteren iki firmanın birleşme kararı almasındaki nedenler aşağıda belirtilmiştir:

- **Artan rekabet koşullarında verimliliği arttırarak maliyetleri azaltmak ve kârı maksimum seviyeye çıkarmak:** Küreselleşme ile birlikte artan rekabet firmaların yaşam mücadelelerini gün geçtikçe zorlaştırmakta ve firmalar için ayakta kalabilmek bir takım stratejik kararların doğru zamanda ve doğru biçimde uygulanabilmesine bağlı olmaktadır. Bu noktada stratejik yönetim becerisi ön plana çıkmakta ve yeni ekonominin yöneticileri ancak vizyonlarını geniş tutarak, modern yönetim yaklaşımını benimseyerek ve iş dünyasının sürekli yenilenen norm ve trendlerine uyum sağlayabilme yeteneklerini geliştirerek kendilerini küresel rekabet cenderesinden kurtarma şansına sahip olabileceklerdir. Böylesine

zorlayıcı bir ortamın doğal sonucu olarak firmalar çeşitli ortaklıklar kurmak ve stratejik işbirlikleri yapmak zorunluluğu hissetmektedirler.

Birleşme olayı, verimliliği artırarak ve maliyetleri düşürerek bütünün, kendisini oluşturan parçalardan daha büyük olmasını sağlar. Şirket birleşmeleri ile elde edilen verimlilik artışları genelde dikkat çekicidir, özellikle de maliyetlerin düşürülmesini gerektiren ekonomik durgunluk dönemlerinde. Verimliliği arttırmak için yapılanları şöyle sıralanabilir:

1. Personel gideri: Personel giderinin azaltılması en gözle görülür kazanç olur. İki şirket birleşirken üst yönetimde ve diğer pek çok pozisyonda birden fazla çalışan olacaktır. Birleşme olaylarının çoğunda aynı pozisyonda birden fazla insanın çalışması önlenerek personel giderinin azaltılması beklentisi vardır. Ne var ki bu işi yaparken hızlı davranılması gerekir. Aksi halde gerçek küçülme hedeflerinin çoğu uzun bir süre askıda kalacak, bu arada en iyi çalışanlardan bir çoğu ayrılacaktır. Ayrıca küçülme sürecinin yürütülmesinde tüm departmanları aynı kefiye koymamak, stratejik düşünmek de gerekir. Bazı departmanlarda daha fazla ya da daha az insan kaynağı gerekli olabilir. Personel giderinin önemli oranda azaltılması gereken durumlarda bile büyümesi gereken departmanlar olabilir. Personel giderinin düşürülmesinde uygulanacak süreç de önemlidir. Bu süreçte adil olmak demek insanları bu işin içine katmak, açık seçik standartlar belirlemek ve her iki şirketin çalışanlarına, kilit pozisyonlar için aday olma şansını tanımak demektir.

2. Tesisler: Şirket birleşmeleri sıklıkla bina ve tesislerin birleştirilmesine de olanak sağlar. Çalışma alanları ile personel giderleri birbirlerine bağlıdır. Aynı pozisyonlarda çalışanların sayısı azaltılırken maliyetlerin düşürülmesi amacıyla çalışma alanları da birleştirilebilir. Ne var ki çalışma alanları iş yaşamının kalitesini de etkiler. Bu nedenle liderlerin çalışma alanlarını düzenlerken yalnızca maliyetlerin düşürülmesini değil, çalışanların moralinin yükseltilmesini ve verimliliğin artırılmasını da göz önüne almaları gerekir.

3. Teknoloji: Birleşme sonucunda verimliliği arttırmak isteyen liderler yeni işletmenin tümü için hizmet alınabilecek işinin ehli bir yazılım ve donanım şirketi olarak teknolojiye de bütünleşme sağlayabilirler. Böylece hem satın alma sürecinde ölçek ekonomisinden yararlanılarak, hem de teknik destek alımında tekrarlar önlenilerek maliyet tasarrufu sağlanmış olur.

4. Tedarikçi ilişkileri: Şirket birleşmelerinde satın alma genellikle bir maliyet tasarrufu kaynağı olur. Büyük miktarda alımlarda birim fiyatlar düşer. Büyük tedarikçilerle ilişkilerin gelişmesi kaynak paylaşımı, stokların azaltılması ve süreçlerin sadeleştirilmesi ile de maliyet tasarrufu sağlayabilir. Şirketler ile tedarikçiler teknoloji aracılığı ile birbirlerine bağlandıklarında satın alma sürecinin yönetilmesi de genellikle maliyetleri düşürür.

5. Dağıtım: Birleşme sonucunda oluşan yeni işletme pazara nasıl ulaşacağı konusuna odaklanabilir. Bu bazen alternatif kanalların (örneğin Web tabanlı satışlar, müşteri ekipleri ve aracılar gibi) bir araya getirilmesi anlamına gelir. Şirketler birleştiklerinde benzer dağıtım kanallarını tek bir yönetim ekibine bağlayabilirler. Dağıtım aynı zamanda daha fazla müşteriye hizmet vermenin maliyetini düşürmek amacıyla hedef müşterilere odaklanmaya da yardımcı olabilir.

- **Vergi avantajı sağlamak:** Zarar eden veya birikmiş eski yıl zararı olan bir şirketin kâr eden bir şirket tarafından devir alınması söz konusudur. Bu durum kâr eden şirketin birleşme sonrası vergisini azaltmaktadır. Ayrıca ihracat yapan ve gelecek dönemlere KDV alacağı aktaran bir şirket de devir sonrası en azından zamanlama ile ilgili olarak bir takım vergi avantajları sağlayabilmektedir.
- **Çoklu markaya geçiş, portföy riskini azaltma:** Birleşme sonucunda firma iki farklı markanın ürünlerini satmaya başlamıştır. Bu sayede sattığı ürünleri çeşitlendirerek portföy riskini azaltmış olmaktadır.
- **Verimsiz tesislerin verimli hale getirilebilmesi:** Birleşme sonucunda firmanın atıl durumda bulundurduğu tesisler, ürün yelpazesinin genişlemesi sonucunda daha geniş müşteri kitlesine ulaşmak amacıyla değerlendirilmiştir.
- **Yeni iş fırsatları:** Firmanın birleşme sonucunda pazar payını arttırmasıyla daha geniş alanda faaliyet göstermeye başlamış buna bağlı olarak yeni iş fırsatları doğmuştur.
- **Yatırım maliyetlerinin azalması:** Firma değişik bölgelerde faaliyet göstermek istediğinde yapacağı tesis yatırım maliyetini birleşme sonucunda elde ettiği diğer işletmenin tesislerini kullanarak azaltmış olmaktadır.
- **Dışsal etkiler:** Küreselleşme ile birlikte artan rekabet, firmaların yaşam mücadelelerini gün geçtikçe zorlaştırmaktadır. Firmaların ayakta kalabilmesi, bir

takım stratejik kararların doğru zamanda ve doğru biçimde uygulanabilmesine bağlı olmaktadır. Bu doğrultuda işletmeler varlıklarını koruyabilmek için maliyetleri, sermayeyi, teknolojiyi, iletişim ve pazarlara ulaşım imkanlarını ve en önemlisi teşebbüs risklerini paylaşarak büyümeyi tercih etme durumunda kalmaktadırlar. İşletme dışı büyüme stratejileri ile firmalar büyümelerini yalnızca kendi kaynak ve çabaları ile sınırlamaktan kurtulma avantajının yanı sıra (özellikle küçük ve orta ölçekli firmalar için) uluslararası pazarlara açılma ve küresel faaliyet gösterebilme gibi rekabet üstünlüklerine de sahip olmaktadır. İşletme birleşmelerinin en önemli nedenlerinden biride kriz dönemini en az kayıpla atlattır. Birçok firma kriz döneminde aldığı yaraları kapatabilmek ve rekabetçi boyutları yakalayabilmek için birleşmek veya ortak almak durumunda kalmaktadır.

3.6.2. Birleşme Sürecinde Yapılan İşlemler

Birleşme işleminde normal prosüdüre ek olarak aşağıdaki işlemler uygulanmıştır.

- Tüm iş süreçlerinin otomasyonunun sağlanması
- Devralan şirketin mizan hesap yapısına uygun olarak devrolunan şirketin hesap planı incelenmiş ve uygulama birliği sağlanmıştır.
- SSK devirlerinin yapılması ve devrolunan şirketin çalışanların devralan şirkete girişlerinin yapılması.
- Sözleşmeler için devir protokolü.
- TTK gereğince birleşmeden satıcıların ve tedarikçilerin haberdar edilmesi.
- Kurum kültürünün benimsenmesi.

Yukarıda sayılan işlemlerden birleşme sürecinde en önemli yer kaplayan kurum kültürünün oluşturulmasıdır. Birleşme ve devralmaların çoğunda, alınacak aksiyonlar az sayıdaki üst düzey yöneticiler tarafından planlanır, kararlaştırılır ve alınır. Dolayısıyla, organizasyonun kalan kısmı entegrasyon sürecinde etken değil, edilgen bir tutum içinde kalır. Birleşmelerde önemli olan bir başka neden, iç iletişimin etkin ve sağlıklı olarak gerçekleştirilememesidir. Birleşmenin ilk günlerinde yapılacak en önemli şey "dedikodu"ları sona erdirmektir. Kurumsal iletişimle ilgili herhangi bir boşluk, personel tarafından üretilebilecek spekülasyonlarla doldurulacak ve başka haberlerin mevcut olmadığı bir ortamda gerçek gibi yorumlanabilecektir.

3.6.3. Birleşme Öncesi ve Birleşme Sonrası Bilanço ve Gelir Tabloları

Birleşmenin şirketlerin finansal yapıları üzerinde yarattığı etkilerini daha ayrıntılı ve açık bir şekilde görebilmek için Türkiye piyasasında faaliyet gösteren iki yerli firmanın (firmaların talebi doğrultusunda isimleri saklı tutulmuştur, bu nedenden dolayı devralan firma A, devrolan firma B harfi ile çalışmada yer almaktadır.) birleşme öncesi ve sonrası finansal tablolarına aşağıda yer verilmiştir. 30.06.2007 tarihinde farklı markalar altında faaliyet gösteren şirketlerden biri diğerini devir almak suretiyle birleşme gerçekleştirilmiştir. Devrolunan şirket 30.06.2007 tarihi itibarıyla mevcut aktif ve pasiflerini kül halinde devralan şirkete devretmiştir. Bu birleşme tasfiyesiz ve bir bütün halinde gerçekleşmiştir. Devir işlemi devrolunan şirketin 01.07.2007 tarihi itibarıyla tasfiyesiz infisahı ile gerçekleştirilmiştir. Devrolunan şirketin malları, borçları tediye veya temin oluncaya kadar ayrı ayrı olarak devralınan şirket tarafından idare olunmuştur. Devralan şirket kül halinde devir aldığı şirketin aktif ve pasiflerini aynen bilançosuna aktarmıştır.

Tablo 3.3: B İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Bilançosu(YTL)

AKTİF VARLIKLAR	2007
I-DÖNEN VARLIKLAR	
A-Hazır Değerler	4.916.017,29
1-Kasa	56.341,84
3-Bankalar	2.070.044,14
4-Verilen Çek ve Ödeme Emirleri (-)	2.910.814,29
5-Diğer Hazır Değerler	5.700.445,60
B-Menkul Kıymetler	0,00
C-Ticari Alacaklar	59.280.600,88
1-Alıcılar	55.895.231,38
2-Alacak Senetleri	3.259.856,63
3-Alacak Senetleri Reeskontu (-)	122.930,95
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	1.290,00
6-Şüpheli Ticari Alacaklar	1.068.325,61
7-Şüp.Ticari Alacak Karşılığı (-)	821.171,79
D-Diğer Alacaklar	0,00
E-Stoklar	50.189.192,65
4-Ticari Mallar	49.000.215,64
5-Diğer Stoklar	1.188.977,01
G-Gelecek Ayl.Ait Gid. ve Gel. Tah.	1.196.717,52
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	417.273,61
2-Gelir Tahakkukları	779.443,91
H-Diğer Dönen Varlıklar	245.040,67
5-İş Avansları	19.455,08
6-Personel Avansları	64.299,03
8-Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	161.286,56
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	115.827.569,01
II-DURAN VARLIKLAR	
A-Ticari Alacaklar	11.200,88
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	11.200,88
B-Bağlı Menkul Kıymetler	0,10
1-Bağlı Menkul Kıymetler	0,10
D-Maddi Duran Varlıklar	5.426.337,64
3-Binalar	5.150.990,92
4-Tesis ,Makina ve Cihazlar	386.740,07
5-Taşitlar	188.762,99
6-Demirbaşlar	3.742.121,60
7-Yapılmakta Olan Yatırımlar	38.137,00
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	4.080.414,94
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3.897.940,17
1-Haklar	1.612.791,67
5-Özel Maliyetler	6.146.186,74
6-Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri	7.857,18
7-Birikmiş Amortismanlar (-)	3.868.895,44
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	9.335.478,79
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	125.163.047,78
PASİF (KAYNAKLAR)	
I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A-Mali Borçlar	31.075.292,09
1-Banka Kredileri	31.075.292,09
B-Ticari Borçlar	59.876.878,73
1-Satıcılar	59.876.878,73
C-Diğer Borçlar	2.596.242,55
1-Ortaklara Borçlar	790.246,65
4-Personele Borçlar	7.496,48
5-Diğer Çeşitli Borçlar	1.798.499,42
D-Alınan Avanslar	0,00
E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümler	3.770.680,83

1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	2.760.639,16
2-Öden.Sosyal Güvenlik Kesintileri	971.124,31
4-Ödenecek Diğer Yükümlülükler	38.917,36
F-Borç ve Gider Karşılıkları	0,00
G-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuk.	2.178.357,78
2-Gider Tahakkukları	2.152.062,34
3-Gelecek Aylara Ait	26.295,44
H- Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0,00
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	99.497.451,98
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A-Mali Borçlar	0,00
D-Alınan Avanslar	0,00
E-Borç ve Gider Karşılıkları	4.777.001,33
1-Kıdem Tazminatı Karşılıkları	4.777.001,33
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	4.777.001,33
III-ÖZ KAYNAKLAR	
A-Ödenmiş Sermaye	20.000.000,00
1-Sermaye	20.000.000,00
B-Sermaye Yedekleri	0,00
C- Kâr Yedekleri	794.617,83
1-Yasal Yedekler	27.013,75
3-Olağanüstü Yedekler	767.604,08
D-Enflasyon Düzeltmesi	0,00
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	1.367.623,20
F-Dönem Net Karı	1.461.599,86
ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	20.888.594,49
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAM	125.163.047,80

Tablo 3.3'te yer alan B firmasının bilançosu 9 ayrı şubenin bilançolarının konsolide edilmesi sonucunda oluşturulmuştur.

Tablo 3.4: B İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Gelir Tablosu(YTL)

A	BRÜT SATIŞLAR	303.845.213,36
600	Yurtiçi Satışlar	261.060.140,35
601	Yurtdışı Satışlar	63.452,77
602	Diğer Gelirler	42.721.620,24
B	SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	3.358.359,00
610	Satıştan İadeler (-)	2.756.774,02
611	Satış İskontoları (-)	601.584,98
612	Diğer İndirimler (-)	0,00
C	NET SATIŞLAR	300.486.854,36
D	SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	274.759.650,50
620	Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0,00
621	Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	274.759.650,50
622	Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00
623	Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00
	BRÜT SATIŞ KARI veya ZARARI	25.757.203,86
E	FAALİYET GİDERLERİ (-)	21.005.235,67
630	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	
631	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	8.257.290,41
632	Genel Yönetim Giderleri	12.747.945,26
	FAALİYET KARI veya ZARARI	4.721.968,19
F	DİĞER FAAL.GELİR.VE KARLAR	633.530,51
640	İştiraklerden Temettü Gelirleri	0,00
641	Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0,00
642	Faiz Gelirleri	7.552,46
643	Komisyon Gelirleri	0,00
644	Konusu Kalmayan Karşılıklar	7.598,53
645	Menkul Kıymet Satış Karları	0,00
646	Kambiyo Karları	3.490,84
647	Reeskont Faiz Gelirleri	524.187,51
649	Diğer Olağan Gelir ve Karlar	90.701,17
G	DİĞER FAAL. GİDERLER VE ZARARLAR (-)	888.171,44
653	Komisyon Giderleri	0,00
654	Karşılık Giderleri	857.432,31
655	Menkul Kıymet Satış Zararları	0,00
656	Kambiyo zararları	484,73
657	Reeskont Faiz Giderleri	10.102,10
659	Diğer Olağan Gider ve Zararlar	20.152,30
H	FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	3.030.258,24
660	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	3.030.258,24
661	Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,00
	OLAĞAN KAR veya ZARAR	1.437.069,02
I-	OLAĞANDIŞI GELİRLER VE KARLAR	24.530,84
671	Önceki Dönem Gelir ve Karlar	0,00
679	Diğer Olağandıışı Gelir ve Karlar	24.530,84
J	OLAĞANDIŞI GİD. VE ZARARLAR (-)	0,00
680	Çalışmayan Kısım Giderleri ve Zararları (-)	0,00
681	Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0,00
689	Diğer Olağandıışı Giderler ve Zararlar (-)	0,00
	DÖNEM KARI veya ZARARI	1.461.599,86
K-	DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YÜK. KARŞ.	0,00
	DÖNEM NET KARI veya ZARARI	1.461.599,86

Tablo 3.4'te yer alan B firmasının gelir tablosu 9 ayrı şubenin gelir tablolarının konsolide edilmesi sonucunda oluşturulmuştur.

Tablo 3.5: A İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Bilançosu(YTL)

AKTİF VARLIKLAR	2007
I-DÖNEN VARLIKLAR	
A-Hazır Değerler	5.730.946,26
1-Kasa	71.750,04
2-Alınan Çekler	1.168.528,94
3-Bankalar	4.666.398,10
4-Verilen Çek ve Ödeme Emirleri (-)	4.783.699,24
5-Diğer Hazır Değerler	4.607.968,42
B-Menkul Kıymetler	0,00
C-Ticari Alacaklar	59.920.899,64
1-Alıcılar	59.627.894,37
2-Alacak Senetleri	293.138,99
3-Alacak Senetleri Reeskontu (-)	5.500,72
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	5.367,00
6-Şüpheli Ticari Alacaklar	929.080,71
7-Şüp. Ticari Alacak Karşılığı (-)	929.080,71
D-Diğer Alacaklar	3.561.482,18
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	3.561.482,18
E-Stoklar	60.806.096,66
4-Ticari Mallar	59.001.558,19
5-Diğer Stoklar	1.767.476,28
7-Verilen Sipariş Avansları	37.062,19
G-Gelecek Ayl. Ait Gid. ve Gel. Tah.	11.001.014,40
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	4.682.725,32
2-Gelir Tahakkukları	6.318.289,08
H-Diğer Dönen Varlıklar	4.261.894,09
1-Devreden Kdv	2.347.575,58
5-İş Avansları	72.558,10
6-Personel Avansları	42.928,99
8-Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	1.798.831,42
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	145.282.333,23
II-DURAN VARLIKLAR	
A-Ticari Alacaklar	399.751,09
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	399.751,09
B-Bağlı Menkul Kıymetler	0,02
1-Bağlı Menkul Kıymetler	0,02
D-Maddi Duran Varlıklar	150.809.536,50
3-Binalar	933.086,10
4-Tesis ,Makina ve Cihazlar	367.260,91
5-Taşıtlar	210.639.965,54
6-Demirbaşlar	6.353.742,80
7-Yapılmakta Olan Yatırımlar	4.024.491,31
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	71.509.010,16
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	2.738.043,73
1-Haklar	1.681.814,27
5-Özel Maliyetler	6.168.677,50
6-Şerefiye	-2.252.399,84
7-Birikmiş Amortismanlar (-)	2.860.048,20
G-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	14.860,31
1- Gelecek Yıllara Ait Giderler	14.860,31
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	153.962.191,65
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	299.244.524,88
PASİF (KAYNAKLAR)	
I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A-Mali Borçlar	118.834.318,47
1-Banka Kredileri	118.834.318,47
B-Ticari Borçlar	108.755.030,21
1-Satıcılar	108.381.052,24

5-Diğer Ticari Borçlar	373.977,97
C-Diğer Borçlar	421.617,36
1-Ortaklara Borçlar	394.679,32
4-Personele Borçlar	136,28
6-Diğer Çeşitli Borçlar	26.801,76
D-Alınan Avanslar	0,00
E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümler	2.152.714,02
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	973.110,06
2-Öden.Sosyal Güvenlik Kesintileri	1.151.366,11
4-Ödenecek Diğer Yükümlülükler	28.237,85
F-Borç ve Gider Karşılıkları	0,00
G-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuk.	3.666.341,93
2-Gider Tahakkukları	3.620.582,19
3-Gelecek Aylara Ait Giderler	45.759,74
H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0,00
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	233.830.021,99
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A-Mali Borçlar	36.496.296,45
1-Uzun Vadeli Banka Kredileri	36.496.296,45
D-Alınan Avanslar	163.046,00
E-Borç ve Gider Karşılıkları	5.275.229,70
1-Kıdem Tazminatı Karşılıkları	5.275.229,70
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	41.934.572,15
III-ÖZ KAYNAKLAR	
A-Ödenmiş Sermaye	11.886.795,03
1-Sermaye	11.886.794,03
B-Sermaye Yedekleri	0,00
C-Kar Yedekleri	11.821.854,40
1-Yasal Yedekler	5.070.156,43
3-Olağanüstü Yedekler	6.751.697,97
D-Enflasyon Düzeltmesi	0,00
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0,00
F-Dönem Net Karı	-228.717,69
ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	23.479.930,74
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAM	299.244.524,88

Tablo 3.5'te yer alan A firmasının bilançosu 8 ayrı şubenin bilançolarının konsolide edilmesi sonucunda oluşturulmuştur.

Tablo 3.6: A İşletmesinin 30.06.2007 Tarihli Gelir Tablosu(YTL)

A	BRÜT SATIŞLAR	383.179.022,12
600	Yurtiçi Satışlar	302.476.878,55
601	Yurtdışı Satışlar	312.702,31
602	Diğer Gelirler	80.389.441,26
B	SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	72.933,63
610	Satıştan İadeler (-)	72.879,94
611	Satış İskontoları (-)	53,69
612	Diğer İndirimler (-)	0,00
C	NET SATIŞLAR	383.106.088,49
D	SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	319.043.676,33
620	Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0,00
621	Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	319.043.676,33
622	Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00
623	Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00
	BRÜT SATIŞ KARI veya ZARARI	64.062.412,16
E	FAALİYET GİDERLERİ (-)	58.832.311,59
630	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	
631	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	50.611.633,48
632	Genel Yönetim Giderleri	8.220.678,11
	FAALİYET KARI veya ZARARI	5.230.100,57
F	DİĞER FAAL.GELİR.VE KARLAR	1.084.450,35
640	İştiraklerden Temettü Gelirleri	0,00
641	Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0,00
642	Faiz Gelirleri	63.233,43
643	Komisyon Gelirleri	108.171,78
644	Konusu Kalmayan Karşılıklar	6.650,46
645	Menkul Kıymet Satış Karları	0,00
646	Kambiyo Karları	47.694,42
647	Reeskont Faiz Gelirleri	523.781,13
649	Diğer Olağan Gelir ve Karlar	334.919,13
G	DİĞER FAAL. GİDERLER VE ZARARLAR (-)	1.832.543,41
653	Komisyon Giderleri	347.224,91
654	Karşılık Giderleri	1.200.708,49
655	Menkul Kıymet Satış Zararları	0,00
656	Kambiyo zararları	197.992,87
657	Reeskont Faiz Giderleri	7.638,06
659	Diğer Olağan Gider ve Zararlar	78.979,07
H	FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	4.710.470,93
660	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	4.710.470,93
661	Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,00
	OLAĞAN KAR veya ZARAR	-228.463,42
I-	OLAĞANDIŞI GELİRLER VE KARLAR	74,23
671	Önceki Dönem Gelir ve Karlar	74,23
679	Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	0,00
J	OLAĞANDIŞI GİD. VE ZARARLAR (-)	328,50
680	Çalışmayan Kısım Giderleri ve Zararları (-)	0,00
681	Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	300,05
689	Diğer Olağandışı Giderler ve Zararlar (-)	28,45
	DÖNEM KARI veya ZARARI	-228.717,69
K-	DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YÜK. KARŞ.	0,00
	DÖNEM NET KARI veya ZARARI	-228.717,69

Tablo 3.6'da yer alan A firmasının gelir tablosu 8 ayrı şubenin gelir tablolarının konsolide edilmesi sonucunda oluşturulmuştur.

**Tablo 3.7: A İşletmesinin Birleşme Sonrası Ayrıntılı 30.06.2007 Tarihli
Konsolide Bilançosu (YTL)**

AKTİF VARLIKLAR	2007
I-DÖNEN VARLIKLAR	
A-Hazır Değerler	10.646.963,55
1-Kasa	128.091,88
2-Alınan Çekler	1.168.528,94
3-Bankalar	6.736.442,24
4-Verilen Çek ve Ödeme Emirleri (-)	7.694.513,53
5-Diğer Hazır Değerler	10.308.414,02
B-Menkul Kıymetler	0,00
C-Ticari Alacaklar	119.201.500,52
1-Alıcılar	115.523.125,75
2-Alacak Senetleri	3.552.995,62
3-Alacak Senetleri Reeskontu (-)	128.431,67
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	6.657,00
6-Şüpheli Ticari Alacaklar	1.997.406,32
7-Şüp.Ticari Alacak Karşılığı (-)	1.750.252,50
D-Diğer Alacaklar	3.561.482,18
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	3.561.482,18
E-Stoklar	110.995.289,31
4-Ticari Mallar	108.001.773,83
5-Diğer Stoklar	2.956.453,29
7-Verilen Sipariş Avansları	37.062,19
G-Gelecek Ayl.Ait Gid. ve Gel. Tah.	12.197.731,92
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	5.099.998,93
2-Gelir Tahakkukları	7.097.732,99
H-Diğer Dönen Varlıklar	4.506.934,76
1-Devreden Kdv	2.347.575,58
5-İş Avansları	92.013,18
6-Personel Avansları	107.228,02
8-Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	1.960.117,98
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	261.109.902,24
II-DURAN VARLIKLAR	
A-Ticari Alacaklar	410.951,97
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	410.951,97
B-Bağlı Menkul Kıymetler	0,12
1-Bağlı Menkul Kıymetler	0,12
D-Maddi Duran Varlıklar	156.235.874,14
3-Binalar	6.084.077,02
4-Tesis ,Makina ve Cihazlar	754.000,98
5-Taşitlar	210.828.728,53
6-Demirbaşlar	10.095.864,40
7-Yapılmakta Olan Yatırımlar	4.062.628,31
8-Birikmiş Amortismanlar (-)	75.589.425,10
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-4.538.016,10
1-Haklar	3.294.605,94
5-Özel Maliyetler	12.314.864,24
6-Kuruluş ve Örgütlenme Gideri	7.857,18
6-Şerefiye	-13.426.399,84
7-Birikmiş Amortismanlar (-)	6.728.943,62
G-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	14.860,31
1- Gelecek Yıllara Ait Giderler	14.860,31
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	152.123.670,44
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	413.233.572,68
PASİF (KAYNAKLAR)	
I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A-Mali Borçlar	149.909.610,56

1-Banka Kredileri	149.909.610,56
B-Ticari Borçlar	168.631.908,94
1-Satıcılar	168.257.930,97
5-Diğer Ticari Borçlar	373.977,97
C-Diğer Borçlar	3.017.859,91
1-Ortaklara Borçlar	1.184.925,97
4-Personele Borçlar	7.632,76
6-Diğer Çeşitli Borçlar	1.825.301,18
D-Alınan Avanslar	0,00
E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümler	5.923.394,85
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	3.733.749,22
2-Öden.Sosyal Güvenlik Kesintileri	2.122.490,42
4-Ödenecek Diğer Yükümlülükler	67.155,21
F-Borç ve Gider Karşılıkları	0,00
G-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuk.	5.844.699,71
2-Gider Tahakkukları	5.772.644,53
3-Gelecek Aylara Ait Giderler	72.055,18
H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0,00
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	333.327.473,97
II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A-Mali Borçlar	36.496.296,45
1-Uzun Vadeli Banka Kredileri	36.496.296,45
D-Alınan Avanslar	163.046,00
E-Borç ve Gider Karşılıkları	10.052.231,03
1-Kıdem Tazminatı Karşılıkları	10.052.231,03
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	46.711.573,48
III-ÖZ KAYNAKLAR	
A-Ödenmiş Sermaye	20.712.794,03
1-Sermaye	18.747.000,00
2- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Fark	1.965.794,03
B-Sermaye Yedekleri	0,00
C-Kar Yedekleri	12.616.472,23
1-Yasal Yedekler	5.097.170,18
3-Olağanüstü Yedekler	7.519.302,05
D-Enflasyon Düzeltmesi	0,00
E-Geçmiş Dönem Zararları (-)	1.367.623,20
F-Dönem Net Karı	1.232.882,17
ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	33.194.525,23
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAM	413.233.572,68

Tablo 3.7’de yer alan birleşme sonrası rakamlara göre, A işletmesinin birleşme öncesi dönen varlık toplamı 145.282.333,23 YTL iken birleşme sonrası bu rakam 261.109.902,24 YTL’ye ulaşmıştır. Burda 115.827.569,01 YTL’lik bir artış olmuştur.

Mali tablolar incelendiğinde dönen varlıklar grubunda yer alan devreden KDV kalemi A işletmesinin bilançosunda 2.347.575,58 YTL olarak görülmektedir. B işletmesinin bilanço kaleminde devreden KDV kalemi yoktur bu durumda B işletmesi KDV ödemektedir. Bu durum birleşmeden sonra A işletmesi açısından önemli bir finansal avantaj oluşturmaktadır.

Duran varlık kalemlerine bakıldığında, A işletmesinin birleşme öncesi duran varlık toplamının 153.962.191,65 YTL olduğunu görüyoruz. Birleşme sonrası duran varlık kalemlerinin toplamının 152.123.670,44 YTL olarak gerçekleşmiştir. Aradaki 11.174.000,00 YTL'lik fark şerefiye kaleminden kaynaklanmaktadır. B işletmesinin mali tablolarında şerefiye kalemi görünmemesine rağmen A işletmesinin şerefiye değeri -2.252.399,84 YTL olarak belirlenmiştir. Birleşme sonrasında konsolide bilançoda yer alan şerefiye değeri -13.426.399,84 YTL olarak hesaplanmıştır. Şerefiye tutarında 11.174.000,00 YTL'lik negatif yönde bir artışı olmuştur. Bunun nedeni, kontrolü elde edilen B işletmesinin varlıklarında ortaya çıkması muhtemel bir zararın dikkate alınmasından kaynaklanmıştır. Söz konusu zarar ortaya çıktığında negatif şerefiye gelir olarak kaydedilebilir.

A işletmesinin birleşme öncesi Kısa vadeli yabancı kaynak toplamı 233.830.021,99 YTL iken birleşme sonrası bu rakam devir alınan işletmesinde etkisi ile 333.327.473,97 YTL seviyesine çıkmıştır.

A işletmesi birleşme öncesi kısa vadeli borçlarını sahip olduğu dönen varlıklar ile %62 oranında karşılayabilirken birleşme sonrası bu oranı %78 civarına çıkarmıştır. Bu sayede kredibilitesi daha artmış olmaktadır.

A işletmesinin hem birleşme öncesi hem de birleşme sonrası kısa vadeli borçları döner varlıklarından daha yüksektir, bu sonuç, A işletmesinin duran varlıklarının kısa vadeli borçlarla finanse edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla net işletme sermayesinin negatif olmaktadır. Bu da işletmenin likidite problemi olduğunu gündeme getirmektedir.

Birleşme sonucunda vergi avantajı sağlanmıştır. Bunun nedeni zarar eden B işletmesinin, kâr eden A şirketine devir olması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durum, kâr eden B şirketinin birleşme sonrası vergisini azaltmaktadır. Birikmiş zararların birleşilen karlı işletme bünyesinde, vergi kanunlarının öngördüğü süre sınırı içerisinde mahsup edilmesi sureti ile vergi avantajı sağlanmıştır. KVK'nın 9. maddesinde devir yoluyla birleşme sonucu, devrolan kurumun beyannamelerinde yer alan zararlarının mahsubu kurumun öz sermaye tutarı ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla devrolan kurumun zararlarının, devralan kurumun kazançlarından mahsup edebilmesi için aşağıda belirtilen şartların yerine getirilmesinin yanı sıra devrolan kurumun öz sermayesinin bulunması gerekmektedir.

- Son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması.

- Devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi.

Devrolan kurumun öz sermayesi, zararlarından yüksek ise zararın tamamı, düşük ise öz sermaye tutarında devralan kurumca, devrolan kurumun bünyesinde doğduğu dönemden itibaren beş yıllık süre içinde, kurum kazancından mahsup edilebilecektir. Devrolan kurumun öz sermaye tutarının sıfır veya negatif olması halinde bu kurumların zararlarının mahsubu mümkün değildir.

Öz sermaye = Aktifler – Borçlar

Bu durumda B işletmesinin Öz sermayesi,

Öz sermaye = 125.163.047,78 – 93.548.413,37= 31.614.634,41 YTL ,dir.

B işletmesinin geçmiş yıllara ait zararı ise 1.367.623,20 YTL'dir.

Devrolan işletmenin öz sermayesi zararlarından yüksek olduğu için zararın tamamı KVK'na göre mahsup edilebilir.

3.6.4. Birleşmenin Getirdiği Avantaj ve Dezavantajlar

Bu iki şirketin tek çatı altında birleşmesiyle birtakım avantajlar sağlanmıştır. Bu avantajlar aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- Satın alma avantajları sağlanmıştır. Birleşme öncesi her iki şirkette ayrı ayrı alım yapılması maliyetleri arttırmıştır. Birleşmeden sonra yapılan toplu alımlarda miktar bazında artış olduğu için birim maliyet avantajı elde edilmiştir.
- Taşeron firmalarla merkezi anlaşmalar yapılmıştır. Birleşme öncesinde A ve B işletmesine bağlı bulunan şubeler, yemek, güvenlik, temizlik, bakım-onarım gibi hizmetleri ayrı firmalarda almakta iken, birleşme sonucunda bu anlaşmalar merkez çatısı altında yapılmaya başlanmıştır.
- Genç, dinamik, yalın ve profesyonel bir organizasyon oluşturulmuştur.
- Etkin stok yönetimi sağlanmış ve geniş bir müşteri portföyü sağlanmıştır. Birleşmesi gerçekleşen iki firmanın müşteri portföyleri tek çatı altında toplanmıştır.

Birleşme sonucunda, kurum kültürüne uyum sağlayamayan yetenekli çalışanların işten ayrılmaları haricinde olumsuz bir durum ile karşılaşılmamıştır.

SONUÇ

İşletme Birleşmeleri; İki veya daha fazla sayıda bağımsız işletmenin, eski kimlik ve tüzel kişiliklerini sona erdirerek, sahip oldukları tüm varlıklarını ve yeteneklerini birleştirip, yeni bir isim altında bağımsız ve yeni bir işletme olarak faaliyete geçmesi şeklinde tanımlanabilir.

Ülkemizde işletme birleşmeleri daha çok 1950’li yıllardan sonra kamu ve bankacılık sektöründe görülmüştür. 1980 yılından sonra uygulanan ekonomik politikaların sonucunda şirket birleşmelerinde önemli bir artış görülmüştür. Bu hızlı gelişmenin nedenleri arasında rekabet gücünün arttırılması, sermaye maliyetlerinin azaltılması, yeni pazarlara açılma, ihracata yönelik ekonomik politikalara uyum sağlanması gösterilebilir.

İşletme birleşmelerinde temel neden büyüme olmakla beraber, büyüme gerçekleştirilirken ölçek ekonomilerinden ve sinerji etkisinden yararlanılarak birim maliyetlerin aşağıya çekilmesi sonucunda kalite ve rakabet gücünün arttırılmaktadır. Ayrıca işletmeler birleşmelerle, yetenekli yönetime ve değerli sınai haklarada sahip olmaktadır.

İşletme birleşmelerinin faydalarının yanında tekelleri güç oluşturmaları ve rekabet düzenini olumsuz yönde etkilemesi gibi negatif etkileride bulunmaktadır.

TTK’na göre işletme birleşmeleri Tam Birleşme ve Devir şeklinde gerçekleştirilmektedir. TTK’na göre birleşmeler, tasfiyesiz infisah olarak adlandırılmaktadır.

Vergi Kanunları açısından KVK’na göre birleşme şekilleri vergisiz ve vergili birleşme olarak ikiye ayrılmıştır. Vergisiz birleşme yasada devir olarak belirtilmiş ise de, yeni kuruluş şeklindeki birleşmeler içinde, belirtilen koşulların yerine getirilmiş olması şartıyla vergilendirme söz konusu olmayacaktır.

Rekabet hukuku kurallarında birleşme ve devralmalara ilişkin kuralların amacı rekabet düzenini bozan olumsuz etkilerin giderilmesidir.

Birleşme işlemine karar vermiş işletmeler mevzuata uygun olarak prosedürleri yerine getirerek birleşme sürecini tamamlarlar.

İşletme birleşmelerinin kazandırdıkları yanında kaybettirdikleride olmaktadır. İşletme birleşmeleri iki farklı kültürün beraberce çalışmasını gerekli kılmaktadır. İşletmelerin farklı anlayış, değer ve yaklaşımları beraber çalışabilmeyi engelleyebilmektedir. Birleşme kararı verilirken, pazardaki iş hacmi, işletmenin

birlikte gerçekleştirebilecekleri performans, yaratılacak sinerji, içsel tasarruflar, yapılan ödemeler gibi önceden yapılması gerekli hesapların gerçekçi olarak yapılamaması başarısızlık nedenleri arasındadır. Ayrıca satın alınan işletmenin değeri kadar, hatta bazen değerinin üzerinde bir meblağ, satın alan işletmenin bilançosunda ağır bir borç yükü ortaya çıkarabilmektedir.

Günümüzde artarak daha fazla kişi, grup, kuruluş, işletmelerin faaliyetlerinin sonuçlarının yorum ve değerlendirmesi ile ilgilenmektedir. Bir işletmenin faaliyet ve sonuçları ile ilgili olanlar yalnız o işletmenin yöneticileri, sahipleri veya ortakları değildir. İşletmelerle doğrudan ilgili olan kişilerin yanısıra, işletme ile ticari, mali ilişkiler kuran diğer işletmeler, kredi, finans ve yatırım kuruluşları, işletmede çalışanlar, toplum bireyleri işletmelerin faaliyetlerinin sonuçları hakkında bilgi sahibi olmak istemektedirler.

Mali tablolar işletmenin finansal durumunun ve finansal performansının biçimlendirilmiş sunumudur. Mali tablolar işletmenin finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak sunar. Genel amaçlı finansal tabloların hedefi, geniş bir kullanıcı kitlesinin özellikle tasarruf sahiplerinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olan işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamaktır. Ayrıca finansal tablolar, yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları ne etkinlikte kullandıklarını da gösterir.

Çalışmanın uygulama bölümünde yer alan işletme birleşmelerinin nedenleri arasında, verimliliği arttırarak maliyeti düşürmek ve buna bağlı olarakta kârı maksimum seviyeye çıkarmak, vergi avantajı sağlamak, portföy riskini düşürmek, yeni iş fırsatları yaratmak, finansal avantajlar sağlamak gibi nedenlere yer verilmiştir. Bu birleşmenin mali tablolara yansıyan sonuçlarına bakıldığında, devralan işletmenin, devraldığı firmanın geçmiş yıl zararlarının bulunduğu ve bu zararları elde ettiği kârlardan mahsup ederek vergi avantajı sağlayacağı sonucu çıkarılmaktadır. Mali tablolarda dikkati çeken diğer önemli bir kalem şerefiye kalemidir. Birleşme sonrası şerefiye negatif olarak belirtilmiştir. Bunun nedeni devralan firmanın gelecekte zarar beklentisidir. Devralan şirketin kredibilitesi birleşme sonrası yükselmiştir. Bu sonuç firma için daha fazla finansal kaynak bulabilme üstünlüğü sağlamıştır.

Muhasebe sisteminin, farklı sermaye piyasası aktörlerinin tamamının, uygun bilgiyi elde etmesinde üzerine düşen sorumluluğu yerine getirebilmesi için; benzer olayları benzer şekilde ifade ettiği, doğru, uygun, güvenilir ve karşılaştırılabilir, tam zamanlı bilgi sunduğu ortak bir dile ihtiyacı vardır. İşte bu ihtiyaç, UFRS'nin doğmasına yol açmıştır.

UFRS'lerde çok sık aralıklarla değişiklikler meydana gelmektedir. Değişikliğin en büyük boyutta yaşandığı ve yaşanacağı standart İşletme Birleşmeleri standartıdır.

Ülkemiz açısından olaya bakıldığında, ülkemizdeki standartların değişmesinin oldukça geciktiği görülmektedir. Bu durumun ülkemiz açısından olumlu ve olumsuz yanları bulunmaktadır. Olumlu yanı, UFRS tam olarak oturduktan sonra ülkemizdeki standartlar buna uyarlanırsa, standartların vergi mevzuatımıza benzer şekilde sürekli değişeceği yönünde oluşabilecek önyargıların önleniyor olmasıdır. Olumsuz yanı, finansal tabloların uluslararası uyumunun azalması ve UFRS'nda kaldırılan veya kaldırılması düşünülen yöntemlerin ülkemizde işletmelere uygulanmaya çalışılmasının zaman kaybına yol açmasıdır.

UFRS'na uygun olarak hazırlanacak olan yasal mali tablolar, işletmenin tüm taraflarına daha doğru, anlaşılır ve şeffaf bilgi sunacak, UFRS ile uyumlu olması sebebiyle işletmelerimizin küreselleşen dünya pazarında ve yabancı yatırımcı ilgisi dahilinde daha zamanlı, anlaşılabilir, ortak dili konuşabilen ve rekabetçi bir konumda yer almasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Yararlanılan Kitaplar

- AKDOĞAN,Nalan ve TENKER,Nejat; **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Gazi Kitabevi, Ankara,2001.
- AKGÜÇ,Özti; **Mali Tablolar Analizi**, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayın No:7, İstanbul,1990.
- ALTUĞ,Osman; **Holding Şirketlerde Muhasebe Düzeni**, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul,1986.
- ATAMAN Akgül,Başak ve AKAY,Hüseyin; **Uluslararası Muhasebe Standartları**, Türkmen Kitabevi, İstanbul,2004.
- BAĞCI,Hamdi; **Ulusal Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlarla Uyum, XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi Bildiriler Kitabı**, Düz.Türmob, İstanbul,2002.
- DEPAMPHİLİS,Donald; **Mergers, Acquisitions and Other Restructuring Activities**, Elsevier,2002
- DURMUŞ,A.Hayri; **Mali Tablolar Tahlili**, Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, İstanbul,1981.
- FEINSCHREIBER,Robert and KENT,Margaret; **International Mergers and Acquisitions**, John Wiley & Sons, 2002.
- GÜNAK,Vural; **Hukuki Açıdan Sermaye Piyasası Faaliyetleri**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yayınları, İstanbul,1997.
- HULLE,K.Van; **Harmonization of Accounting Standards in the EC**, Eds.Christopher W., Edward Elgar Publishing,1996.
- İPEKÇİ,Nizam; **Ticaret Şirketleri Tatbikatı T.T.K. Şerhi**, Barış Yayınevi, İstanbul,1998.
- KAPLAN,Robert and ATKINSON,Anthony; **Advanced Management Accounting**, 1998.
- KARAPINAR,Aydın; **Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Göre İşletme Birleşmeleri**, Gazi Kitapevi, Ankara,2006.
- KAVAK,Ahmet; **Sermaye Şirketlerinin Tasfiye Birleşme Devir ve Bölünme İşlemleri**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara,2005.
- NOBES,Christopher and PARKER,Robert; **Comparative International Accounting**, Printice Hall,2000.
- PEKİNER,Kamuran; **İşletme Denetimi**, İstanbul Üniversitesi Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını, İstanbul,1988.
- ROSENFİELD,Paul and STEVEN, Rubin; **Consolidation, Translation, and the Equity Method: Concepts and Procedures**, Roland Press Publication, New York,1985.
- ROSS, Stephen A. and JAFFE J. F; **Corporate Finance**, Boston,1993.
- SİMMONS, Micheal; **Successful Mergers: Planning, Strategy and Execution**, Pergamon Publishers, London,1989.
- TAEHO,Kim; **International Money and Banking**, Routledge, London and New York,1993.
- ÜLGEN,Hayri ve MİRZE,S.Kadri; **İşletmelerde Stratejik Yönetim**, Literatür Yayıncılık, İstanbul,2004.
- WILBUR M.Yegge; **Basic Guide for Buying and Selling a Company**, ohn Wiley & Sons,1996

WEST, T. L. and JONES, J.D.; **Mergers and Acquisitions Handbook for Small and Midsize Companies**, John Wiley & Sons,1997.
 WURN,Felix,KROPPEN,Heinz and LÜBKER,Marc; **The International Guide to Mergers and Acquisitions**, International Bureau of Fiscal Documention, Germany,1999.

Yaralanılan Makaleler

ARIKAN,Özlem; “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında Yapılan Son Değişikliklerle İşletme Birleşmelerinin Finansal Raporlanması, Rakamsal Örneklerle Eskişiyile Karşılaştırılmalı Bir Analiz”. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Eylül, 2004.

BOOKER,Quinton; “To Consolidate or not to Consolidate”. The National Public Accountant, Aug, 1988.

ÇİFTÇİ,Yavuz; “Türk Muhasebe Hukuku’nda İştiraklerdeki Yatırımların Değerlemesiyle İlgili Düzenlemelerin Uluslararası Düzenlemelerle Karşılaştırılması”. Muhasebede ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:3. Ankara, Ocak, 2001.

DURLANIK,S.Sabit; “Şerefiye’nin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Görüşler”. Vergi Dünyası, Sayı:231. İstanbul, Kasım, 2000.

DURMUŞ,A.Hayri; “Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31)”. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayınları, Sayı:7. İstanbul, 1992.

DURMUŞ,A.Hayri; “Yabancı Ülkelerde Çalışan Şirketlerimizin Finansal Tablolarını Konsolidasyonda Karşılaştıkları Sorunlar”. Türkiye VI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Uluslararası Muhasebe ve Denetim Sorunları, Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, 1984.

GUMPEL,Henry ve RUDDEN,John T.; “Taxation in Federal Republic of Germany”. World Tax Series, Commerce Clearing Holve Inc., publishers of Tropical Law Reports, Chicago, 1982.

GÜCENME,Ümit; “Küreselleşmede Muhasebe Standartları”. MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 5. Ocak, 2000.

GÜVEMLİ,Oktay; “Birleştirilmiş Mali Tablolar”, Vergi Dünyası Yayınları, Sayı:112 Ankara, Aralık,1990.

HARTGRAVES,A.L. and Benston,G.J.; “The Evolving Accounting Standards for Special Purpose Entities and Consolidations”. Accounting Horizons, Vol:16. No.3, September, 2002.

İMAMOĞLU,Nevin; “Birleşme ve Devralmalarda Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uygulamaları”. Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, İstanbul, Nisan, 1999.

KONOR,Vedat; “Anonim Şirketlerde Birleşme ve Devir”. Mükellefin dergisi, Sayı:54. Ankara, Haziran, 1997.

LONG Yves; “Mergers and Acquisition France”. International Bureau of Fiscal Documentation, 1995.

NURNBERG,Hugo; “Minority Interest in the Consolidated Retained Earnings Statement”. Accounting Horizons, Vol.15. No:2, June, 2001.

SAĞLAM,Nejdet; “Bölümsel Raporlama ve Uygulaması”. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1282. Eskişehir, 2001.

TÜRK,H.Sami; “Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi”. Ankara Üniversitesi Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No:185. Haziran, 1986.

UNCTAD 1997; “World Investment Report 1998”. United Nations Publications, New York, 1998.

USLU,Selçuk; “Muhasebe Standartları Yüksek Öğretimde Öğrenciye Hangi Aşamada Verilebilir Bir Örnek: ABD Uygulaması”. Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni, Sayı:9. Ocak, 1998.

TÜRKER,Murat; “Finansal Kurumlar topluluğunda Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Konsolide Denetim Olgusu”. Active, Sayı:3. Temmuz ,2000.

YASAMAN,Hamdi; “Anonim Ortakların birleşmesi”. Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No:205. Ankara, Haziran, 1987.

Yaralanılan Tezler

ARAT,Mehmet Emin; “Konsolide Finansal Tablolar Tahlili” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1985.

ARSLAN,Esmahan; “Türk ve ABD Hukukunda Şirket Birleşmeleri” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

ATİKELER,Göksel; “Holdingleerde Denetim ve Konsolide Mali Tablolar” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1989.

CİHANGİR,Mehmet; “Türkiye’de Banka Birleşmeleri ve Birleşen Bankaların Verimlilik ve Etkimliliğinin Ölçülmesi Üzerine Karşılaştırmalı-Uygulamalı Bir İnceleme” Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.

ÇAĞLAR,Semra; “Ara dönem Mali Tablolarda Uyulması Gereken Esaslar, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye Uygulaması” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.

ÇOLAK,Mustafa; “Şirket Birleşmeleri ve Rekabete Etkileri” Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2006.

ERDOĞAN,Burcu; “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolidasyon Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Finansal Tablolar Analizine Etkileri” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

ERKAN,Gülğün; “Şirket Birleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Bir Uygulama” Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

GENÇ,Murat; “Yabancı Ülkelerdeki Bağlı Ortaklıklar ve Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıklar Bakımından Temel Finansal Tabloların Konsolidasyonu” Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak 2005.

GERAY,Damla; “Halka Açık Şirketler Açısından Birleşme İşlemlerinin Uygulaması Ve Muhasebe Sorunları” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.

ONAT,Osman Kürşat; “Devralma Yoluyla Şirket Birleşmelerinde Birleşme Sonrası Mali Performansın Oranlar Yöntemiyle Belirlenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.

ÖZDEN,Celalettin; “Türkiye’de İşletme Birleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi ve Eğitimine İlişkin Öneriler” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.

ÖZDEMİRCİ,Fahrettin; “Bankalarda Finansal Tabloların Konsolidasyonu” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.

TİMOŞENKO,Vladimir; “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kırgızistan’da Uygulama Etkinliğine İlişkin bir Araştırma” Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bişkek 2007.

USTA,Hale; “Muhasebe Mesleği İle İlgili Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’deki Düzenlemeler ile Karşılaştırılması” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

YELKENÇİ,Bilge; ”Ulusal ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Şirket Birleşmeleri ve Bir Uygulama” Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2006.

YILDIZ,A.Ayhan; ”Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Konsolidasyon” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.

İNTERNET

- 1) <http://www.kobifinans.com.tr>
- 2) <http://www.alomaliye.com>
- 3) <http://www.verginet.net>
- 4) <http://www.legalisplatform.net>
- 5) <http://www.spk.gov.tr>
- 6) <http://www.aifd.org.tr>
- 7) <http://www.teknointel.com>
- 8) <http://www.gtturk.com>
- 9) <http://www.asmmmo.org.tr>
- 10) <http://www.erkankaraarslan.org>
- 11) <http://www.muhasebettr.com>
- 12) <http://www.tsrbsb.org.tr>
- 13) <http://www.horwathturkey.com>
- 14) <http://www.deloitte.com>
- 15) <http://www.tmsk.org.tr>
- 16) <http://www.aktifsmmm.com.tr>
- 17) <http://www.yontemymm.com.tr>
- 18) <http://www.moorestephens.com.tr>
- 19) <http://www.rekabet.gov.tr>
- 20) <http://www.gsk.com.tr>
- 21) <http://webarsiv.hurriyet.com.tr>
- 22) <http://www.businessstomorrow.net>
- 23) <http://en.wikipedia.org>
- 24) <http://otomot.net>
- 25) <http://www.chip.com.tr>
- 26) <http://muhasebemerkezi.marmara.edu.tr>

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında İstanbul ili, Fatih ilçesinde doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2002 yılında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak Meslek Yüksek Okulu, İşletme Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Çaycuma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümüne dikey geçiş yaptı ve 2005 yılında mezun oldu. 2007 yılında Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana bilim dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2006 yılında iş hayatına atıldığı otomotiv firmasının Muhasebe bölümünde görevini hala sürdürmektedir.